

การพัฒนาและการขับเคลื่อน

นโยบายสาธารณะ

เรียนรู้กรณีที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

ภาคอีสาน

บรรณาธิการ : ชุชาติ พิ่วสว่าง

พอช. - CODI

การพัฒนาและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

เรียนรู้กรณีที่ส่งผลกระทบต่อกับชุมชน **ภาคอีสาน**

พอช. - CODI

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การพัฒนาและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ:
เรียนรู้กรณีตัวอย่างผลกระทบต่อชุมชน ภาคอีสาน

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม 2562

จำนวนพิมพ์ 3,000 เล่ม

ที่ปรึกษา

พระอมรมิตร คัมภีร์ธัมโม, นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ, นายแก้ว สังข์ชู, ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ,
จินดา บุญจันทร์, สังคม เจริญทรัพย์, บรรจง นะแส, ทิฆัมพร กองสอน, ไพโรจน์ สุวรรณหงส์,
สมชาติ ภาระสุวรรณ, อัมพร แก้วหนู, ปิยะ พวงสำลี, ผกามาศ เชียงสีทอง, เพ็ญรุ่ง เสาะแสง,
ชาติรี มูลสาร, สุภาณิตร์ จุมผา, ธนภณ เมืองเฉลิม

บรรณาธิการ ชูชาติ ผิวสว่าง

กองบรรณาธิการ

รุ่งโรจน์ เพชรະบูรณิน, เสาวลักษณ์ ปรีกษ์พ่าย, สุติดา บัวสุขเกษม,
สิริศักดิ์ สะดวก, สมจิตร จันทร์เพ็ญ, สุภัคจิรา อินสว่าง

พิสูจน์อักษร เสาวลักษณ์ ปรีกษ์พ่าย

ภาพประกอบ รุ่งโรจน์ เพชรະบูรณิน, จ่านงค์ จิตรนรินทร์

ประสานการผลิต

สำนักสื่อสารจัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน

สนับสนุนการจัดพิมพ์

สำนักเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชนและประชาสังคม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

912 ซอยนวมินทร์ 45-47 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 0 2378 8300-9 โทรสาร 0 2378 8411

Home page : www.codi.or.th E-mail : codi@codi.or.th

UNBUSSNATHIKAR

การพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือเป็นไปได้ในทิศทางที่ดีขึ้น เกิดความพึงพอใจ และเพิ่มความสุขของประชาชน มีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า ได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม การพัฒนาทางการเมือง

นโยบายสาธารณะ (public policy) หมายถึง แนวทางกิจกรรม การกระทำ หรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจ และกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้แจงให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผน การจัดทำโครงการ วิธีการบริหาร หรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง ซึ่งมีนิยาม **1)** สิ่งใดก็ตามที่รัฐบาลเลือกจะกระทำ หรือไม่กระทำ **2)** กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลหรือองค์กรของรัฐจัดทำขึ้น เช่น การจัดการบริการสาธารณะ (public services) การจัดทำสินค้าสาธารณะ (public goods) การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย **3)** แนวทางปฏิบัติที่กำหนดยุติขึ้น เพื่อตอบสนองต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือแนวทางที่รัฐบาลกำหนด

ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา 4) ความคิดของรัฐที่กำหนดว่า จะทำอะไรหรือไม่อย่างไร เพียงไร เมื่อไร 5) แนวทางกว้างๆ ที่รัฐบาล (ไม่ว่าจะระดับใด) กำหนดขึ้นล่วงหน้า เพื่อเป็นการชี้้นำให้เกิดการกระทำต่างๆ ตามมา

การก่อเกิดกระบวนการขับเคลื่อนเชิงนโยบายสาธารณะของภาคประชาชน เป็นผลพวงมาจากการจัดความสัมพันธ์ระหว่าง การพัฒนาจากนโยบายรัฐบาล ที่ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรม และเป็นผลพวงมาจากโครงสร้างในการจัดทำนโยบายสาธารณะ 4 ส่วน คือ โครงสร้างอำนาจส่วนบน ระบบทุนนิยมโลก ผู้ผลิตนโยบาย และผู้เรียกร้องนโยบาย ทั้งสี่ส่วนนี้เป็นผลพวงมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานของนโยบายเศรษฐกิจ โดยระบบทุนนิยมโลก มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย ทำให้นโยบายเศรษฐกิจที่กำหนดขึ้น มีอาจเป็นนโยบายที่ดีที่สุด แต่เป็นนโยบายที่พึงพอใจในระดับหนึ่ง และเป็นนโยบายที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการกระจายรายได้ นโยบายเศรษฐกิจจึงให้ประโยชน์แก่คนเพียงกลุ่มน้อย และมองข้ามผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ มีบทบาทในการผลักดันนโยบายเศรษฐกิจอย่างจำกัดยิ่ง เพราะข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ มิได้เป็นที่ทราบกันทั่วไป ในการผูกขาดสารสนเทศนี้ ในด้านหนึ่ง มีผลการกีดกันมิให้ประชาชน มีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้รับนโยบาย

โครงสร้างการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผ่านมามีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตที่ดีของภาคประชาชนเรียกว่าเป็นยุทธศาสตร์โลกาภิวัตน์พัฒนา ซึ่งเน้นการเปิดประเทศ และใช้ระบบทุนนิยมเสรีดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ปრაกฏการณ์การล่มสลายของชนบท และอพยพสู่เมืองเพื่อเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก ผู้รับจ้างทำงานบริการต่างๆ ตั้งแต่คนขับรถแท็กซี่ รถสามล้อ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง แม่ค้าหาบเร่ หรือปัญหาการไร้ที่ทำกิน ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาเด็กเร่ร่อน ปัญหาการประท้วงของชาวไร่ ชาวนาเพื่อให้รัฐบาลประกันราคาข้าว และอื่นๆ อีกมากมาย จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนอาการของโรคทางสังคมที่เกิดจากยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่ไม่สามารถก่อให้เกิดสวัสดิการแก่คนส่วนใหญ่ ทำให้ผู้คนตกขบวนของการพัฒนา มีฐานะยากจนลง หากไม่เข้าใจปัญหาดังกล่าวอาจมองว่ากลุ่มคนที่ยากจนเหล่านี้ ไม่ขยันทำมาหากิน เป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคม มองว่ากลุ่มผู้ประท้วงเป็นกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ไม่รักชาติ ทำลายบรรยากาศการลงทุน ทั้งที่ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาจากโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างจากนโยบายที่รัฐไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรม และรัฐบาลก็มีบทบาทจำกัดในการแก้ไขปัญหา

การที่รัฐไม่ทำความเข้าใจปัญหาให้ชัดเจนนี้ จะนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้นในสังคมไทย ทำให้กลุ่มผู้เคลื่อนไหว

เรียกร่องรู้สึกคับแคบ (Strains) เนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเลือกปฏิบัติ เช่น เกิดการเอาเปรียบ เมื่อความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นกับผู้คนจำนวนมาก ก็นำไปสู่ความเชื่อ (Beliefs) ร่วมกันว่าเป็นปัญหา และควรจัดการแก้ไข หากการพูดคุยกุญชยายไปสู่กว้าง และเพิ่มจำนวนคนที่สนับสนุนมากขึ้น (Support) นำไปสู่การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดองค์กร (Mobilization) โดยระดมทั้งคน เงิน และอื่นๆ รวมทั้งผู้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และต้องการการเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การเกิดกลุ่มที่เคลื่อนไหวเรียกร่อง จะแต่งตั้งตัวแทนหรือแกนนำในการเคลื่อนไหว เพื่อการเจรจาต่อรอง และถือเป็นลักษณะของการเคลื่อนไหวทางสังคม มีกระบวนการเกิดขึ้นทีละขั้นตอน มีการจัดระเบียบองค์กร (Organization) โดยมีองค์กรต่างๆ เข้าร่วม และแต่ละองค์กรอาจมีกลยุทธ์ หรือเป้าหมายเฉพาะ มีการประสานงานและอุดมการณ์ร่วมกัน มีการพัฒนากลยุทธ์ต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและปฏิบัติการ (Action) เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เช่น การเคลื่อนไหวเชิงนโยบายของกลุ่มสมัชชาคนจน สมัชชาเกษตรกรรายย่อย สมาพันธ์ชาวไร่ชาวนา การเคลื่อนไหวเชื่อมปากมุล ซึ่งเริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2534 และเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2537 การเคลื่อนไหวของกลุ่ม P-Move เรื่องสิทธิการถือครองที่ดิน การเคลื่อนไหวเชื่อมราชินีไศล การเคลื่อนไหวของกลุ่มน้ำโขง การเคลื่อนไหวด้านสิทธิเด็กเยาวชน และอื่นๆ ล้วนเป็นการเคลื่อนไหวเชิงนโยบายทางสังคมที่มีได้หวังผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม หากแต่เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร่องให้รัฐ

ทบทวนกรอบคิด วิธีคิดในการจัดสรรทรัพยากร และกรอบคิดเชิงนโยบายที่ขาดความเป็นธรรม มีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด (Goal oriented) และมีความตั้งใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลง (Intentional change) เชิงนโยบายให้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ประชาชนปรารถนา

การก่อรูปขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรภาคประชาชน เป็นกระทำการรวมหมู่ ผู้คนจำนวนมากร่วมมือกระทำการด้วยกัน ในการประสานเชื่อมโยงชีวิตประจำวัน เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สำคัญของสังคม ที่มีจุดมุ่งหมาย หรือมีผลเปลี่ยนแปลงสังคมในทางสร้างสรรค์ มีความยั่งยืน อาจจะเปลี่ยนระบบค่านิยม (Values) ความเป็นสถาบัน (Institutions) และการจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างกลุ่มสังคมต่างๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้ ขบวนการขับเคลื่อนเชิงนโยบายโดยขบวนการประชาชน ส่งผลเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้เข้าร่วมได้อย่างสำคัญ โดยกระตุ้นความตื่นตัว และจิตสำนึกทางการเมืองภาคพลเมือง (Civil politics) พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ มิติการมองบทบาทของตนเองในสังคม รวมทั้งการยกระดับจิตสำนึก การรับรู้ของประชาชน ในเรื่องการต่อต้าน/ขัดขึ้น เพื่อสร้างคุณค่า ความเชื่อชุดใหม่ ขณะเดียวกันเพื่อลดความชอบธรรมของระบบเดิมที่ดำรงอยู่ โดยเฉพาะการลดความชอบธรรมของ

อำนาจรัฐ ในรูปของสิทธิที่จะไม่เชื่อฟังรัฐ (Civil Disobedience) หรือ อารยะขัดขืน (Resistance) เพื่อเรียกร้องในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มคนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ หรือ ความสนใจตรงกัน มีความสนใจหรือความเชื่อ ร่วมกันต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฯลฯ การรวมกลุ่มเหล่านี้เป็นการรวมกลุ่มเคลื่อนไหวเชิงนโยบายของผู้คนที่มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกระทบกับตน และสังคมส่วนใหญ่ หรือเรียกกันว่า "การเคลื่อนไหวทางสังคม" (Social Movement)

หนังสือเล่มนี้ ว่าด้วยการถอดบทเรียนของ “การพัฒนาและการเคลื่อนไหวเชิงนโยบายสาธารณะ เรียนรู้กรณีที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนอีสาน” ผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้นำประเด็น โดยมีเป้าหมายพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงานในขบวนการองค์กรชุมชน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตามแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน โดยมุ่งหวังในการถ่ายทอดองค์ความรู้และบทเรียนให้คนในขบวนการองค์กรชุมชน และองค์กรชุมชน มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น ให้ผู้นำที่ได้รับการพัฒนาในเนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ทั้งการพัฒนาด้านความคิด ด้านทัศนคติ และด้านทักษะความสามารถ เป็นนักคิดเชิงยุทธศาสตร์

ผู้นำนักปฏิบัติการ และผู้นำรุ่นใหม่ที่มีความสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สร้างแรงบันดาลใจ สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาและปฏิรูปสังคมได้ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ถ่องแท้ และมีทักษะความสามารถในด้านการวิเคราะห์บริบท สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์โจทย์ของปัญหา และความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด นำมาพัฒนาและขับเคลื่อนเป็นนโยบายสาธารณะ ผลักดันไปสู่ นโยบายสาธารณะระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับชาติได้

กรณีการเคลื่อนไหวเชิงนโยบายของภาคอีสาน มีเป็นจำนวนมากมายหลายกรณี หากแต่ในบทเรียนเล่มนี้ได้ประมวลการถ่ายทอดเพียงบางส่วน ไว้เป็นกรณีศึกษาของการขับเคลื่อนเชิงนโยบายของขบวนการประชาชนภาคอีสาน เช่น บทเรียนการขับเคลื่อนเหมืองแร่โปแตช บทเรียนเขื่อนราษีไศล บทเรียนสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง บทเรียนโรงงานน้ำตาล ตำบลน้ำปลีก จังหวัดยโสธร บทเรียนการสร้างรถไฟฟ้าทางคู่ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น บทเรียนโรงไฟฟ้าชีวมวล บทเรียนการทวงคืนผืนป่าห้วยเม็ก-กระทิงแดง บทเรียนการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน การจัดการที่ดิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รวบรวมข้อคิด คำแนะนำที่เป็นการเพิ่มทักษะทางวิชาการไว้ 5 เครื่องมือสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านด้วยกัน คือ 1) “การใช้ข้อมูล และงานวิชาการ เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ” โดย ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก คณະมนุชยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2)

“การใช้ CHIA ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้กับชุมชน” โดย ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3) “กฎหมายที่ควรรู้กรณีถูกจับกุมคุมขัง” โดย นายนิกร วิสเพ็ญ ทนายความแห่งเมืองลุ่มน้ำมูล อุบลราชธานี 4) “การจัดรูปขบวนการเคลื่อนไหว การปักธงร่วม และกระบวนการในการขับเคลื่อน” โดย นายจำนงค์ จิตรนิรัตน์ เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) และ 5) ปิดท้ายที่เรื่อง “การสื่อสารเครื่องมือเคลื่อนไหวนโยบายสาธารณะ” โดย นายประยงค์ ดอกกล้าใย ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)

หนังสือการถอดบทเรียนเล่มนี้ จะสำเร็จไม่ได้หากขาดองค์ประกอบที่สำคัญในการหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการจัดทำเวทีสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย คณะทำงานพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน ร่วมกับ สำนักเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชนและประชาสังคม สำนักเลขานุการสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการดำเนินการสภาองค์กรชุมชน สำนักสื่อสารจัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขบวนองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สภาองค์กรชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนภาคีทุกภาคส่วนในการนำเสนอเรื่องราวที่ดี ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงเสนอปัญหา ความต้องการ และแนวทางการ

แก้ไขร่วมกันได้ โดยใช้ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เป็น
เครื่องมือนำเสนอประเด็นเนื้อหา และผลักดันขึ้นเป็นประเด็นนโยบาย
สาธารณะ

ดังนั้น จึงคาดหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่
ต้องการศึกษาเรียนรู้ ประกอบแนวทางในการขับเคลื่อนเชิงนโยบายใน
ปัจจุบัน และอนาคต

ด้วยจิตคารวะต่อกัลป์ญาณมิตร
ชูชาติ ผิวสว่าง

สารบัญ

ส่วนที่ 1	15
เพราะ “การขับเคลื่อนประเด็นงานที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาคอีสาน” เป็นกรณีศึกษาที่น่าเรียนรู้	
ส่วนที่ 2	23
บทเรียนการต่อสู้ประเด็นร้อน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในพื้นที่ภาคอีสาน	
ส่วนที่ 3	43
“ข้อมูล การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ กฎหมาย การจัดขบวน และการสื่อสาร” 5 เครื่องมือ สำหรับภาคประชาชน ในการเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่ส่งผลกระทบ	
ส่วนที่ 4	65
กลยุทธ์การขับเคลื่อนประเด็นงานที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาคอีสาน	
ส่วนที่ 5	73
กรณีศึกษา ประเด็นงานที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาคอีสาน	

ส่วนที่ 1

เพราะ “การขับเคลื่อน
ประเด็นงานที่ส่งผล
กระทบกับชุมชน
ภาคอีสาน”
เป็นกรณีศึกษาที่น่า
เรียนรู้

ตลอดระยะเวลา 18 ปี ของการดำเนินงานของ พอช. และ ขบวนการองค์กรชุมชน เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้มีความเข้มแข็ง ให้การพัฒนาคนในขบวนการองค์กรชุมชนมีความ ต่อเนื่อง มีผู้นำการพัฒนาในประเด็นงานต่างๆ กระจายเพิ่มมากขึ้น และขยายผลการทำงานออกไปทั่วประเทศ พอช. จึงได้กำหนดแผน ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของ พอช. พ.ศ. 2560-2564 ว่าด้วยการ พัฒนาคนในขบวนการองค์กรชุมชน เป็น “ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การ พัฒนาศักยภาพคนในขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน” โดยมี เป้าหมาย “พัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงานใน ขบวนการองค์กรชุมชน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น ใน 5 ปี รวม 15,000 คน” โดยมุ่งหวังให้คนในขบวนการองค์กรชุมชน และองค์กรชุมชน มี ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล เท่า ทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชน ท้องถิ่น โดยที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2560 มีผู้นำที่ได้รับการพัฒนาใน เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ทั้งการพัฒนาด้านความคิด ด้านทัศนคติ และด้านทักษะความสามารถ จำนวน 3,482 คน ปี พ.ศ. 2561 จำนวน 3,864 คน และตั้งเป้าหมายในปี พ.ศ. 2562 ที่ 2,000 คน ครอบคลุม คนทำงานในพื้นที่ทั้งผู้นำอาวุโส ผู้นำที่เป็นนักคิดเชิงยุทธศาสตร์ ผู้นำ นักปฏิบัติการ และผู้นำรุ่นใหม่

จากความสำคัญของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในการประชุมครั้งที่ 1/2561 เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2561 ได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน โดยให้มีองค์ประกอบ บทบาทหน้าที่ และแนวทางในการปฏิบัติให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้อำนวยการสถาบันฯ จึงมีคำสั่งลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561 แต่งตั้ง “คณะทำงานยกร่างแนวทางการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน” มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน กำหนดแนวทาง และหลักสูตรกลางการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน เสนอแนะการแต่งตั้งกลไกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน ซึ่งคณะทำงานฯ ร่วมกับสำนักเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชนและประชาสังคม และสำนักสื่อสารจัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน จึงได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน 3 ปี (พ.ศ. 2561-2563)” โดยมี วิสัยทัศน์ (Vision) “ผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน เป็นคนมีคุณธรรม มีความสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไปสู่การจัดการตนเอง และเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้” โดยการสร้างการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by doing) ทำไป คิดไป เรียนรู้ไป ให้เกิดการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และรวมพลังภาคีในการขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่อย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยพลังองค์กรชุมชน และได้พัฒนาขอบเขตเนื้อหาหลักสูตรกลางจำนวน 7 หลักสูตร ได้แก่

หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยพลังองค์กรชุมชน หลักสูตรการขับเคลื่อนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ หลักสูตรสื่อสารสาธารณะ หลักสูตรการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ หลักสูตรการพัฒนา และการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ หลักสูตรการบริหารจัดการองค์กรชุมชน อย่างมีธรรมาภิบาล และหลักสูตรประเด็นงานยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางให้ขบวนองค์กรชุมชนนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง โดยคาดหวังให้เกิด “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่เป็นผู้มีจิตสาธารณะ สามารถสร้างแรงบันดาลใจ จุดประกายความคิดให้กับตนเองและผู้อื่น มีการปฏิบัติงานพัฒนาที่นำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ท้องถิ่น และสังคมได้ รวมถึงเกิด “ผู้นำแนวใหม่” ที่มีกระบวนการทัศน์ใหม่ เข้าใจตนเอง เข้าใจสถานการณ์อย่างรอบด้าน สามารถเชื่อมประสานกับคนอื่น ๆ ภาคอื่น ๆ เป็น “ภาวะผู้นำร่วม” ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาและปฏิรูปสังคมได้

โดยคณะกรรมการสถาบันฯ เมื่อการประชุมครั้งที่ 4/2561 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2561 ได้มีมติ เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน 3 ปี (พ.ศ.2561-2563) และให้เปลี่ยนชื่อคณะทำงานฯ จากคณะทำงานยกร่างแนวทางการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน เป็น “คณะทำงานพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน” ต่อเนื่องมาจนถึงปี 2562 โดยให้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการกำกับเชิงนโยบาย และติดตามผลการดำเนินงานการพัฒนาคนใน

ขบวนการองค์กรชุมชนให้เป็นที่ไปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคนใน ขบวนการองค์กรชุมชน 3 ปี (พ.ศ.2561-2563) และร่วมหนุนเสริมการทำงาน ของขบวนการองค์กรชุมชนในระดับภาค ประสานการทำงานกับ หน่วยงานภาคี เครือข่ายการทำงานในพื้นที่ ทั้งในเชิงเนื้อหา กระบวนการพัฒนา และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน พัฒนาคคนในขบวนการองค์กรชุมชนเพิ่มเติม และดำเนินการทดลองนำ หลักสูตรกลางการพัฒนาคนในขบวนการองค์กรชุมชน ไปแปรสู่การปฏิบัติ จริง เพื่อปรับปรุงเนื้อหา กระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกับ พื้นที่ โดยในปี พ.ศ.2561 ได้ทดลองดำเนินการใน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการขับเคลื่อนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ กรณีศึกษาบทเรียน การขับเคลื่อนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบภาคใต้ และหลักสูตรการ สื่อสารสาธารณะ โดยใช้พื้นที่เรียนรู้ในภาคเหนือ

ปี พ.ศ. 2562 คณะทำงานฯ ร่วมกับสำนักเชื่อมโยงขบวนการ องค์กรชุมชนและประชาสังคม สำนักเลขานุการสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการดำเนินการสภาองค์กรชุมชน สำนักสื่อสารจัดการความรู้ และนวัตกรรมชุมชน และสำนักงาน พอช. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เล็งเห็นถึงการพัฒนาและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะว่าเป็น กระบวนการสำคัญ และจำเป็นต่อการขับเคลื่อนงานประเด็น ยุทธศาสตร์ในระดับพื้นที่ของขบวนการองค์กรชุมชน โดยเฉพาะ “**ขบวนการ สภาองค์กรชุมชน**” ซึ่งถือว่าสภาองค์กรชุมชนเป็น “**พื้นที่กลาง**” ที่คน

ในชุมชนท้องถิ่นจะสามารถเข้าถึง เป็นเจ้าของร่วม และใช้พื้นที่กลางนี้ เป็นเครื่องมือในการนำเสนอเรื่องราวที่ดีของชุมชน รวมถึงเสนอปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขร่วมกันได้ โดยสภาองค์กรชุมชน สามารถดำเนินการตามภารกิจที่ระบุในมาตรา 21 เพื่อนำเสนอ ประเด็นเนื้อหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลักดันขึ้นเป็นประเด็นนโยบาย สาธารณะในระดับตำบล อำเภอ จังหวัดได้ ซึ่งในพื้นที่ของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นทั้งที่เป็นประเด็นงานร้อน และประเด็น งานเย็น ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ให้กับขบวนองค์กร ชุมชนได้ เช่น การขับเคลื่อนเหมืองแร่โปแตช เขื่อนราษีไศล สภา องค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขงเพื่อต่อต้านการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำโขง โรงงาน น้ำตาล ตำบลน้ำปลีก จังหวัดยโสธร การสร้างรถไฟฟ้าทางคู่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โรงไฟฟ้าชีวมวล ทวงคืนผืนป่าห้วยเม็ก-กระทิงแดง การพัฒนาเกษตรยั่งยืน การจัดการที่ดิน เป็นต้น

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้นำขบวนองค์กรชุมชนจึง จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ถ่องแท้ และมีทักษะความสามารถใน ด้านการวิเคราะห์บริบท สถานการณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตีโจทย์ ของปัญหา และความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด นำมาพัฒนาและขับเคลื่อนเป็นนโยบายสาธารณะ ผลักดันไปสู่ นโยบาย สาธารณะระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับชาติได้ โดยให้มี แนวทางที่เอื้อประโยชน์ให้เกิดแก่คนในชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้มาก

ที่สุด ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะสามารถสร้างการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี คือ การเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริง และที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นจริง ให้ได้รู้ ได้เห็น ได้เข้าถึงซึ่งมูลเหตุของรากเหง้าประเด็นงานที่เกิดขึ้นได้ แก้ไขได้ ขับเคลื่อนได้ ต่อรองได้ มีส่วนร่วมได้ และที่สำคัญชาวบ้านจะต้องไม่ตกเป็นเครื่องมือทางนโยบายที่ไม่สามารถมีส่วนร่วมรับรู้และเท่าทันได้

ส่วนที่ 2

บทเรียนการต่อสู้

ประเด็นร้อน

เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย

สาธารณะในพื้นที่

ภาคอีสาน

รุ่งโรจน์ เพชรบุรีณิน

บทเรียนการต่อสู้ประเด็นร้อน

ภาพ (จากซ้ายไปขวา)

ธนภณ เมืองเฉลิม/ ผา กองธรรม/ สุวิทย์ กุหลาบวงษ์/

อุบล อยู่หว่า/บรรจง นะแส/ อ้อมบุญ ทิพย์สุนา

เสวนาเล่าเรื่อง : เรียนรู้บทเรียนการเคลื่อนไหวเชิงนโยบาย
ประเด็นร้อนในพื้นที่อีสาน

หากกล่าวถึงเรื่องการพัฒนาภาคอีสาน ที่มีพื้นที่ 1 ใน 3 ของประเทศ หรือประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร เราจะเห็นได้ว่า ไม้ว่ารัฐบาลในยุคสมัยใดก็ตาม ต่างก็มีโครงการการพัฒนาอย่างมากมาย เพื่อพัฒนาภาค อีสานให้ผู้คนได้หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ให้ลูกหลานชาวอีสานได้สามารถลืมตาอ้าปากได้ จากฐานความเชื่อที่ว่า ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่ประชาชนมีความยากจนที่สุดของประเทศ

สะท้อนได้จากผังกลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ภาคอีสาน ปี 2600 มุ่งพัฒนาพื้นที่ภาคอีสาน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ และการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม หรือการใช้ประโยชน์จากที่ดินว่างเปล่า เพื่อทำเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ และสร้างโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานน้ำตาล โรงไฟฟ้าชีวมวล โครงการพัฒนาที่สำคัญอย่าง สะพานข้ามแม่น้ำโขงจังหวัดมุกดาหาร และนครพนม เมืองมุกดาหารจะกลายเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า และพาณิชย์กรรมของภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่นจะกลายเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าด้วยตู้คอนเทนเนอร์ โดยใช้เส้นทางรถไฟ และยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมภายในภูมิภาค และระหว่างประเทศ ศูนย์กลางการบินจะอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี และโครงการเหมืองแร่โพแทช และเกลือหินในภาคอีสานอีก 7 แหล่ง คือ แหล่งชัยภูมิ แหล่งตลาดแค แหล่งนครราชสีมา แหล่งมหาสารคาม แหล่งกุลาร้องไห้ แหล่งบำเหน็จณรงค์ แหล่งอุบล และแหล่งหนองคาย เป็นต้น

ทิศทางการพัฒนาภาคอีสานดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัจจุบันหลายโครงการอยู่ระหว่างดำเนินการ และแน่นอนว่า ประชาชนในภาคอีสานในหลายพื้นที่ ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ ที่เป็นโครงการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประชาชนในหลายพื้นที่ลุกขึ้นมา

ขับเคลื่อน ต่อสู้เพื่อให้ตนเองได้รับความเป็นธรรม ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการแสดงความคิดเห็น และได้เห็นข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากย้อนกลับไปมองในอดีต มาถึงปัจจุบัน การพัฒนาโครงการต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน มีบทเรียนการต่อสู้ที่สำคัญของภาคประชาชนเกิดขึ้น ซึ่งในฟากประชาชน และภาคประชาสังคมไม่อาจมองข้าม และปล่อยผ่านไป แม้จะเป็นบทเรียนที่ผ่านไปแล้วก็ตาม

(1)

การต่อสู้เพื่อยับยั้งเหมืองแร่โปแตชที่อุดรธานี

“ในการต่อสู้ได้กำหนดยุทธภูมิลหลัก คือที่จังหวัด เพื่อดึงให้อำนาจส่วนกลาง ลงมาต่อรองที่จังหวัด อาศัยการอิงกับรัฐธรรมนูญ 2540 ด้านสิทธิชุมชนเป็นหลักอิง ซึ่งในการต่อสู้ที่ผ่านมาก็มีคนถูกจับกุม แต่ก็มี การต่อสู้ในชั้นศาลจนชนะ เพราะชุมชนมีสิทธิ ในแนวทางการเคลื่อนไหว มีการศึกษา EHIA SIA มีการต่อสู้ในทางกฎหมาย ซึ่งจะมีทีมวิชาการ ชาวบ้าน ทำการสต็อกข้อมูลข่าวสารทั้งหมด มีการใช้ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร มาเป็นประโยชน์เพื่อขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง”

นายสุวิทย์ กุหลาบวงษ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ภาคอีสาน เล่าถึงการต่อสู้ของภาคประชาชนกรณีเหมืองแร่โปแตชที่จังหวัดอุดรธานี บทเรียนสำคัญคือ

การทำงานจัดตั้ง งานมวลชนสัมพันธ์ หากเมื่อเราเริ่มงานจัดตั้งจะทำให้ฐานหลุด เรื่องโปแตซการต่อสู้เริ่มต้นจากเรื่องใหม่ที่ไม่มีความรู้ แต่มีการศึกษาบทเรียนจากสมาชิกคนจน การต่อสู้กับท่อก๊าซ กรณีการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น และอื่นๆ ที่ได้ทำการศึกษาอย่างมาก ก่อนจะมาเป็นการเคลื่อนไหวต่อต้านเหมืองแร่โปแตซที่จังหวัดอุดรธานีเมื่อปี 2543

บริบทการต่อสู้ช่วงนั้นมีรัฐธรรมนูญ 2540 มีกระแสวาทกรรมสิทธิชุมชน ที่เอื้อต่อการเคลื่อนไหว หลังจากศึกษาในแง่มุมหลายประเด็น หลายแง่มุม และได้มีการสรุปการต่อสู้คัดค้านการทำเหมืองแร่โปแตซ จึงมีการตั้งกลุ่มศึกษาและคัดค้านเหมืองแร่ขึ้นมา โดยมีที่ปรึกษาทางวิชาการ มีการจัดการศึกษาสัญจร มีการใช้การเขียนจดหมายประสานคนที่ประเทศแคนาดา ให้ไปซื้อหุ้นเพื่อใช้สิทธิผู้ถือหุ้น ในการคัดค้านกับบริษัทไม่ให้มาลงทุนในประเทศไทย ทั้งยังมีการชวนพี่น้องที่ฟิลิปปินส์มาให้ความรู้เรื่อง การทำเหมืองแร่กับชาวบ้านในพื้นที่

นายสุวิทย์ เล่าต่อว่า จากการศึกษาหาความรู้ จัดประชุมชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง จัดตั้ง สร้างการรณรงค์ ซึ่งจากการรวมคนครั้งแรกประมาณ 30-40 คน มีการเดินทางไปถามผู้ว่าราชการจังหวัด จนชาวบ้านได้มีการชุมนุมครั้งแรก 700 คน ที่ผ่านมา ได้มีการเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้านได้มีเวทีเรียนรู้ พูดคุย ตอบคำถาม ทำไม่ถึงค้ำเหมืองแร่โปแตซ เพราะอะไร ทำไม จะกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร มีการจัดรณรงค์ตระเวนอธิบายตาม

หมู่บ้านต่างๆ โดยกลุ่มชาวบ้านที่เริ่มเข้าใจ มีข้อมูล ซึ่งเป็นการสะสมพลังของชาวบ้าน เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง และใช้บทเรียนการต่อสู้ที่แก่งเสื่อเต็น จังหวัดแพร่ ที่มีการบล็อกพื้นที่ไม่ให้ชลประทานเข้ามารังวัดพื้นที่ จึงได้นำกลยุทธ์นี้มาใช้ในพื้นที่เช่นกัน และยังมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับพี่น้องที่เดือดร้อนจากที่อื่น มาร่วมแลกเปลี่ยนพูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์บางอย่าง ได้ถูกนำมาใช้โดยชาวบ้านช่วยกันคิด มีการแต่งเพลงหมอลำ ลำกลอน เนื้อหาสะท้อนเรื่องเหมืองโปแตช และไปที่ไหนก็ร้องก็ลำไปเรื่อยๆ ในการต่อสู้ได้กำหนดยุทธภูมิลหลัก คือ ที่จังหวัดเพื่อดึงให้อำนาจส่วนกลางลงมาต่อรองที่จังหวัด อาศัยการอิงกับรัฐธรรมนูญ 2540 ด้านสิทธิชุมชน เป็นหลักอิง ซึ่งในการต่อสู้ที่ผ่านมา ก็มีคนถูกจับกุม แต่ก็มี การต่อสู้ในชั้นศาลจนชนะ เพราะชุมชนมีสิทธิในแนวทางการเคลื่อนไหว มีการศึกษา EHIA SIA มีการต่อสู้ในทางกฎหมาย ซึ่งจะมีทีมวิชาการชาวบ้าน ทำการสต็อกข้อมูลข่าวสารทั้งหมด มีการใช้ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสาร มาเป็นประโยชน์เพื่อขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สมัยนั้น ความตื่นตัวของพี่น้องมีมาก แต่ยังไม่รู้การร่างหนังสือถึงหน่วยงาน อะไรคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่างจากสมัยนี้ หน่วยงานไม่ค่อยตอบคำถามชาวบ้าน และการปรับตัวของรัฐทำให้สู้ยากขึ้น การต่อสู้ในตอนนี้อาจมีการอบรม เรื่องงานสารบรรณในการต่อสู้ ที่เป็นเรื่องพื้นฐาน แต่มีความสำคัญในการจัดการข้อมูล เราต้องรู้ว่าเรื่องที่สู้

เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ เกี่ยวข้องกับกฎหมายอะไร อย่างไร ชาวบ้านต้องมีข้อมูล

อย่างไร การเคลื่อนไหวอะไรก็ตาม ที่ทำให้ชาวบ้านมีพื้นที่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก มีการใช้เฟซบุ๊กในการสื่อสาร มีการทำกองทุน การบริจาคเงินในการต่อสู้ มีการทำนารวม ทำบุญกุ่มข้าวใหญ่ ที่สะสมระดมทุน อีกเรื่องคือ การใช้วิทยุชุมชนในการสื่อสารระดมคน ซึ่งสถานะวันนี้ เรื่องไปแต่ขมิ้นการยันกันได้ และในขั้นตอนทางกฎหมายต้องมีการลงประชามติ และผ่านการอนุมัติจากทางท้องถิ่น อบต. เพื่อให้เกิดการอนุมัติโครงการ เป็นการค้ำตามกระบวนการกฎหมาย

วันนี้เครื่องมือสาธารณะลดลง บริบททางสังคมเปลี่ยนไป หัวใจการรักความเป็นธรรมยังมี แต่เงื่อนไขเปลี่ยน เราต่อสู้กันอย่างไร กฎหมายแรมวันนี้ มีการเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีการระดมให้มีตัวแทนสภาองค์กรชุมชนในระดับจังหวัด ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณา และในระดับตำบล ต้องมีการประชาคมที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นในเรื่องการพัฒนาต่างๆ ที่เราสามารถใส่ประโยชน์ในการระงับยับยั้ง โครงการพัฒนาต่างๆ ได้ **นายสุวิทย์** กล่าวทิ้งท้าย

(2)

สู่เพื่อความเป็นธรรมที่เขื่อนราษีไศล ศรีสะเกษ

“เคลื่อนไหวงานเย็นเพื่อให้ไปทำงานร้อน มีการติดต่อหน่วยงานต่างๆ ทั้งรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานในพื้นที่ โดยมีโจทย์ เพื่อให้เขามาร่วมงานกับเรา เมื่อก่อนเราใช้การชุมนุมคัดค้าน วันนี้ เปลี่ยนยุทธศาสตร์การต่อสู้ จากการไปชุมนุมกดดันที่หน้าทำเนียบ รัฐบาล เปลี่ยนมาเป็นเชิญหน่วยงานมาคุยในพื้นที่ เชิญคนที่มีอำนาจลงมาในพื้นที่ ไม่ใช่ขอ ไม่ใช่ใช้ความรุนแรงอย่างเดียว อย่าง ล่าสุตราษีไศล กระทบวงเกษตรฯ ได้ยกให้เป็นพื้นที่ โคกหนองนา ทามโมเดล ที่กรมชลประทาน ลงมาช่วยหนุนเสริมสนับสนุนให้ราษีไศลเป็นโมเดลการพัฒนา”

นางผา กองธรรม นายกสมาคมคนทาม แกนนำการต่อสู้กรณี การสร้างเขื่อนราษีไศล ที่ทางการเล็งค่า ว่าเป็นการสร้างฝายขนาดเล็ก โดยสร้างในพื้นที่ ที่ว่าเป็นพื้นที่สาธารณะ การต่อสู้ของคนราษีไศล เริ่มต้นต่อสู้มาตั้งแต่ปี 2535 และการต่อสู้เริ่มรุนแรงในช่วงปี 2538-2539 ที่ผ่านมามีได้ร่วมกับทางสมัชชาคนจน ต่อสู้เรียกร้อง จน คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้มีมติให้จ่ายเงินชดเชยให้กับชาวบ้านในปี 2540 ผู้มาจนได้รับเงินชดเชย 300 กว่าล้านบาท เริ่มต้นจากชาวบ้านที่ เดือดร้อนกลุ่มเล็กๆ แต่กลุ่มเล็กๆ ก็ไม่ยินยอม และมีแกนนำองค์กร

พัฒนาเอกชนมาช่วย มาจุดประกาย เริ่มต้นจากคนหนึ่งพันกว่าคน ปัจจุบันมีเครือข่ายฯ รวมกันกว่า 3 พันคน การต่อสู้ไม่เฉพาะกับศึกนอก ในระหว่างทางมีการต่อสู้กับพี่น้องกันเองที่ไม่เห็นร่วม คนที่ลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิได้รับการครหา เมื่อพี่น้องได้เงินค่าชดเชยมา ก็นำเงินมาสร้างบ้าน และซื้อรถ ก็มีคนมากล่าวหาว่า ไปโกหกหลอกเงินรัฐบาลมา จากการต่อสู้ที่ผ่านมา แม่ผาบอกว่า ตนได้รับการดำเนินคดีรวม 5 คดี ซึ่งถือเป็นปริญญาศีวิต

ช่วงปี 2543-2545 มีการเคลื่อนไหวชุมนุมยึดหัวเขื่อน เพื่อเรียกร้องให้อ่าน้ำออก ชาวบ้านจะได้เข้ารังวัดพื้นที่ได้ การต่อสู้ครั้งนี้ เพราะมีชาวบ้านหลายร้อยครอบครัวมีมติให้ต่อสู้ โดยยึดหัวเขื่อนนานกว่า 6 เดือน เพื่อให้มีการศึกษาผลกระทบทางสังคม และให้จ่ายค่าชดเชยให้กับชาวบ้านที่ยังไม่ได้รับ เพื่อเป็นการดูแลพี่น้องคนที่ได้รับผลกระทบในอนาคต

จากการต่อสู้มาอย่างต่อเนื่อง บทเรียนที่สำคัญ คือ ต้องให้ประชาชนได้เข้าไปเป็นกรรมการ ไม่ว่าจะมีการตั้งกรรมการชุดไหนขึ้นมา ชาวบ้านต้องได้เข้าไปมีส่วน เพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษาผลกระทบ เมื่อทำการศึกษาเสร็จ จะมีการดำเนินการติดตามผลการศึกษา มีการสรุปบทเรียนเราจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

แม่ผา เล่าต่อว่า เมื่อชาวราชสีไศลต่อสู้จนถึงปี 2553 จึงได้มีการจัดตั้งสมาคมคนทามาขึ้นมา เพราะเราต้องเป็นองค์กรนิติบุคคล มี

ที่ตั้งองค์กร มีที่ทำการ และที่สำคัญต้องมีพี่น้องที่เป็นเครือข่ายที่ชัดเจน จึงจดทะเบียนสมาคมคนทามขึ้น เป็นองค์กรชาวบ้าน ในการต่อสู้ก็ใช้ การสมทบกองทุน ทำบุญกุ่มข้าว เคลื่อนงานเย็นเพื่อให้ไปแก้งานร้อน เคลื่อนตาม ทฤษฎี 3 ก้อนเสา ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง ตลาดสีเขียว ผักปลอดสารอาหารปลอดภัย กองทุนวันละบาทเพื่อสะสมเป็นกองทุน ในการทำงาน และศูนย์การเรียนรู้ให้ความรู้กับชาวบ้านและผู้สนใจ ทำทั้งอย่างเป็นทางการ (ต่อหน้า) และเบื้องหลัง (ทางอ้อม) มีการ ติดต่อหน่วยงานต่างๆ ทั้งรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานในพื้นที่ โดยมีโจทย์เพื่อให้เขามาร่วมงานกับเรา เมื่อก่อนเราใช้การชุมนุม คัดค้าน วันนี้เปลี่ยนยุทธศาสตร์การต่อสู้ จากการไปชุมนุมกดดันที่หน้า ทำเนียบรัฐบาล เปลี่ยนมาเป็นเชิญหน่วยงานมาคุยในพื้นที่ เชิญคนที่มี อำนาจลงมาในพื้นที่ ไม่ใช่ขอ ไม่ใช่ใช้ความรุนแรงอย่างเดียว

อย่างล่าสุดราชีไศล จนกระทั่งรวงเกษตราฯ ยกให้เป็นพื้นที่ “โคกหนองนาทามโมเดล” ที่กรมชลประทานลงมาช่วยหนุนเสริม สนับสนุนให้ราชีไศลเป็นโมเดลการพัฒนา

การต่อสู้ที่สำคัญ คือ คนที่ถูกผลกระทบต้องเป็นเครือข่ายกัน ให้ได้ ไปนั่งกินข้าวคุยกัน อย่าคิดว่าคนน้อย แล้วจะไม่พูดคุยกัน และ การต่อสู้ของราชีไศล มีการวางแผนการทำงานมาโดยตลอด มีการจัด ประชุมโดยไม่ให้หน่วยงานได้รับรู้ เพราะการเคลื่อนไหวเราต้องมี มวลชน เพราะมวลชนเป็นตัวกัน เป็นผนังกำแพง มีการใช้งานวิจัยเข้ามา ใช้ประโยชน์โดยทำงานวิจัยที่บ้าน ที่ต้องศึกษาให้รู้ถึงข้อมูลในด้าน

ต่างๆ ถ้าทำในทางกลับไม่ได้ ก็ทำกันอย่างเปิดเผย แต่เรื่องที่คุณกัน ก็คุยกันเรื่องการพัฒนาพื้นที่ ไม่ได้คุยกันเรื่องจะไปประชุมหรือชุมนุมที่นั่นที่นี้

นอกจากนั้น ยังมีการปั่นจักรยานบอกรักแม่น้ำมูล เพื่อบอกรักกับผู้ว่า โรงเรียน วัด เป็นการปั่นหาเพื่อนสร้างแนวร่วม และรณรงค์ในสิ่งที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับแม่น้ำมูล เช่น เรื่องปัญหาขยะในแม่น้ำมูล หรือเปลี่ยนพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประกาศเป็น “พื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม” เพราะจะสามารถอ้างได้ว่า เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ หากทำจะเกิดผลกระทบ นอกจากนั้น จะใช้ผู้หญิงในการเป็นแนวหน้า เพราะผู้หญิงมีความอ่อนหวาน และใช้การเจรจาพูดคุยในแบบไทยบ้าน ให้ที่บ้านเป็นแกนหลักในการพูดคุย สำคัญ คือ อย่าขาดการมีที่ปรึกษา โดยเฉพาะในด้านกฎหมาย เพื่อให้การต่อสู้ได้มีหลักยึด แม่ผา ย้ำในตอนท้าย

(3)

การต่อสู้เพื่อเกษตรกรรมยั่งยืน

“การทำงานเคลื่อนไหวที่คิดว่าประสบผลสำเร็จ คือ เริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ที่ตั้งขึ้นมาเรียกว่า กลุ่ม ThaiPAN ทำเรื่องสารเคมี โดยประสานงานวิจัย ร่วมกับนักวิชาการกระจายทั่วประเทศ เพื่อนำ

ข้อมูลมารวมกันที่กรุงเทพฯ และทำการสื่อสารสู่สาธารณะ เพราะต้องใช้งานวิชาการประสานการเคลื่อนไหว จึงจะมีพลังกระทบต่อสังคม และสร้างเครือข่ายสนับสนุนการแบนสารเคมีอันตราย ที่ปัจจุบันมีกว่า 700 องค์การ การเคลื่อนไหวที่ผ่านมา ประเด็นแบนพาราควอต ได้ถูกบรรจุในนโยบายพรรคการเมืองหลายพรรค คิดว่านี่เป็นชัยชนะสำคัญ จากการทำงานปิดล้อมด้วยข้อมูล”

นายอุบล อยู่หว่า เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน กล่าวถึงการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดเกษตรกรรมยั่งยืน ระบุว่า การเคลื่อนไหวทางนโยบาย ไม่มีอะไรสำเร็จแบบหมดจดสมบูรณ์ จุดเริ่มการเคลื่อนไหวผลักดัน ต้องเริ่มจากประเด็นที่ต้องชอบธรรม ไม่ใช่การเคลื่อนไหวเพื่อส่วนตัว ต้องมีการจัดตั้งกลุ่มแกนนำที่เกาะติด กัดไม่ปล่อย จับให้มันคันให้ตาย และต้องมีการสร้างเครือข่าย เป็นเครือข่ายที่โยงกันจริงๆ 100 หมู่บ้านจะโยงกันอย่างไร สร้างเครือข่ายที่มาจากกลุ่มคนที่เห็นปัญหาร่วม ทำอย่างไรให้คนเห็นร่วมกัน มาเป็นบทบาทการทำงานกับชาวบ้าน

คนอีสานมีแนวทางการเคลื่อนไหวที่อาจจะไม่เหมือนคนใต้ พื้นที่ปัญหาใหม่ ชาวบ้านจะมีความหวาดกลัว เมื่อมวลชนกลัวเจ้า กลัวนาย เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการฝึก พาชาวบ้านให้ไปผ่านการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ไปลงสนามจริง และต้องให้ข้อมูล ให้ความรู้กฎหมายต่อชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีทักษะจากประสบการณ์ตรง

การเคลื่อนเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน จัดเป็นประเด็นเย็น จุดเริ่มต้นของการต่อสู้ เริ่มขึ้นเมื่อปี 2549 ตอนนั้น มีการสรุปกันว่า จะสู้เรื่องพันธุกรรม ที่เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ กับประเด็นเรื่องสารเคมี โดยเริ่มที่พื้นที่ภาคเหนือก่อน ที่ภาคอีสานเริ่มเรื่องพันธุกรรม มีการศึกษาวิจัยการใช้สารเคมีในสวนส้ม ซึ่งเมื่อทำการศึกษาเสร็จ และเปิดเผยข้อมูล ข้อค้นพบ แล้วทำให้ล้มขายไม่ได้ ทำให้การทำงานสารเคมีในภาคเหนือ แคนนำถูกขู่ฆ่าจึงทำให้การทำงานเกิดการหยุดชะงักไป

จากการศึกษา พบว่า ขณะนั้นใบอนุญาตผลิตสารเคมี มีมากกว่า 27,000 ชนิด จากการต่อสู้จนมีการแก้ไขกฎหมายให้องค์กรประชาชน เข้าไปเป็นกรรมการวัตถุอันตราย แต่ทางฝ่ายตนเองก็ไปตั้งองค์กรสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้สามารถเสนอเข้าพิจารณาเป็นคณะกรรมการ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ ทำให้ฝ่ายทุนมีสัดส่วนกรรมการเพิ่มขึ้นมาอีก

การทำงานเคลื่อนไหว ที่คิดว่าประสบผลสำเร็จ คือ เริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ที่ตั้งขึ้นมาเรียกว่ากลุ่ม ThaiPAN เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (Thailand Pesticide Alert Network: Thai-PAN) ทำเรื่องสารเคมี โดยประสานงานวิจัยร่วมกับนักวิชาการกระจายทั่วประเทศ เพื่อนำข้อมูลรวมกันที่กรุงเทพฯ และทำการสื่อสารสู่สาธารณะ เพราะต้องใช้งานวิชาการประสานการเคลื่อนไหว จึงจะมีพลังกระทบต่อสังคม และสร้างเครือข่ายสนับสนุนการแบนสารเคมี

อันตราย ที่ปัจจุบันมีกว่า 700 องค์กร การเคลื่อนไหวที่ผ่านมา ประเด็นแบนพาราควอตได้ถูกบรรจุในนโยบายพรรคการเมืองหลายพรรค คิดว่านี่เป็นชัยชนะสำคัญ จากการทำงานปิดล้อมด้วยข้อมูล

นายอุบล กล่าวต่อว่า ธรรมชาติการต่อสู้ประเด็นร้อน ต้องสร้างความเข้มแข็งภายในพื้นที่ตนเอง เมื่อไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งได้ ก็จะไม่สู้ไม่ได้ และการสร้างแนวร่วมเครือข่ายที่รวมกัน เป็นการสร้างพลังในวันที่จะดี ในการที่จะต่อสู้ กับการลงทุนอุตสาหกรรมน้ำตาล ที่ไม่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องร่วมที่จะร่วมกันดี ควรมีการทำวิจัยในเรื่องอุตสาหกรรมน้ำตาล เพื่อให้มีข้อมูลในทางวิชาการ ที่อีสานเกิดขึ้นที่ขอนแก่น มีการตั้งโรงงานมานานกว่า 25 ปี แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนอีสาน เสนอให้สภาองค์กรชุมชน ทำเรื่องข้อมูล และงานวิชาการ และในการต่อสู้ ต้องมีการประเมินคู่ต่อสู้ และกำหนดคู่ต่อสู้ให้ชัดเจนว่าเป็นรัฐหรือเป็นเอกชน การต่อสู้จะต้องไม่กลัว เพราะความกลัวทำให้เสื่อม เราต้องแปรความกลัวเป็นความกล้า แต่เราควรมีสติระมัดระวัง และไม่ประมาท

(4)

ภาเรียนเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน

“ธรรมชาติของคนอีสาน ไม่ชอบขึ้นโรง ขึ้นศาล กระบวนการต่อสู้ทางกฎหมาย ต้องมีการทำงานข้อมูลอย่างมาก และต้องมีเวทีให้

ชาวบ้านเกิดความกลัวที่จะฟ้องศาลปกครอง เพื่อเป็นการดึงข้อมูลมาจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะเรื่องน้ำโขงเป็นเรื่องในระดับอาเซียน เป็นผลกระทบข้ามพรมแดน ทั้งเขื่อน ฝุ่นควัน การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เหล่านี้เป็นเรื่องร่วม พอช. ควรทำแม่ปิ้งงานร้อนมีที่ไหนบ้าง ก็ประสานหน่วยงานภาคี วิชาการมาช่วยดำเนินการ”

นางสาวอ้อมบุญ ทิพย์สุนา เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัดภาคอีสาน ประเด็นสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง เล่าให้ฟังว่า พอช. เป็นองค์กรริเริ่มเครือข่าย สภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัด 95 ตำบล ได้ขับเคลื่อนตามภารกิจสภาองค์กรชุมชน ตามมาตรา 21 ซึ่งในปี 2553 เกิดน้ำโขงแล้ง ได้เริ่มเรียนรู้บทเรียนจากครูตี (นายนิวัฒน์ ร้อยแก้ว กลุ่มรักษ์เชียงของ จ.เชียงราย) เพื่อให้ชาวบ้านพี่น้องเข้าใจประเด็นที่จะขับเคลื่อน เช่น ในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร มีองค์ประกอบที่ต้องเชื่อมโยง มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น สปป. ลาว จีน รวมถึงกลุ่มองค์กรภาคเอกชน จึงได้ส่งเสริมการทำงานของกลุ่มองค์กรภาคชาวบ้านต่างๆ ภายใต้สภาองค์กรชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เป็นต้น

เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าใจ ภายใต้บริบทที่กว้างขวางหลากหลาย และส่งเสริมชาวบ้านทำงานวิจัยเรื่องพันธุ์ปลา ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำงานข้อมูลโดยชาวบ้านมากขึ้น เน้นทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ร่วม และเชื่อมโยงหน่วยงาน เช่น สกว. สสทน. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เป็นต้น รวมถึงการใช้เครื่องมือการสื่อสารผ่านไลน์ เฟซบุ๊ก เพื่อเตือนภัยต่างๆ ส่งเสริมให้ชาวบ้านได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง วิเคราะห์ให้เห็นผลกระทบ และสืบสาวหน่วยงานที่เป็นต้นตอของปัญหา มีหน่วยงานอะไรบ้าง โดยใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนในการขับเคลื่อนประเด็นพื้นที่ และทำให้ชาวบ้านรู้เท่าทันข่าวสาร เน้นการสร้างและเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายความร่วมมือให้เข้มแข็ง ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน เวียดนาม สปป.ลาว เพื่อให้ชาวบ้าน 7 จังหวัดลุ่มน้ำโขง ได้รับรู้การเชื่อมโยงพื้นที่ริมโขง ซึ่งมีผลกระทบขนาดใหญ่ได้รับรู้ร่วมกัน เพื่อตั้งรับวางแผนในประเด็นที่ได้รับผลกระทบ ที่แตกไปจากประเด็นความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น

การต่อสู้เรื่องแม่น้ำโขง ประเด็นหลัก คือ เรื่องความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางพลังงาน กับเรื่องเขื่อน ซึ่งมีตัวละครที่เกี่ยวข้องหลากหลาย เพราะไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ขายดี ทำกำไร แต่มาทำลายความมั่นคงทางอาหารของคนลุ่มน้ำโขงใน 7 จังหวัด เมื่อเขื่อนเริ่มมากขึ้น ทั้งที่ประเทศลาว น้ำอุ้น 7 ลำน้ำสาขาที่สู้กันมา ในไทยก็มีเขื่อนปากมูล น้ำเสีย ซึ่งมีการศึกษาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนแต่ละตัวว่ามีผลอย่างไร

อ้อมบุญ เล่าต่อว่า เราเริ่มจากการตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลใน 7 จังหวัดตามลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นงานสายตัดขวางที่เชื่อมโยงกลุ่มองค์กรต่างๆ สร้างความเข้าใจ เพราะเรื่องข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญที่พี่น้อง

ต้องเรียนรู้ร่วมกัน น้ำโขงสถานการณ์ตอนนี้ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ขณะนี้น้ำโขงขึ้นลงไม่ปกติ ขนาดปลายังง มีการผสมพันธุ์กันนอกฤดู จากการศึกษาวิจัยสาหร่าย พันธุ์ปลา การเก็บข้อมูล ที่ในอดีตมีเอ็นจีโอ คอยช่วย ตอนนีพื้นที่น้องสภาองค์กรชุมชนตำบลทำงานเก็บข้อมูล มีการฝึกชาวบ้านให้เก็บข้อมูล เก็บผลกระทบต่อ การเพาะปลูก แต่ขาดการตามงานของสภาองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอันที่จริงสภาองค์กรชุมชน สามารถทำงานใหญ่ในเชิงนโยบายได้

งานที่ให้ความสำคัญอีกเรื่อง ก็คือ การสื่อสาร มีการสร้างกลุ่มไลน์ “คนฮักแม่น้ำโขง” สมาชิกประมาณ 150 คน ซึ่งมีทั้งชาวบ้านลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัด มีภาคีการพัฒนาต่างๆ มีสื่อมวลชน สื่อชุมชน ฯลฯ และมีเฟซบุ๊ก ที่ไว้คอยสื่อสารสถานการณ์ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารถึงกันต่อเนื่อง อย่างกรณีเมื่อประเทศจีนปล่อยน้ำช่วงไหน จะมีการแจ้งเตือนให้รับรู้ถึงกันเพื่อเตรียมการรับมือ หรือเมื่อน้ำท่วมช่วงที่ผ่านมาเป็นสถานการณ์ที่เกิดจากน้ำเขื่อนท่วม ไม่ใช่จากน้ำฝน ก็มีการแจ้งเตือน

ที่ผ่านมาเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขงทำอะไร ตัวอย่างเช่น มีการระดมทุน ระดมการช่วยเหลือ เขื่อนไซยะบุรีแตกที่ลาว พี่น้องลาวได้รับผลกระทบ เราก็ระดมการเข้าช่วย เยียวยา การสู้กับนโยบาย ข้างล่างก็ต้องสู้ ข้างบนก็ต้องสู้ ต้องมีการวิเคราะห์ตัวละครในการปล่อยเงินกู้ให้สร้างเขื่อน น้ำเขื่อนขึ้นลง ตลิ่งพัง พื้นที่ปลูกผักหาย กลายเป็นดินแข็ง ร่องน้ำลึกเปลี่ยน ปัญหายิ่งซุด ยิ่งลึก ยิ่งเจอ

หรือเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษที่หนองคาย มุกดาหาร เราใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนในการต่อสู้ ศึกษาผลกระทบว่าจะเกิดอะไร อย่างไร เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง ทำทั้งเรื่องพลังงาน เขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่เป็นผลกระทบจากการพัฒนาในระดับภูมิภาค เพราะเมื่อการรู้เท่าทัน เราถึงจะต่อรองเจรจาได้

นอกจากนั้น ยังมีการใช้เครื่องมือการสื่อสารสาธารณะ มีการอบรมเยาวชนในการฝึกทำคลิป ทำข่าวเป็นนักข่าวพลเมืองที่ร่วมกับไทยพีบีเอส หรือการสร้างแนวร่วม ก็มีการดำเนินการทั้งฝั่งไทยและลาว เพื่อมาทำความรู้จักกันเป็นเครือข่ายทำงานร่วมกัน และปฏิบัติการจริง นอกจากจะต่อสู้ทางนโยบายแล้ว ก็สู้กับสถานะสภาพภูมิอากาศด้วย มีการแตกประเด็นไปหลายเรื่อง การจัดการน้ำ ซึ่งน้ำโขงไม่เป็นธรรมชาติ ต้องอาศัยการศึกษาวิจัย เรื่องผลกระทบ ที่เกิดขึ้นในหลายด้าน รวมถึงการสร้างประเด็นร่วมในระดับตำบล จะแตกออกจากประเด็นที่ พอช. ทำ และมีข้อเสนอว่า พอช. ต้องมีการส่งเสริมงานประเด็นร้อน มีการส่งเสริมสภาองค์กรชุมชน 64 ตำบล ตลอดลุ่มน้ำโขง ให้เกิดการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนพูดคุย เรียนรู้เชื่อมโยงเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ธรรมชาติของคนอีสาน ไม่ชอบขึ้นโรงขึ้นศาล กระบวนการต่อสู้ทางกฎหมาย ต้องมีการทำงานข้อมูลอย่างมาก และต้องมีเวทีให้ชาวบ้านเกิดความกล้าที่จะฟ้องศาลปกครอง เพื่อเป็นการดึงข้อมูลมาจากหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะเรื่องน้ำโขงเป็นเรื่องในระดับอาเซียน เป็นผลกระทบข้ามพรมแดน ทั้งเขื่อน ฝูนควัน การ

เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เหล่านี้เป็นเรื่องร่วม พอช. ควรทำแม่ปิ้ง งาน ร้อนมีที่ไหนบ้าง ก็ประสานหน่วยงานภาคี วิชาการมาช่วยดำเนินการ **อ้อมบุญ ทิพย์สุนา เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนลุ่มน้ำโขง 7 จังหวัด ภาคอีสาน กล่าวในช่วงท้าย**

อย่างไรก็ตาม การเสวนาเล่าเรื่อง : **เรียนรู้บทเรียนการ เคลื่อนไหวเชิงนโยบายประเด็นร้อนในพื้นที่อีสาน** ในครั้งนี้ ทำให้ ชาวบ้านในพื้นที่ภาคอีสาน ทั้งกรณีปัญหาที่ดินวังน้ำเขียว นครราชสีมา โรงงานน้ำตาล โรงไฟฟ้าชีวมวล ที่กำลังเกิดขึ้นในหลายจังหวัด กลุ่มรัก บ้านเกิด เครือข่ายลุ่มน้ำแก่งละว้า ขอนแก่น กรณีที่ดินอำเภอบุหลordia เครือข่ายลุ่มน้ำโขง เขตเศรษฐกิจพิเศษ กรณีสารเคมี พาราควอต ได้ ร่วมกันแลกเปลี่ยนซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างเข้มข้น เพื่อได้นำไปปรับใช้ต่อไป

หมายเหตุ : เป็นบทเรียนที่ได้จาก “เวทีการพัฒนาและการขับเคลื่อน นโยบายสาธารณะ เรียนรู้กรณีประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาค อีสาน” ณ ราชาวดีรีสอร์ท อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น วันที่ 31 มีนาคม – 2 เมษายน 2562 จัดโดย สำนักเชื่อมโยงขบวนองค์กร ชุมชนและประชาสังคม ร่วมกับคณะทำงานพัฒนาคนในขบวนองค์กร ชุมชน สำนักเลขานุการสภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการดำเนินงาน สภาองค์กรชุมชน สำนักสื่อสารจัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน และ

การพัฒนาและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เรียนรู้กรณีที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาคอีสาน

สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พอช. เพื่อให้ผู้นำสภาองค์กรชุมชน
ในภาคอีสานได้ศึกษาบทเรียนประสบการณ์ เครื่องมือในการขับเคลื่อน
พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ จากอดีต-ปัจจุบัน ไปปรับใช้
และขยายผลการดำเนินงานต่อไป

ส่วนที่ 3

“ข้อมูล การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
กฎหมาย การจัดขบวน และการสื่อสาร”

5 เครื่องมือ

สำหรับภาคประชาชน

ในการเคลื่อนนโยบายสาธารณะ
ที่ส่งผลกระทบต่อ

รุ่งโรจน์ เพชรบุรีณิน

5 เครื่องมือ สำหรับภาคประชาชน

การเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อ

ท่ามกลางนโยบายการพัฒนาของรัฐและทุน ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนเล็กคนน้อย โดยไม่ได้รับความเป็นธรรม แต่ใช้ว่าตาสีตาสาต้องยอมเป็นผู้เสียสละ หลีกทางให้กับสิ่งที่เรียกว่านโยบายการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรมอยู่ร่ำไป เพราะชุมชน มีสิทธิ ชาวบ้าน มีสิทธิ ที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยการ

ใช้ 5 เครื่องมือสำหรับภาคประชาชน ในการเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

ที่ส่งผลกระทบต่อ จากคำแนะนำของนักคิด นักวิชาการ ทนายความ และนักเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งจะทำให้เสียงของประชาชนดังมากขึ้น มีน้ำหนักมากขึ้นในการต่อสู้

ซึ่งในบทความชิ้นนี้ ได้รวบรวมข้อคิด คำแนะนำ 5 เครื่องมือสำคัญ จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านด้วยกัน คือ 1) **“การใช้ข้อมูล และงานวิชาการ เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ”** โดย ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) **“การใช้ CHIA ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้กับชุมชน”** โดย ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3) **“กฎหมายที่ควรรู้กรณีถูกจับกุมคุมขัง”** โดย นายนิกร วิสเพ็ญ ทนายความแห่งเมืองลุ่มน้ำมูล อุบลราชธานี 4) **“การจัดรูปขบวนการเคลื่อนไหว การปิดรณรงค์ และกระบวนการในการขับเคลื่อน”** โดย นายจำนงค์ จิตรนิรัตน์ เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) และ 5) ปิดท้ายที่เรื่อง **“การสื่อสารเครื่องมือขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ”** โดย นายประยงค์ ดอกคำไย ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)

(1)

นโยบายดีๆ ของภาคประชาชน ต้องใช้ข้อมูลผลักดัน
สำคัญ! เกนหน้าอย่าเป็น NATO (No Action Talk Only)
ก็พูดอย่างเดียวแต่ไม่ลงมือทำ

ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น กล่าวถึง “การใช้
ข้อมูล และงานวิชาการ เพื่อ
การขับเคลื่อนนโยบาย

สาธารณะ” ระบุว่า นโยบายภาคประชาชนไปไม่ได้ เพราะผู้มีอำนาจ
ทางนโยบาย ระบบราชการ ระบบนายทุน และพรรคการเมือง เป็น
สามขาที่เป็นแรงต้าน ส่วนสามขาภาคประชาชน มีผู้นำจำนวนน้อย ที่
ต้องเปลี่ยนจากนักกิจกรรม ให้เป็นนักนโยบายสาธารณะ เราต้องมี
กำลังมากกว่านี้ ที่จะมาทำนโยบายที่มาจากภาคประชาชน โดยมี
เครื่องมือที่หน่วยงานสนับสนุนอย่าง สช. พอช. สสส. เราต้องเปลี่ยนวิธี
มาสร้างคน การมีนโยบายดีๆ ของภาคประชาชน แต่เขาไม่เอา เพราะ
ไม่เชื่อมั่นในพลังอำนาจของประชาชน เราต้องสร้างผู้นำให้มาก เพื่อไป
สู้กับเขาได้

การสร้างคน ควรให้เป็นระบบต่อเนื่อง ลงทุนให้มากขึ้น ปีนี้สนับสนุนงบประมาณทำกิจกรรมตามตัวชี้วัด แต่ทำงานให้เสร็จ แต่ไม่ใช้การทำงานให้สำเร็จ ผู้นำเราเก่งในการจัดประชุม ประสานงาน ภาคประชาชนต้องเปลี่ยนขึ้นมาเป็นผู้กำหนดนโยบายให้ได้ อะไรคือนโยบาย เราอยากเสนอนโยบายอะไร และจะใช้ข้อมูลอะไร ภาคประชาชนต้องใช้ข้อมูลที่แม่นยำ ในสังคมปัจจุบัน คนรุ่นใหม่มีการใช้ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง มีการปล่อยข้อมูลดีๆ น้อย แต่การปล่อยข้อมูลร้ายๆ เต็มไปหมด ขึ้นอยู่ที่ว่าใครสร้างกระแสได้ก่อน ไม่มีการแยกแยะ ผิดถูก ปรากฏการณ์แบบนี้ สังคมไทยอาจเกิดวิกฤติ เป็นการใช้ข้อมูลทำร้ายบ้านเมือง และสร้างนโยบายที่ผิดๆ

“พวกเราเป็นพวกสวนกระแส เป็นกลุ่ม สทร. (สู้ทุกเรื่อง) สจร. (ใส่ใจทุกเรื่อง) การใช้ข้อมูลเพื่อการต่อสู้ หลายเรื่องไม่ชนะ เพราะนักการเมืองผู้มีอำนาจไม่ใส่ใจ ต้องมีการฝึกทำข้อมูลในแต่ละประเด็น ทำข้อมูลเรื่องที่ดิน เรื่องเกษตร พัฒนาให้เป็นระบบกระบวนการ มีเครื่องมือ มีกำลังมากพอ อย่าเป็นพวก NATO : No Action Talk Only ที่พูดอย่างเดียวแต่ไม่ลงมือทำ” ดร.สมพันธ์ กล่าว

(2)

ใช้ความรู้ท้องถิ่น ใช้ CHIA เพื่อตอบโต้การพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม

ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ
คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม กล่าวถึง การใช้
เครื่องมือ CHIA ในการสร้าง
กระบวนการเรียนรู้กับชุมชน

ระบุว่า ภาคอีสานมีการตั้งกลไกในการสนับสนุนการทำ CHIA ในภาคอีสาน ได้รับการสนับสนุนจาก สช. โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ. สุขภาพ ที่เอื้อให้ประชาชนทำการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและชุมชน ทั้งในระดับโครงการ หรือในระดับนโยบาย เช่น พลังงานในอีสานจะเอาอย่างไร หรือทำข้อมูลเพื่อนำไปสู่การออกแบบชุมชนเพื่อให้ปลอดภัยจากการพัฒนา เช่นแผนสุขภาพตำบล ธรรมนูญสุขภาพตำบล ทั้งหมดนี้ ต้องทำข้อมูล CHIA แม้เป็นเรื่องใหม่ แต่มีพื้นที่ที่ทำสำเร็จ คือที่โรงไฟฟ้าที่เขาหินซ้อน ฉะเชิงเทรา ที่ศึกษาว่าเมื่อมีโรงไฟฟ้าแล้วจะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่ปลูกมะม่วงอย่างไร ทำให้โครงการโรงไฟฟ้าได้ถูกยกเลิก

การวิจัยไต้หวัน โดยใช้เครื่องมือ CHIA การประเมินผลกระทบกับสุขภาพชุมชน เป็นเครื่องมือที่สร้างความรู้ในสังคมไทย เครื่องมือหนึ่งของผู้อ่อนแอก็คือความรู้ เมื่อก่อนจะต่อสู้กับรัฐ อดิตจับอาวุธขึ้นสู้ ในช่วงหลังปี 2540 มีการเคลื่อนไหวที่ใช้ความรู้มากขึ้น ในปี 2543 มีการคิดถึงการใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นรูปธรรม สามารถใช้เป็นหลักฐานในการอธิบายกับสังคม เช่น เรื่องเขื่อนปากมูล ในแม่น้ำมูลมีปลากี่ชนิด ก็ทำหลักฐานเก็บข้อมูลว่ามีกี่ชนิด เก็บพฤติกรรม และทำความรู้ท้องถิ่นให้เป็นหลักฐาน ที่ชาวบ้านเป็นคนทำเป็นหลัก หลังจากที่ทำวิจัยไต้หวันที่ปากมูล ก็มีการทำที่ราชสีลา ก็มีการทำที่สาละวิน ที่เชียงของ ที่แก่งเสือเต้น และมีการดำเนินการในประเทศเพื่อนบ้านด้วย

ดร.ไชยณรงค์ อธิบายว่า วิจัยไต้หวัน วิธีวิทยาในการวิจัยเพื่อการพัฒนา และ CHIA การทำงานวิจัยไต้หวันที่ปากมูล เป็นการนำวิจัยจากความรู้ของชาวบ้าน ของชุมชนท้องถิ่น มีบริบทที่มาจากวิกฤติของความรู้ในการตัดสินใจทำโครงการขนาดใหญ่ ที่ต้องประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) และต่อมาได้เพิ่มมิติสุขภาพ (EHIA) สำหรับโครงการที่จะก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง ความล้มเหลวของ EIA โรงไฟฟ้าหินกรูด โครงการแก่งเสือเต้น เขื่อนปากมูล และ EIA EHIA และการรับฟังความคิดเห็นเป็นหลุมดำของความรู้

“เงื่อนไขสำคัญส่วนหนึ่งมาจากสิทธิชุมชน เราพูดถึงสิทธิชุมชนแต่ไม่มีหลักฐานถึงสิทธิชุมชน แต่ EIA EHIA เป็นเครื่องชักผ้าให้โครงการขนาดใหญ่ เป็นการดื้อนให้ชาวบ้านจมนมในเวทีที่เขา

เตรียมการไว้ ตอนที่ทำเรื่องปากมูล ความรู้คืออำนาจ ที่ผ่านมากลุ่ม
ถูกผูกขาดโดยธุรกิจ ที่อ้างความเป็นวิทยาศาสตร์ ความรู้ท้องถิ่นถูกเบียด
ขับจากการพัฒนา ชุมชน/ภาคพลเมืองจำเป็นต้องสร้างความรู้ท้องถิ่น
เพื่อเป็นอาวุธของผู้อ่อนแอ ในวิกฤติของความรู้ และความล้มพันธ์เชิง
อำนาจ”

CHIA เป็นความรู้เพื่อใช้ตอบโต้ ทำลายความชอบธรรมของ
การพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม บางครั้งการเดินทางเป็นประจำเป็นสิ่งจำเป็น
แต่ยามปกติเราต้องใช้ความรู้ในการต่อสู้ เราต้องมีอาวุธที่หลากหลาย
ในการต่อสู้ ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ จนทำให้มีการเปิดประตูเขื่อนปากมูล
1 ปี 4 เดือน ความรู้ท้องถิ่นเป็นเรื่องของสังคม จิตวิญญาณ สุขภาพ
หรือสุขภาวะ และนิเวศ สิ่งแวดล้อม เป็นการมองแบบองค์รวม
มองเห็นชีวิตคนเป็นหลัก ซึ่งในการทำวิจัยไทบ้าน มีการใช้แนวคิดทาง
สังคม ทางสิ่งแวดล้อม เป็นตัวในการกำกับทิศทางการศึกษาวิจัย ซึ่ง
หลังจากที่วิจัยเสร็จก็มีการทำวิดีโอ ทำโปสเตอร์ ทำหนังสือขึ้นมา และ
ส่งไปให้ห้องสมุดทั่วประเทศ

วิธีการวิจัยไม่ยาก แต่การนัดกันทำไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเป็น
ความร่วมมือของ 3 ฝ่าย ชาวบ้าน นักพัฒนา และนักวิชาการ การวิจัย
ถึงจะสำเร็จ และในการวิจัย การบันทึกภาพเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็น
หลักฐานที่สามารถใช้ยืนยันในการต่อสู้ได้ การวิจัยสามารถใช้เป็น
เครื่องมือหนึ่งของการต่อสู้ และเราสามารถทำความรู้ที่เรามีเป็น
หลักฐานได้โดยอาศัยการวิจัยไทบ้าน และการศึกษาวิจัยท้องถิ่น

นอกจากนั้น ต้องมีความร่วมมือกันหลายฝ่าย และสื่อสารกับสังคม และผู้มีอำนาจ *ดร.ไชยณรงค์ กล่าวในตอนท้าย*

(3)

มิติทางกฎหมายที่ควรรัฐ เมื่อต้องต่อสู้ผลักดันนโยบาย

นายนิกร วิสเพ็ญ

นายควมแห่งเมืองลุ่มน้ำ
มูล อุบลราชธานี ระบุว่า
กฎหมายเป็นเพียงเรื่อง
เทคนิค นักกฎหมายที่จบมา
ปัจจุบันนี้ มักจะบัญญัติที่ไม่มี
จิตวิญญาณ ก็จะใช้เป็นเครื่องมือที่เรียกว่ากฎหมายในการทำมาหากิน
เปิดสำนักงาน เปิดตำรา ทำมาหากินก็เท่านั้นถ้าไม่มีจิตวิญญาณ ไม่ต่าง
จากคนที่จบเภสัช ที่ปิดร้านขายยากมีแต่ยาฝรั่ง ไม่มียาสมุนไพรหรือภูมิ
ปัญญาที่ถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ประโยชน์

ระบบการศึกษา มีหลักสูตรที่สอนบัญญัติ สอนออกมาทำอะไร
ลูกหลานจะรู้ไหมว่า มีพื้นที่ที่พื้นที่ที่จะช่วยปুষาตายาย เรียนเพื่อเป็น
เจ้าคนนายคน ทำมาหากินแต่บ้านพังพินาศมีความหมายอะไร คน
เหล่านั้นจบออกมาก็เป็นนักวิชาการแล้ว ไปรับจ้างทำวิจัยเพื่อรับจ้าง

ให้กับการสร้างเขื่อน มีไหมที่ลูกหลานมานั่งข้างเรายามเราเดือดร้อน บ้าง เราจะเติมความรักท้องถิ่น เติมความรักสายน้ำ รักทรัพยากรให้กับ ลูกหลานเราอย่างไร เป็นเรื่องใหญ่ของกระทรวงศึกษา

ทนายนิกร กล่าวต่อว่า “กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคม อยู่ด้วยกัน แต่ที่เราเห็นคือ กฎหมายเป็นเครื่องมือของใคร ชาวบ้าน ส่วนใหญ่ใช้กฎหมายใจในการอยู่ร่วมกัน เดียวนี้พี่น้องทะเลาะกันก็ไป ศาล แบ่งมรดกก็ไปศาล สำหรับเรื่องกฎหมาย คนทั่วไปจะให้ความสำคัญยามเมื่อมีเรื่องถึงโรงถึงศาล สิ่งที่เรากำลังทำ เป็นสิ่งที่มี โอกาสที่ฝ่ายตรงข้าม จะใช้เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อมาจัดการ กับเรา”

มาเข้าใจง่ายๆ กันก่อนว่า กฎหมายมี 2 ข้าง ข้างหนึ่ง คือ กฎหมายแพ่ง อีกข้างหนึ่ง คือ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง ไม่เกี่ยวกับตำรวจ อัยการ ไม่เกี่ยวข้องกับคุก แต่นายทุนมักจะเอามาชู้เรา อย่างเก่งก็บังคับยึดทรัพย์นำเงินไปใช้หนี้ อีกข้างคืออาญา อันนี้เกี่ยวกับ ตำรวจ อัยการ ศาล คุก ถ้าทำผิดต้องติดคุก ในการจะรู้ว่าเป็นคดีอาญา ให้ดูที่โทษ สูงสุด คือ ประหารชีวิต ถัดมาจำคุก อันที่สาม กักขัง อันที่สี่ จับปรับ สุดท้ายริบของกลาง

ในเรื่องคดีอาญา เกี่ยวข้องกับ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย คือ คนที่ถูกฟ้องศาลแล้ว และตำรวจคือพนักงานจับผิดกระทำผิดส่งอัยการ เพื่อฟ้องศาล พอส่งฟ้องศาลนี้แหละจะมีทนายความที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

เวลาสักวันในศาลจะเป็นเทคนิคล้วนๆ เวทีในศาลไม่ใช่เวทีเรา ของเราคือห้องไร่ห้องนา คือวิถีชีวิตของเรา เราจะสร้างภูมิคุ้มกันตรงนี้อย่างไร

หลายคดีเมื่อเราตกเป็นผู้ต้องหา มีคนแจ้งความเพื่อดำเนินคดีหรือแจ้งความเพื่อเป็นหลักฐานไว้เฉยๆ เราต้องดูให้ดี เช่น แจ้งความว่าเอกสารหาย หรือแจ้งความไว้ว่าได้ถูกนายคนนั้นด่า อันนี้คือแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานไว้เฉยๆ หรือถ้าแจ้งความดำเนินคดี จะมีพนักงานตำรวจเข้ามาหน้าที่รวบรวมหลักฐาน สืบค้น ถ้าตำรวจไม่มีหมายศาลอย่าให้เข้าบ้าน และให้รีบโทรหาทนายความ ก่อนที่ตำรวจจะค้นบ้าน เราต้องค้นเขาก่อน กันการยึดความผิด หรือบอกให้หยุดก่อน รอทนาย รอพี่น้องมาค้ำ หรือเอามือถือขึ้นมาถ่าย ทุกวันนี้คนกลัวมือถือ เพราะเป็นหลักฐานหากเกิดการยึดข้อหา

ในกรณีป่าแห่งใหม่ที่เชียงใหม่ เมื่อมีการออกมาต่อสู้ แคนนำถูกฟ้องหมิ่นประมาท และมีหมายเรียกมาถึง ถ้ามีหมายเรียกแล้วไม่ไปครั้งที่ 3 จะเป็นหมายจับ ครั้งที่ 1 แคนนำก็ไป แต่ขอให้การในชั้นศาล เพราะการให้สำเนาในชั้นสอบสวน จะมีการกล่อมให้เกิดการรับสารภาพ ในกรณีนี้ตำรวจไม่ต้องนำสืบพยาน และส่งฟ้องศาลได้เลย เราต้องรอบคอบ เราต้องบันทึกชั้นตอน ทุกกระบวนการในชั้นศาล การต่อสู้เพื่อชุมชนตนเอง เราต้องมีข้อมูลของชุมชนตนเอง เราจะจัดระบบอย่างไร ในทางคดีมีความสลับซับซ้อน ถ้าเกิดขึ้นกับแกนนำ จากการพิทักษ์ประโยชน์ในทางสาธารณะ ขอให้การในชั้นศาล แล้วกลับมาทำข้อมูลให้เนียบ แล้วค่อยไปสู้

ศาลปกครองกับศาลปกติต่างกัน พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานโจทก์ และต่อด้วยพยานจำเลย และนำไปประมวลตัดสิน โดยไม่มีการลงพื้นที่ แต่ศาลปกครองจะส่งผู้พิพากษาลงมาดูในพื้นที่ แล้วจึงมาเขียนคำพิพากษา คำถามคือ ทำอย่างไรศาลถึงจะเข้าใจอย่างที่เราคิด กรณีอย่างพื้มด วนิดา ตันติวิทยาพิทักษ์ ลูก กฟภ. ฟ้องหลายข้อหา มีการใช้การข่มขู่ การทำสารคดีออกสื่อ ศาลเองก็ได้ดู เมื่อตัดสินก็ชนะคดี ถ้าหากศาลทนายเป็นคนที่มีความวิญญูณ จะเข้าใจไม่เปิดประมวลกฎหมายในการพิจารณาเท่านั้น

การตั้งสภาองค์กรชุมชน ในเขตอีสานล่าง สภาองค์กรชุมชน เป็นสภาแห่งภูมิภาค ทำอย่างไรสิ่งที่เราหวังนี้ ให้ไปบรรจุในแผนของ อบต. แผนของจังหวัด กลไกสภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกสำคัญของชาวบ้านในพื้นที่ ดังนั้น พื้นที่สภาองค์กรชุมชนต้องผนึกกำลังกัน **ทนายนิกรกล่าว**

(4)

สังคมเหลื่อมล้ำ ชาวบ้านไม่ได้รับความเป็นธรรม
เมื่อเดือดร้อนก็ต้องลุกขึ้นสู้

นายจำนงค์ จิตรนิรัตน์
เครือข่ายชุมชนเพื่อการ
ปฏิรูปสังคมและการเมือง
กล่าวถึงการจัดรูปขบวน
ขับเคลื่อนงานประเด็นร้อนใน
พื้นที่ภาคอีสานว่า

สถานการณ์ขณะนี้ทุกประเด็นมีปัญหาหมด ในขณะที่ทุนรูดืบ ในขณะที่ประชาชนกระจายกันสู้ ปัจจุบันที่มีการพูดถึงความเหลื่อมล้ำ ไทยติดอันดับโลก มีความเหลื่อมล้ำห่างกัน 25 เท่า ตอนนี้อยู่ในจุดที่เราเห็นสถานการณ์เหล่านี้ต่างกัน แต่ทุนกำลังรวมกันเพื่อปกป้องตนเอง อยู่ๆ ทุนก็ได้เขตเศรษฐกิจพิเศษ เหลื่อมเศรษฐกิจ ในขณะที่ทุนได้เป็นแผง แต่เรารู้กันเป็นแห่งๆ ชนบ้าง แพ้บ้าง การต่อสู้ในอดีตมีวิธีอย่างไรบ้าง มีทั้งที่ทำในแบบฉบับผู้ร้าย ไม่ใช่แบบผู้ดี ทำให้เราเสียทรัพยากรไปมากมาย ก่อนที่จะเกิดความเหลื่อมล้ำในขณะนี้เกิดอะไรขึ้นมามาก มีหลายวิธีของการเห็นปัญหาแล้วทำ เป็นการเอาสิทธิการถูกละเมิดเป็นที่ตั้ง เมื่อเดือดร้อนก็ออกมา วิธีการแบบนี้หายไป ไม่ออกมาเรียกร้อง

สิทธิ ทำให้พลังของภาคประชาชนหายไป ไม่ออกมาแสดงออก อาจถูกทำให้อยู่ในห้องประชุมที่ไหนสักแห่ง การออกมาในช่วงหลังๆ กลุ่มต่างๆ ก็มีขนาดเล็กเกินไป ทำให้ทุนทำให้รัฐบาลไม่สนใจ ถ้าเราจะนำวิธีการเก่าๆ มาใช้ จากการออกมาชุมนุมมาใช้มันก็น่าจะมีผลดี

นายจ่านงค์ กล่าวต่อว่า กรณีถูกไล่รื้อที่สลัมคลองเตย บวกกับชุมชนที่ถูกไล่รื้ออีก 16 ชุมชน บวกกับนักพัฒนาในหลายแห่ง ใช้สถานการณ์ไล่รื้อชุมชน เปรียบกับนายกรัฐมนตรีนี่ มีการทำสื่อ ไม่เจรจา ให้หยุดไล่ชุมชนอย่างเดียว แต่ขอให้ตั้งกองทุน ซึ่งกองทุนนั้นต่อมาก็มาเป็น พอช. เป็นการต่อสู้จากสถานการณ์ร้อน การรวมกันก็เมื่อเกิดเหตุการณ์ไล่รื้อชุมชนอื่นก็จะไปช่วยกัน เมื่อแต่ละชุมชนมารวมกันเป็นเครือข่าย ไม่หลุดจากกันก็มีพลังเจรจาเรื่องใหญ่ได้ มีวิธีการที่ดี มีแนวร่วม มีการสื่อสารต่อสังคมที่ดี สร้างให้เห็นความเชื่อมโยงกับคนชั้นกลางในเมือง มีการเจรจาจนเกิดกองทุนและเกิดเป็น พอช. ในลำดับถัดมา จากกลุ่มคนจนเมืองเล็กๆ ทำให้เกิดกองทุนใหญ่ที่เราเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นเรื่องสิทธิ เป็นเรื่องการต่อสู้

และในเรื่องสินามิ เริ่มจาก 2 ขา คือ นักพัฒนา และชุมชนรวมพี่น้องเพื่อมาเจรจากับรัฐบาล แต่เป็นการเจรจาเรื่องที่ดิน ถือเป็นสินามิลูกที่ 3 เพราะจะมีนายทุนถือเอาโฉนดมาอ้างสิทธิ์ เรียกร้องจนเกิดกรรมการพิสูจนสิทธิขึ้นมา เนื่องจากมีข้อขัดแย้งกันกับชาวบ้าน ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่อยู่ได้ในที่เดิม หลังจากที่มีความขัดแย้งในด้านสิทธิการครอบครองที่ดิน จากระนองไปจนถึงสตูล การต่อสู้มีทั้งการเจรจา บุก

หาผู้ว่าราชการจังหวัด ขึ้นมาหารัฐบาล จัดงานรณรงค์ จนรัฐบาลต้องส่งคนลงไปเพื่อตัดสินใจทางนโยบาย ทำให้ชุมชนได้อยู่อาศัยในที่เดิม จากปัญหาเฉพาะหน้า ยกกระดับเป็นปัญหานโยบาย

“สถานการณ์ตอนนี้มี ปัญหาเรื่องโรงงานน้ำตาล โรงไฟฟ้าชีวมวล นายทุน เลือกลงตรงไหนก็ได้ พื้นที่ ไทน้อยแอก็ลงสร้าง แต่ เรายังรวมกันไม่ได้ ถ้าเรา มีปัญหาต้องรวมคนมี ปัญหาให้ได้ จะทำให้มีพลัง สภาองค์กรชุมชน มีคนมาก มีระบบ แคร์ร้อง ร่วมกัน แผ่นดินก็จะ

สะท้อน มีความพร้อมหลายอย่าง มีคนรุ่นใหม่ มีสื่อ แต่ทำไมสภา องค์กรชุมชนไม่ออกมาเคลื่อนไหว และเคลื่อนไหวอย่างมีศิลปะ ช่วงนี้เป็นช่วงของการตัดสินใจ ทุนกำลังกวาดพื้นที่ของเรา รัฐบาลไม่รู้จะ เข้าข้างพี่น้องหรือไม่ อันนี้น่ากังวล”

สิ่งที่เราจะต้องทำให้ตกตอนนี้ คือ สถานการณ์ตอนนี้เราจะ รวมกันใหม่ ถ้ารวมจะรวมเรื่องอะไรบ้าง เรื่องที่ดิน ที่สาธารณะก็ชุมชน จังหวัดจัดการตนเองก็จังหวัด เรื่องโรงไฟฟ้า โรงงานน้ำตาล มีก็ชุมชน

ฯลฯ ลองไล่ดู จำนวนคนเดือดร้อนว่ามีเท่าไร มีนักพัฒนาที่เป็นที่ปรึกษาคือใคร ตั้งหลักให้ดี ทำข้อมูลเหตุผล ทำเรื่องสื่อ เช่นเรื่องโรงงานน้ำตาล ทำให้มีความเป็นธรรมได้ไหม ไม่กระทบสิ่งแวดล้อมได้หรือไม่ เราต้องการน้ำตาล แต่ต้องไม่เป็นเช่นนั้น และรวมพลังน้ำตาลไปเจรจากับนายกฯ ไปศาลากลางเจรจากับผู้ว่าฯ ซ้อมก่อนที่จะไปกรุงเทพฯ และมีข้อเสนอว่าเรื่องน้ำตาลเป็นอย่างไร เชื่อว่าสังคมรับได้

เมื่อน้ำตาลร่วมกับกลุ่มที่ดิน ทุกคนเดินแบบมีเหตุผล ไม่ใช่พวกสุดโต่งสุดขั้ว มีเหตุผล พลังประชาชนจะพลิกฝ่ามือ ที่ตอนนี้พลิกไม่ได้เพราะมีคนจำนวนน้อย และการออกมารอบนี้ ถ้าเราเหนือกว่าการเมืองในสภาฯ เราจะชนะ เพราะเป็นการเมืองของผู้เหลื่อมล้ำ สังคมไม่ปฏิเสธแน่นอน

“ในขณะที่สังคมยังมีความเหลื่อมล้ำ ถ้าเราไม่ลีลามาก เราเดือดร้อน พี่น้องเราโดน เราต้องลุกขึ้นมาเคลื่อนไหว ใช้บทเรียนจากฟิวด์สมัชชาคนจน แล้วออกมาเคลื่อนไหว ทำสื่อดีๆ มีความท้าทาย และทำข้อเสนอในเชิงนโยบาย พลังประชาชนจะขึ้นมาเหนือการเมืองในระบบรัฐสภา เราต้องช่วยกันวิเคราะห์ 1) เราวิกฤติหรือยัง 2) ตอนนี้เราขาดอิสระในการเคลื่อนไหวหรือไม่ เดิมเราอิสระ เพราะกังวลว่าการเคลื่อนไหวจะมีการกระทบต่อกัน ที่สภาองค์กรชุมชนไม่เคลื่อนไหว กลัวจะกระทบกับ พอช. หรือเปล่า ถ้าเราแยกการเคลื่อนไหว มีพี่น้องอยู่ทุกพื้นที่เราจะเคลื่อนไหวได้ไหม 3) การเมือง เป็นสิ่งที่เราต้องไปจัดการกับ

เขา ไม่ใช่เรา ที่ต้องเกรงใจการเมือง ที่เป็นอยู่ทำให้การเคลื่อนไหวมีความรุ่งรัง ต้องลงเรื่อยๆ ต้องแยกการเคลื่อนไหวออกจากการเมือง”

และต้องถามกันให้ชัดๆ ว่า สภาองค์กรชุมชน เป็นองค์กรชาวบ้านไหม ถ้าเป็นองค์กรประชาชน ก็สามารถคบกับใครก็ได้ ในทางกฎหมายผูกหรือไม่ บทของ พอช. จะทำอะไร บทของสภาองค์กรชุมชนจะอย่างไร ต้องมีอิสระต่อกัน เพื่อเสนอข้อเสนองานของภาคประชาชน ไม่อ้อมค้อม ไม่รุ่งรัง เคลื่อนไหวอย่างมีเสรีภาพ อย่างมีศิลปะ นายจ่านงค์ กล่าวตอนท้าย

(5)

“สื่อ” เครื่องมือเคลื่อนไหวนโยบายสาธารณะ:
ในมุมมองของประธาน กป.อพช.

นายประยงค์ ดอกลำไย
ประธานคณะกรรมการ
ประสานงานองค์กรพัฒนา
เอกชน (กป.อพช.) กล่าวใน
หัวข้อ การเรียนรู้เครื่องมือ
การสื่อสารที่ใช้ในการ

ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ระบุว่า การต่อสู้เคลื่อนไหวทุกเรื่อง จบ

ที่โต๊ะเจรจาไม่ว่าเรื่องไหน การเจรจาที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ไม่งั้นก็จะ กลับลงสู่ท้องถนน การเคลื่อนไหวทุกเรื่องเป็นการสื่อสาร ทั้งการชุมนุม การเดินขบวน เป็นการสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ว่า เตือนร้อนเรื่องอะไร การสื่อสารมีหลากหลายวิธีการ การเดินขบวนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการ สื่อสาร และจะสื่อสารได้ต้องทำอะไรให้เท่ากันในเรื่องข้อมูล ชาวบ้านจะรู้สึกว่าการสื่อสารเข้าถึงยากและสำคัญ แต่ที่สำคัญ กว่าคือเรื่องความเป็นธรรม ต้องทำให้ชัดว่า ที่เราต่อสู้เป็นธรรมไหม ถูกต้องหรือไม่

“การต่อสู้ต้องมีข้อมูล เพื่อเป็นเหตุผลในการหักล้างอีกฝ่าย หนึ่งได้ และสิ่งที่จะใช้มีเครื่องมือคืออะไรบ้าง เราต้องสำรวจ และการ สื่อสาธารณะก็เป็นหนึ่งในนั้น แต่เดิมที่บารุง คณะโยธา สมัชชาคนจน สมัยนั้นมีสื่อจริงๆ แต่สมัยหลังปี 40 สื่อกลายเป็นธุรกิจ เริ่มมีการถือ หุ้่น นักข่าวขาดความเป็นอิสระ ถูกแทรกแซงโดยทุน อาชีพนักข่าวไม่ใช่ ธุรกิจ แต่หนังสือพิมพ์คือธุรกิจ ในอดีตโทรทัศน์มีแต่ช่อง 3 5 7 9 และ 11 ต่อมา มีไอทีวี บางครั้งมีสื่อที่มาจากชาวในเวทีจำนวนมาก แต่ปรากฏ ว่าไม่มีข่าวออก ปัญหาของสื่อเมื่อก่อนไม่นำเสนอข่าวของชาวบ้านที่ ต่อสู้ และยังมีสื่อที่บิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ยุคนี้ใครซื้อโฆษณาได้ ก็ สามารถกำหนดทิศทางข่าวได้ และเป็นที่น่าเสียดายมาก สื่อบางสื่อตบ ทรัพย์ สื่อบางแห่งใช้วิธีการตบทรัพย์ โดยการออกข่าวให้เสียหายแล้ว เรียกไปเจรจา จบที่การซื้อโฆษณา และก็ไม่เล่นข่าวต่อ สื่อไม่ใช่สื่อ สาธารณะ แต่กลายเป็นธุรกิจไป”

ประธาน กป.อพช. กล่าวต่อว่า เพราะฉะนั้นเฟซบุ๊กมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารอย่างมาก ตอนนี้นี้นั่งสื่อพิมพ์หลายฉบับปิดตัว หลายสื่อปรับตัวต้องพึ่งข่าวจากเรา เช่น กรณีที่บรรจง นะแส โพสต์เรื่องอะไร สื่อก็นำไปเสนอเป็นข่าว ปัจจุบันนักข่าวน้อยลง สื่อปรับมาเป็นออนไลน์มากขึ้น การสื่อสารคือการนำกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตั้งแต่ทำพิธีไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การจัดงานต่างๆ มีข้อมูลข่าวสารกิจกรรมดีๆ แล้วไม่สื่อสารก็ไม่มี ความหมาย และต้องมีการสกัดข้อมูล เพื่อนำไปสื่อสารขยายผล

ในเรื่องโรงงานน้ำตาล ไม่ใช่รู้ว่าจะมีการตั้งโรงงาน ต้องรู้ด้วยว่าธุรกิจนี้มาได้อย่างไร เบื้องหลังทำอะไร เราจำเป็นต้องรู้ศึกษาคิดตาม ไม่ใช่แค่ผลิตน้ำตาล แต่จะมีการแปรความหวาน เป็นการทำอย่างอื่นอีกหลายอย่าง เช่น การทำไซรัป การทำเอทานอล ถ้าจะเอาชนะโรงงานได้ ต้องเข้าถึงโครงสร้างของมันด้วย ตั้งโจทย์ให้ชัดเจน สวให้ถึงต้นตอ

ผลงานของสภาองค์กรชุมชนภาคอีสาน ที่ต่อสู้กับกระต๊องแดงสมควรได้รับการยกย่อง เป็นการล้มล้าง ตัวเล่นในพื้นที่สำคัญ ถ้าไม่มีคนพื้นที่เล่นก็ขาดความชอบธรรม แต่ถ้าไม่เคลื่อนไหวแสดงตนก็ไม่สามารถที่จะชนะได้ การสื่อสารไม่เฉพาะเฟซบุ๊ก แต่เป็นเรื่องเป้าหมายของการต่อสู้ การกำหนดเป้าหมายสูงสุดจำเป็น เช่น เรื่องที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่แม่สอด เราต้องการที่ดินไม่ใช่ต้องการเงินชดเชยและไม่ขัดขวางการพัฒนา และมีการตั้งกลุ่มแม่สอดรักถิ่น แต่การตั้ง

กลุ่มก็เป็นการสื่อสารแล้วว่าเราคือใคร มีชื่อเรียกร่องคืออะไร แต่ถ้าเรียกร่องเงินก็กลายเป็นจุดอ่อนในการถูกโจมตี แต่การต้องการที่ดินก็เป็นเรื่องของความเป็นธรรม เมื่อจัดตั้งกลุ่มได้ก็สื่อสารเลย อย่าสื่อสารเดี่ยว ต้องช่วยกันสื่อสาร

กิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ต้องผูกโยงกับการสื่อสารให้หมด จะนำไปสู่ชัยชนะ และการกำหนดเป้าหมายของการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดเป้าหมายไว้ให้ไกล ซึ่งผลของการต่อสู้ต่อรองจากการประกาศเวนคืนที่ดินโดยใช้มาตรา 44 จากที่จะมีการชดเชยไร่ละ 7,000 บาท กลายมาเป็นให้ราคาเต็มของราคาประเมินขึ้นมาเป็น 3-4 แสนบาท มีคนningได้มากถึง 46 ล้านบาทจากผู้เดือดร้อน 98 ราย ขณะนี้เหลือคนที่ยังสู้เอาที่ดินจำนวน 6 ราย นอกนั้นถอนการร้องออกหลังมีการให้ค่าเวนคืน จากเดิมที่มีการเตรียมเงินไว้จะจ่าย 36 ล้านบาทกลายเป็น 436 ล้านบาท นี่เป็นผลจากการต่อสู้ และที่ต้องระวังอีกประการคือ กรรมการ สมาชิก ต้องไม่มีแผล ไม่ให้ปฏิบัติการให้ข้อมูลข่าวสารเปิดปม เพื่อทำลายความชอบธรรมของการต่อสู้

ประธาน กป.อพช. ยกตัวอย่างการใช้เพจเฟซบุ๊กของ LAND WATCH ที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน และรายงานสถานการณ์นโยบายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน เริ่มสร้างเพจเมื่อปี 2015 หรือปี พ.ศ. 2558 บางโพสต์ มีการเข้าถึงสูงสุด 351,000 การเข้าถึง เริ่มจากการรณรงค์การทวงคืนผืนป่า การกระจุกตัวที่ดิน มีคนเห็นจำนวนมาก 261,556 ผู้ใช้งาน หรือกรณีกลุ่มโยธการักษ์ถิ่น ที่อยู่บนที่ดินเช่า

ของกองทัพเรือ นอกจาก การรณรงค์แสดงจุดยืนของชาวบ้านแล้ว ยังมี การเจรจายื่นข้อเสนอ การเชิญคนมาให้ความรู้ การเข้าซื้อเสนอ กฎหมาย หรือบางเรื่องก็จะใช้การรณรงค์เปลี่ยนโปสเตอร์ ซึ่งสถิติของ เพจเฟซบุ๊กในช่วงเดือนไหน 28 วัน 13 กุมภาพันธ์ -12 มีนาคม มีคน เข้าถึง 1.1 ล้านคน นอกจากการใช้ภาพนิ่ง ก็ควรมีการใช้การ ถ่ายทอดสด เพื่อบันทึกเรื่องราวไว้ด้วย แต่เฟซบุ๊ก ก็เป็นแค่ช่องทาง หนึ่ง สิ่งที่ต้องคิด คือ กิจกรรมที่เราจะใช้สื่อ ทีวี หรือคำที่จะเข้าถึงใจ คน ต้องดูจังหวะจะโคน และต้องรู้ว่า เราจะใช้ประโยชน์จากช่องทางเฟส บุ๊คอย่างไร **นายประยงค์กล่าว**

อย่างไรก็ตาม 5 เครื่องมือสำหรับภาคประชาชน ในการเคลื่อน นโยบายสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อ ข้อมูล การประเมินผลกระทบด้าน สุขภาพ กฎหมาย การจัดชบวน และการสื่อสาร ทุกเรื่องทุกเครื่องมือ ล้วนมีความสำคัญ ที่ภาคประชาชนจะนำไปปรับใช้ในการต่อสู้ เคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และความยั่งยืนของการพัฒนาที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด

หมายเหตุ : บันทึกจากเวทีการเรียนรู้เครื่องมือที่ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ **หลักสูตรการพัฒนาและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เรียนรู้กรณีประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาคอีสาน** วันที่ 1 เมษายน 2562 ณ ราชาวดีรีสอร์ทท อ.เมือง จังหวัดขอนแก่น จัดโดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

ส่วนที่ 4

กลยุทธ์การขับเคลื่อน

ประเด็นงานที่ส่งผล

กระทบกับชุมชน

ภาคอีสาน

ชูชาติ ผิวสว่าง

กลยุทธ์การขับเคลื่อนประเด็นงานที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนภาคอีสาน เป็นการถอดบทเรียนจากการทำงานจริง ที่ถือว่าเป็นเทคนิคสำคัญในการขับเคลื่อนงานประเด็นสาธารณะ ซึ่งขบวนการองค์กรชุมชนสามารถนำไปเป็นแนวทางได้ ดังนี้

การจัดตั้งกลุ่มองค์กร ที่ต้องเริ่มจากการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน เปลี่ยนความคิดจากที่เข้าใจว่า เชื่อว่า “ประชาชนสู้กันเอง” มาเป็น “อยากต่อสู้กับสิ่งที่ไม่เป็นธรรม” เพื่อให้ขบวนการองค์กรชุมชน หรือ มวลชน เข้าใจและเชื่อให้ได้ว่า “มวลชน คือ ผนังทองแดงกำแพงเหล็ก” ใครจะละเมิดสิทธิไม่ได้ โดยการจัดตั้งกระบวนการประชาชนอาจจะใช้ทั้งวงประชุมอย่างเป็นทางการ และการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ใช้ทั้งแผนลับ ประชุมลับ และวงอย่างไม่ทางการด้วยการปรับทุกข์ผูกมิตร เช่น กินข้าวเว้ากัน เพื่อให้เกิด

ความ “เข้าใจ เข้าถึง” หัวใจของปัญหาที่แท้จริง เป็นต้น สิ่งหนึ่งที่เราจะต้องตระหนักคือ “การแปรความกลัว ให้เป็นความกล้า”

บันได 7 ขั้น

การจัดตั้งมวลชนกับการเคลื่อนไหวประเด็นร้อน

ขั้นที่ 1 การสืบสภาพ

การศึกษาสภาพทางการรยภาพ บริบทพื้นที่ รวมถึงการศึกษาทางชีวภาพ โลกทัศน์ของคนในพื้นที่ ค่านิยมของคนในพื้นที่ ผู้นำทางการ ผู้นำทางธรรมชาติ กลุ่มคนในพื้นที่ การ “สืบ-ค้นคว้าหาข้อมูลในทุกขั้นตอน” ให้รู้ที่มาที่ไปของเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นเรื่องที่เปิดเผยต่อสาธารณะ และเรื่องที่ซ่อนเร้นที่ฝ่ายตรงข้ามไม่ยอมเปิดเผย

โดยสะสมความรู้ สะสมข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากเรื่องใกล้ตัว คนใกล้ตัว หรือการเทียบเคียงสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในพื้นที่ต่างๆ ทั้งพื้นที่ทางสี่โซเซียล พื้นที่ที่เกิดผลกระทบจริง ประสบการณ์จากภาคีเครือข่ายที่เคลื่อนไหวงานอยู่แล้ว

ขั้นที่ 2 การติดต่อเข้าถึง

การเข้าถึงเชิงลึก ด้วยการแปรสภาพจากการเคลื่อนไหวร้อนที่ต้องจับอาการของปัญหา โดยการ “เปลี่ยนตัวเราจากคนนอก ให้เป็นคนใน” คือ การเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น เพื่อให้ “รู้เขา รู้

เรา วิเคราะห์เขา วิเคราะห์เรา” ประเมินคู่ต่อสู้ ว่าเป็น รัฐ หรือ เอกชน ด้วยวิธีการปรับทุกข์ผูกมิตร การเอาชนะจิตใจมวลชน เคาะประตูบ้าน อย่างเป็นกันเอง ปรับตัวให้อยู่ในสภาพที่กลมกลืน ทั้งการอยู่ การกิน การใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่จัดตั้ง โดยสะสมความรู้ สะสมข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากเรื่องใกล้ตัว คนใกล้ตัว หรือการเทียบเคียงสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในพื้นที่ต่างๆ ทั้งพื้นที่ทางสื่อโซเซียล พื้นที่ที่เกิดผลกระทบจริง ประสพการณ์จากภาคีเครือข่ายที่เคลื่อนงานอยู่แล้ว

ขั้นที่ 3 การเกาะติดพื้นที่

การประเมินสถานการณ์ การกำหนดมวลชน การกำหนดฝ่ายตรงข้าม (ศัตรู) การประสานบน ประสานล่าง ประสานแนวราบและแนวตั้ง รวมถึงการทำงานทางความคิด แบบ ONE BY ONE สูงสุดของขั้นตอนนี้ อาจลึกไปถึง การสร้างความรัก ความเกลียด และความกลัว

ขั้นที่ 4 การจัดตั้ง การแต่งตั้ง การจัดรูปบวน

การกำหนดบทบาทหน้าที่ คนที่ร่วมกระบวนการ เป้าหมายของงาน ภารกิจหรือกิจกรรมที่ต้องทำ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ผู้หญิง จะเป็นแนวหน้าได้ดีที่สุด เพราะมีท่าทีในการเจรจาที่มีความอ่อนโยน ใจเย็นพอที่จะรอไปสู่เป้าหมาย การเคลื่อนไหวในขั้นตอนที่ 4 นี้สำคัญสูงสุด คือการ “กำหนดวินัยในการจัดตั้ง” และต้องถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเคร่งครัด อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และพลิกสถานการณ์

ตลอดเวลา เมื่อ “เงื่อนไขเปลี่ยน ยุทธวิธีต้องเปลี่ยน” เช่น เปลี่ยนมิติ การต่อสู้จากเรื่องลบ ให้เป็นเรื่องบวก “เปลี่ยนคู่ต่อสู้ เป็นแนวร่วม” โดยแปรเปลี่ยนงานร้อนให้เป็นงานเย็น ใช้งานเย็นสะสมพลังงาน สะสม ทุน ทั้งทุนที่เป็นกำลังคน และทุนที่เป็นตัวเงิน ทุนที่ไม่เป็นตัวเงินหรือ ทรัพยากรต่างๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติการเคลื่อนไหวจริง

การตอกย้ำอุดมการณ์ เข้มมุ่ง และเป้าหมาย ภายใต้วินัย
ด้วยการสร้างความเป็นเอกภาพทางความคิด เอกภาพทางอุดมการณ์ เอกภาพทางการจัดตั้ง เอกภาพทางการจัดการ สู่การชี้แนวทาง แล้วจึง บล็อกคู่ต่อสู้ด้วยข้อมูลข้อเท็จจริง บล็อกพื้นที่ด้วยการแยกคนนอก คน ใน การมอบหมายภารกิจ จากง่ายไปหายาก เคลื่อนไหวอย่างเป็น กระบวน สร้างความเด็ดขาดทางการจัดตั้ง การสร้างอำนาจต่อรอง ด้วยการนำความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริงจากหลายด้าน เชื่อมประสานภาคี สะสมเป็นพลังการต่อรอง สร้าง และฝึกฝนผู้นำใหม่อยู่ตลอดเวลา เพราะ “*ไม่มีภารกิจอบรมใด ที่ได้ผลดีเท่ากับการ อบรมจริงในสนาม*” หรือในพื้นที่ที่เกิดสถานการณ์ของปัญหาจริง

ขั้นที่ 6 ปฏิบัติการยกระดับ ความเข้มข้น

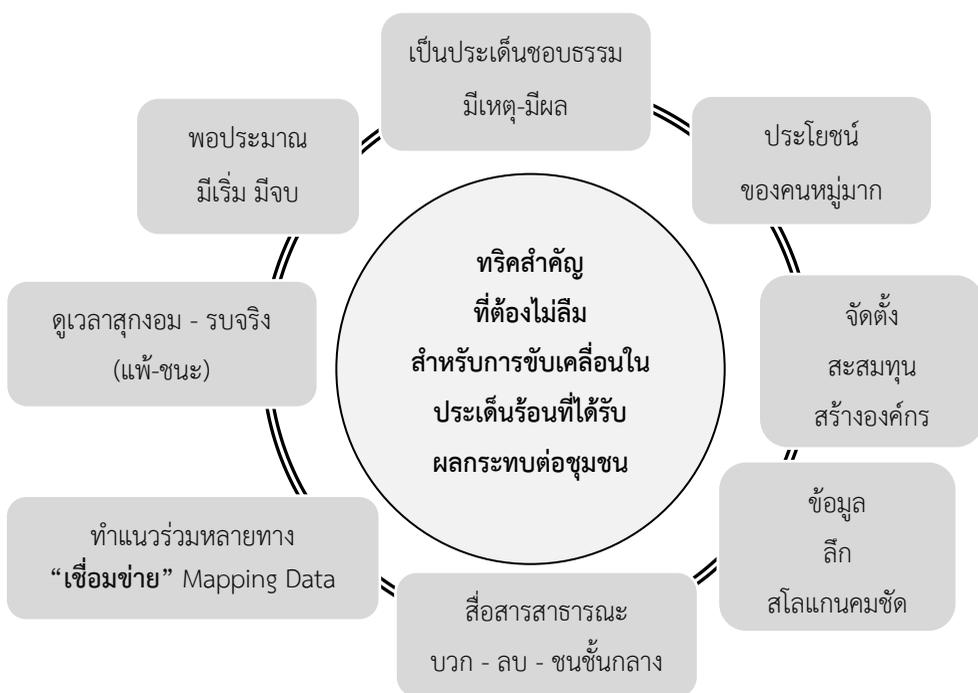
การยกระดับการขับเคลื่อนให้อย่างมีขั้นตอน พลังแกน พลังประเด็น เพิ่มกลยุทธ์ การเดินอ้อมเพื่อให้เห็นทางตรง โดยตั้งเป้าหมายหลัก เป้าหมายรองไว้ทุกครั้งที่มีการเจรจา รบบน โจมตี จุดอ่อนเพื่อขยายผล และยกระดับอย่างมีขั้นมีตอน ในขั้นตอนที่ 6 นี้ นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในระดับแตกหัก เมื่อถึงขั้นสูงสุดของการเป็นนักเคลื่อนไหวมีทางเลือกสามทาง คือ **“หยุด”** หรือเรียกว่าการลงมือ **“ลด”** คือ การผ่อนคลายเข้าสู่การเจรจาต่อรอง นักเคลื่อนไหวควรมีการกำหนดช่องทางเจรจาต่อรอง ถ้ายึดถือ **“อย่าปิดประตูตีแมว”** ต้องมีทางออกสำหรับเรื่องนั้น **“ทำลาย”** คือ การแตกหักในระดับรุนแรง มักจะพบเห็นกันบ่อยๆ ที่เรียกว่า **“คุมมือไม่อยู่”** ซึ่งเป็นช่วงที่นักเคลื่อนไหวที่มีประสบการณ์สูงจะระมัดระวังที่สุด ไม่ให้การเคลื่อนไหวมาถึงจุดแตกหัก นักเคลื่อนไหวงานร้อนต้องมีที่ปรึกษา ที่ปรึกษาได้ ให้แนวทางออกได้ ชี้แนะได้

ขั้นที่ 7 ประเมินผลการเคลื่อนไหว

การเคลื่อนไหวในงานร้อน ต้องมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา และในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มแนวคิดการเคลื่อนไหว จนถึงขั้นตอนสุดท้าย นักเคลื่อนไหวงานร้อนที่เคร่งคัดต่อการจัดตั้ง ก่อนเริ่มการเคลื่อนไหวจะมีการประเมินสถานการณ์ด้วย **“กฎไตรลักษณ์”** ในการเคลื่อนไหวต้องยึดหลัก คือ **“ความเป็นเหตุเป็นผลที่จะเคลื่อนไหว”**

“การเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของคนหมู่มาก” และ “มีความพอประมาณ”

โดยทริคสำคัญ ที่ต้องไม่ลืมสำหรับการขับเคลื่อนประเด็นร้อนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ตามแผนผังนี้

ส่วนที่ 5

กรณีศึกษา

ประเด็นงานที่

ส่งผลกระทบต่อชุมชน

ภาคอีสาน

(1)

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง กับการพิทักษ์ป่าห้วยเม็ก

รุ่งโรจน์ เพชรบูรณิน

ทฤษฎีผีเสื้อขยับปีก (The Butterfly Effect) ระบุไว้ว่า "เพียงผีเสื้อขยับปีกทำให้เกิดพายุ" เมื่อผีเสื้อขยับปีกหนึ่งครั้ง อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบรรยากาศ ส่งผลให้เกิดพายุทอร์นาโด การขยับของปีกผีเสื้อ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ในเงื่อนไข

ของระบบนิเวศ แต่ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ที่นำไปสู่ปรากฏการณ์ขนาดใหญ่

ไม่ต่างจากปฏิบัติการทวงคืนที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก ของชาวบ้านที่ตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ที่ใครจะรู้ว่าการต่อสู้คัดค้านของคนที่นี่ สามารถค้ำจ้ำกับบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่ได้สำเร็จ ตั้งไม้ซีกังดไม้ซุง ตั้งผีเสื้อที่ขยับปีก จนสามารถปกป้องรักษาทรัพยากรไว้ให้กับลูกหลาน ไว้ให้กับชุมชน และประเทศชาติให้มีความยั่งยืน

นายไพฑูลย์ บุญลา
ประธานสภาองค์กร
ชุมชนตำบลบ้านดง
อำเภออุบลรัตน์ จังหวัด
ขอนแก่น เล่าให้ฟังว่า
การต่อสู้ของเรา
แรกๆ ก็มีความหวั่นเกรง

ว่า จะไม่ได้ผืนป่าคืนมา แต่เพราะความหนักแน่น ความสามัคคี ของกลุ่มที่ต่อสู้กันมาโดยตลอดจนกว่าจะสำเร็จ และก็ถือว่าโชคดีที่มีสื่อต่างๆ มาสนับสนุนจนเกิดผลสำเร็จ พื้นที่สาธารณะป่าห้วยเม็กที่ได้กลับคืนมา เป็นผลมาจาก “กลุ่มสิทธิชุมชน” ของชาวบ้าน ที่ได้เกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่น ได้ประชุมกันมาอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะทวง

คืนผืนป่า ความสำเร็จที่เกิดขึ้น ลึกๆ แล้วเกิดจากสื่อต่างๆ ที่เป็นแรงผลักดันที่ช่วยกันติดตามนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ที่สำคัญคือเกิดจากคนในชุมชน แม้จะเป็นพลังเงียบ ก็เป็นแรงผลักดันอย่างมาก และสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ที่ร่วมกันผลักดัน เป็นแนวร่วม ผู้ชี้แนะให้แนวคิด

นายประดิษฐ์ ไชยศิริ

พ่อเผ่า วัย 72 ปี

ไวยาวัจกร วัดยางคำ

บ้านหนองแต้ อาชีพ

หลักคือทำนาทำไร่ และ

เปิดร้านค้าขายของชำใน

ชุมชน หนึ่งในแกนนำที่ตั้งกลุ่มสิทธิชุมชน กลุ่มที่เป็นต้นเรื่องในการทวงคืนที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก มีการรวมตัวในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2559 ภายหลังจากที่รู้ข่าวว่า บริษัทเครื่องดื่มชูกำลังจะมาขอเช่าพื้นที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก เริ่มมีการจับกลุ่มคุยกัน 5-6 คน และขยายจนมีสมาชิกราวๆ 25 คน โดยนำกลุ่มองค์กรชุมชน ไปอยู่ภายใต้ร่มสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง ที่มี พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 รองรับ

“**กลุ่มสิทธิชุมชน**” เริ่มดำเนินการเรื่องป่า และเรื่องในชุมชน จากฐานคิดที่ว่าประชาชนมีสิทธิจะคิด และอยากให้ชาวบ้านตระหนัก ถึงเรื่องชุมชนของตนเอง สาเหตุของการรวมกลุ่ม ลุงประดิษฐ์ บอกว่า จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายๆ เรื่องในชุมชน รวมถึงเรื่องการเช่าที่ สาธารณะป่าห้วยเม็ก ที่เป็นเรื่องสิทธิของคนทั่วไปที่มีกฎหมายคุ้มครอง ไม่ให้ความสนใจ บางคนไม่สนใจ คนส่วนใหญ่ไม่รู้จักปกป้องสิทธิของ ตนเอง แม้จะไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม เวลามีนงานก็ไม่สะดวกมาร่วม เวลาประชุมก็ไม่สะดวกมาก คย ที่ตั้งกลุ่มขึ้นมาเพราะอยากให้คนใน ชุมชนสนใจ อยากให้คนรู้จักการรักษาสิทธิ ในเมื่อเรามีสิทธิ อะไรถูก อะไรผิดก็จะไม่รู้เรื่องกัน บางคนก็เห็นดีเห็นงาม บางคนก็ไม่อยากจะยุ่ง ด้วย ไม่ใช่หน้าที่ ก็ต่างคนต่างทำมาหากินของเขาไป อย่างการตัดสินใจ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาหลายครั้ง ก็ไม่สนใจที่จะ ทำตามความต้องการของชาวบ้าน บางครั้งก็เอาด้วย บางครั้งก็ไม่เอา ด้วย แม้จะมีการให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะจากชาวบ้านก็ตามที

ที่ผ่านมาเวลากลุ่มจะทำอะไร เราจะไม่บุ่มบ่าม เพราะไม่รู้ว่ ึ่งที่เขาทำนั้นมันถูกต้อง ไม่ถูกต้องจริงหรือไม่ จนเมื่อสื่อมาเปิดประตู เราจึงมองเห็น ที่ผ่านมาเราได้ยินมาว่าเรื่องผ่านแล้ว ข้างบนเขาอนุมัติ แล้ว แต่เพราะความสงสัยจึงเริ่มที่จะคุยกัน แลกเปลี่ยนกัน ค้นหา ข้อมูลการจะตั้งโรงงานในพื้นที่อื่นๆ ว่าเขาเป็นอย่างไร ใช้เวลานานไหม จากที่มีคนบ้านอื่นมาคุยให้ฟัง เขาก็ว่าใช้เวลานาน ผ่านหลายขั้นตอน กว่าที่โรงงานจะตั้งในพื้นที่ของเขาได้ แต่ทำไมที่บ้านเราจึงใช้เวลา

ไม่นาน ตอนแรกๆ ก็ยังไม่รู้ว่าเขาจะมาเช่าที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก รู้แต่
ว่าบริษัทเขามากว่านซื้อที่เพื่อตั้งโรงงาน

ที่เราต้องการคือให้บริษัททำให้ดีขึ้น เราไม่ได้เรียกร้อง นั่นก็
แล้วแต่เขา ชาวบ้านไม่ต้องการทะเลาะ และไม่อยากซ้ำเติม เราอยาก
เป็นมิตร อะไรที่ผิดก็ว่าไปตามผิด และเมื่อยอมรับผิดเราก็รู้จักให้อภัย
เป็นคำสนทนาในช่วงตอนท้ายๆ ของลุงประดิษฐ์ ที่ผมขอเรียกแกล่เล่นๆ
ว่า “พ่อเฒ่ามาทาดอร์ ผู้พิชิตกระทิงป่าห้วยเม็ก”

ลำดับเหตุการณ์ การต่อสู้ของคนบ้านดง

นายชูชาติ ผิวสว่าง รองประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดขอนแก่น และประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล เปิดเผยถึงลำดับเหตุการณ์สำคัญ ใน

การทวงคืนพื้นที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก โดยชาวบ้านดงอาศัยเครื่องมือที่เรียกว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง ที่มี พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ.2551 เป็นกฎหมายที่รองรับกลุ่มองค์กรชาวบ้านให้มีสถานะในทางกฎหมาย เพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวทวงคืนพื้นที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก

ปฐมบทแห่งการต่อสู้

- (1) 8 กันยายน 2558 กระทั่งแดงทำหนังสือขออนุญาตใช้เส้นทางสาธารณะ ตามมาตรา 9 พ.ร.บ.ป่าไม้ที่ดิน
- (2) 5 มกราคม 2559 กรมที่ดิน มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น โดยอ้างว่ายังไม่มีรายละเอียดครบถ้วน ไม่มีรายงาน

ประชาคม และไม่มีรายงานผลการประชุมสภา อบต. รวมทั้งไม่มีการตรวจสอบแนวเขต และผลกระทบจากประชาชน

(3) 13 มกราคม 2559 ศาลากลางมีหนังสือถึงนายอำเภอ ให้แจ้งให้ อบต. ดำเนินการ ในส่วนที่ขาดไม่สมบูรณ์ พร้อมแจ้งรายละเอียดการเช่าที่ดินป่าห้วยเม็ก และทางสาธารณะ จำนวน 12-0-84 ไร่ สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดงได้เห็นเอกสาร และเริ่มทำการประชุมหารือในกลุ่มเล็กๆ เพื่อหาทางออก

(4) มกราคม-กุมภาพันธ์ 2559 สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง ยังไม่สามารถเปิดประชุมหารือได้ เพราะยังไม่สามารถมีงบประมาณใดๆ มาเคลื่อนไหว

รวมกลุ่มต่อสู้กฏอุปแบบ

(5) สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง เปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวเป็นคูปวงเล็ก 5-6 คน เรื่อยมาจนรวมกันได้ 28 คน ในนาม "กลุ่มคุ้มครองสิทธิชุมชน" และเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง และเริ่มตั้งวงกันถี่ขึ้น แบบห่อข้าวมาคุยกัน เสียสละค่าใช้จ่ายส่วนตัวกัน มีการพูดคุยถี่ขึ้นเรื่อยๆ สัปดาห์ต่อสัปดาห์

(6) 8 กุมภาพันธ์ 2559 กลุ่มสิทธิชุมชน ทำหนังสือถึงนายอำเภอ "คัดค้านการเช่าที่ และปิดเส้นทาง" พร้อมล่ำรายชื่อชาวบ้าน 85 ครอบครัว ประกอบการทำรายละเอียดอื่นๆ และนายชูชาติ ผิวสว่าง ได้นำคณะเข้ายื่นหนังสืออย่างเป็นทางการ

(7) กระทิงแดง เริ่มเข้ามาปิดเส้นทาง ถางป่า บอนต้นไม้ เผาป่าบางส่วน ขณะที่เรื่องที่อำเภอ เจียบ มีการไปแจ้ง อบต. ด้วยวาจา แต่เรื่องก็เจียบ แคนนำจึงไปเจรจากับ บริษัทกระทิงแดงในป่าเพื่อให้ยุติ ก่อน จนกว่าจะมีความชัดเจน

(8) 11 กรกฎาคม 2559 สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง นำเรื่องเข้าที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัด เพื่อขอความเห็นชอบให้ใช้ ม.27 แห่ง พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนตำบล ที่ประชุมอนุมัติให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ไม่มีคณะกรรมการจังหวัดดำเนินการต่อให้กับทางสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง การเคลื่อนไหวของสภาองค์กรชุมชน จึงเป็นไปอย่างทุลักทุเล ชาวบ้านเริ่มขาดความมั่นใจ เพราะสภาองค์กรชุมชน ยังไม่มีหนังสือรับรองจากนายทะเบียน จึงยังไม่มีการขออนุญาตประกอบกิจกรรม สนับสนุนให้เกิดการประชุม แคนนำจึงใช้วิธีลงแขก ลงขันจัดประชุม เพื่อให้มีการหารือ ในขณะที่กระทิงแดง พัฒนาพื้นที่ไปต่อเนื่องทุกวัน และแคนนำทำได้เพียงใช้วิธีคุยเจรจาทันทีให้หยุดการกระทำ

(9) 8 สิงหาคม 2559 ชาวบ้านตัดสินใจ ใช้ ม.27 โดยไม่เปิดประชุมใหญ่ในระดับตำบล และยังไม่มีการลงทะเบียน รับรองจากนายทะเบียน ใช้เพียงการประชุมในระดับกลุ่มคุ้มครองสิทธิชุมชน แต่ใช้ร่วมของสภาองค์กรชุมชนตำบล ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมล่ารายชื่อ ทำเอกสารประกอบอย่างสมบูรณ์ ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด "ขอให้ทางราชการเข้ามาตรวจสอบแนวเขตที่สาธารณะ"

(10) 31 ตุลาคม 2559 ศูนย์ดำรงธรรมขอนแก่น มีหนังสือตอบรับแจ้งว่าที่ดินดังกล่าว มท.1 ได้อนุมัติการเช่า พร้อมแจ้งรายละเอียด ชาวบ้านเริ่มกระจ่างว่า ที่สาธารณะ และเส้นทางสาธารณะ ได้ตกไปเป็นของนายทุนอย่างเป็นทางการแล้ว

การเคลื่อนไหวเริ่มเข้มข้นขึ้น ชาวบ้านตั้งใจ และพร้อมใจจะเข้าพบนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล แต่ความคิดชาวบ้านในหมู่บ้านก็ยังคงแตกเป็นสามกลุ่มแนวคิด กลุ่มหนึ่งพร้อมสู้ทวงคืน 25 แกนนำ กลุ่มสองไม่กล้าแสดงตนเกรงอิทธิพล และกลัวลูกไม่ได้ทำงาน แต่ก็พร้อมจะลงชื่อคัดค้าน และกลุ่มที่สาม ต่อต้านฝ่ายที่จะทวงคืนป่า

(11) 30 พฤษภาคม 2560 สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง ได้รับหนังสือรับรองทะเบียนสภาองค์กรชุมชนตำบล มีเลขที่หนังสือรับรองจากนายทะเบียนอย่างเป็นทางการ เลขที่ 40087 แกนนำมีความมั่นใจว่าไม่เป็นองค์กรเถื่อน และมีความคาดหวังจะมีงบประมาณมาหนุนเสริมการพัฒนา

(12) 19 มิถุนายน 2560 สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง ทำหนังสือคัดค้าน ยื่นถึงนายกรัฐมนตรี ในช่วงที่ลงพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

(13) 18 สิงหาคม 2560 หลังหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี กรมการปกครองมีหนังสือมายังสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง แจ้งให้จังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริง และประมวลเอกสาร โดยให้ติดต่อกับสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดงโดยตรง

เมื่อประเด็นถูกตีแผ่สู่สาธารณะ:

(14) 7 กันยายน 2560 เรื่องถูกตีแผ่ทางเพจเฟซบุ๊ก "หมาเฝ้าบ้าน"

(15) 8 กันยายน 2560 สื่อมวลชน อิศรา, ThaiPBS, และ PPTV เริ่มตีแผ่ผ่านรายการต่างๆ

(16) 9 กันยายน 2560 สื่อ ThaiPBS ลงพื้นที่พบชาวบ้าน ขึ้นโดรนถ่ายภาพป่ามุ่มสูง สื่อ web ต่างๆ เริ่มเพิ่มความเข้มข้นในการลงพื้นที่

(17) 10 กันยายน 2560 โซเชียลมีเดีย เริ่มโจมตีมหาดไทย และกระทรวงเกษตร ขณะที่อุตสาหกรรมจังหวัด ให้ข้อมูลต่อสื่อว่า ยังไม่พบการขออนุญาตจัดตั้งโรงงาน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมภาค 10 ให้ข้อมูลสื่อ ยังพบข้อมูลการคำนวณการใช้น้ำของทางกระทรวงเป็นจำนวนมาก

(18) 11 กันยายน 2560 สื่อบุก อบต.ไถ่ล่าเอกสารอนุมัติ พบบันทึกประชาคม (แต่ยังไม่ตีแผ่) มท.1 สั่งตรวจติดตามข้อเท็จจริงจากข่าว ในช่วงเย็น สื่อโจมตีอย่างหนัก นายกรัฐมนตรีสั่งให้เวลา 90 วัน เคลียร์ให้เสร็จ ทหารเข้าตรวจสอบสถานที่ป่าห้วยเม็ก

(19) 12 กันยายน 2560 มท.1 สั่งการให้ทุกภาคส่วนเคลียร์ในเวลา 15 วัน เกิดวาตกรรม "คัดค้านเพียง 1 คน พร้อมจะยกเลิก" สั่งทุกหน่วยลงพื้นที่ ส่วนราชการลงพื้นที่ ตลอดทั้งวันทหารประจำที่ป่าห้วยเม็ก ขณะที่นายศรีสุวรรณ จรรยา ยื่น ป.ป.ช. ให้ตรวจสอบ และ

กรมป่าไม้ออกมาชี้แจงว่า ป่าห้วยเม็กยังไม่ขึ้นทะเบียนป่าชุมชน แต่เป็นที่ นสล.

(20) 13 กันยายน 2560 กรมที่ดิน อำเภอลำปาง จังหวัด ลำปาง ที่ดูป่า พบข้อเท็จจริงป่าสมบูรณ์ มท.1 ประกาศอุทยานแห่งชาติ ทุกฝ่ายที่ลงพื้นที่ต่างก็แถลงผลการลงพื้นที่ สภาองค์กรชุมชนภาคอีสานเริ่มออกแถลงการณ์หนุนการทวงคืนป่าห้วยเม็ก ทหารยังประจำการที่ป่าห้วยเม็ก

(21) 14 กันยายน 2560 นายชูชาติ ผิวสว่าง รองประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดขอนแก่น และประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ออกแถลงข่าวที่ศาลากลางจังหวัดอย่างเข้มข้นไล่เรียงเนื้อหา ชี้จุดผิดพลาด เพื่อให้ทุกฝ่ายประกอบการตัดสินใจ พร้อมแจ้งระดมพล สภาองค์กรชุมชน 20 จังหวัด เข้าหนุนการทวงคืนผืนป่า และนำแกนนำเข้าแจ้งความ ประชาคมเท็จ แถลงการณ์ภาคประชาชนเริ่มทยอยผ่านสื่อ ทหารเข้าพูดคุยกับแกนนำที่ป่าห้วยเม็ก

ทวงคืนสำเร็จ ชาวบ้านได้พื้นที่สาธารณะ:
ป่าห้วยเม็กกลับคืนมา

(22) 15 กันยายน 2560 ช่วงเย็นกระทิงแดง ออกแถลงการณ์ "พร้อมจะคืนป่าห้วยเม็ก"

(23) 16 กันยายน 2560 ที่ดินจังหวัด แถลงข่าวได้รับหนังสือจากกระทิงแดงเป็นทางการ

(24) 17 กันยายน 2560 ส่วนราชการพร้อมทหารลงพื้นที่
ต่อเนื่อง

(25) 18 กันยายน 2560 ส่วนราชการลงพื้นที่ ทหารออกหา
ข่าวรอบตำบล ภารกิจแดงเอารถตู้ปิดทางเข้าป่า เพื่อสังเกตการณ์ จน
รถคันอื่นๆ ไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ มีประกาศจากรองผู้ว่าราชการ
จังหวัดขอนแก่น ภารกิจแดงยกเลิกการเข้าป่าห้วยเม็กอย่างเป็นทางการ
15.00 น. อธิบติลงพื้นที่พบชาวบ้านในป่า และถอยกลับ

(26) 19 กันยายน 2560 ส่วนราชการและทหารลงพื้นที่

(27) 20 กันยายน 2560 นักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้า
สมทบในป่า สภาอุตสาหกรรมลงพื้นที่พบ กลุ่มแกนนำ และนักศึกษาที่
อยู่ในป่า สภาอุตสาหกรรมถอยกลับ ขบวนการคุ้มครองชุมชนภาคอีสานเริ่ม
รณรงค์ระดมกล้าไม้เพื่อร่วมบวชป่า-ปลูกป่าห้วยเม็ก

(28) 21 กันยายน 2560 ผู้ตรวจมหาดไทยนำคณะชุดใหญ่ลง
พื้นที่พร้อมส่วนราชการต่างๆ จังหวัด ตำบล ท้องที่ เติมนูแนวเขต ทำ
ข้อตกลงกับชาวบ้าน ยื่นเงื่อนไขภารกิจแดง 3 ข้อ คือ 1) ร่วมสำรวจ
แนวเขต ดูความเสียหาย 2) หลังจากสำรวจแนวเขตชัดเจนแล้ว ให้ทำ
การคืนสภาพป่าให้ใกล้เคียงสภาพเดิม 3) สูบน้ำออกจากป่า ให้เท่ากับ
สภาพตามธรรมชาติ และปรับแนวพื้นที่ให้คืนสภาพเดิม ขณะที่
นายอำเภออุบลรัตน์ แจกความสร้างโรงงานทับที่สาธารณะ

(29) 22 กันยายน 2560 ราชการลงพื้นที่ดูรายละเอียดประกอบ เรียกสอบผู้เกี่ยวข้องทั้งส่วนชาวบ้าน และราชการท้องถิ่น ท้องที่

(30) 23 กันยายน 2560 สอบข้อเท็จจริงระดับอำเภอ ชาวบ้านเผ่าระวังในป่า สี่เกาะห์ติด

(31) 24 กันยายน 2560 กระทิงแดง เริ่มสูบน้ำออกจากป่า

(32) 25 กันยายน 2560 นายกรัฐมนตรีสั่งสอบเช่าที่ดิน สาธารณะทั่วประเทศ มท.1 ตั้งคณะกรรมการสอบทุกฝ่าย ชาวบ้านแจ้งความเพิ่ม หลายจังหวัดเริ่มทวงคืน มีการสอบแกนนำ ชาวบ้านเตรียมงานบวชป่าปลูกป่า

(33) 27 กันยายน 2560 ชาวบ้านเผ่าระวัง และกำชับกระทิงแดงซ่อมแซมสูบน้ำออกจากป่า กรรมการ เริ่มเรียกสอบชาวบ้าน สอบอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านเตรียมงานบวชป่า ปลูกป่า

บวชป่า-ปลูกป่า พี่นุญที่ดับสาธารณะ:

ป่าห้วยเบ็ก

(34) 28 กันยายน 2560 ชาวบ้านร่วมกับส่วนราชการ และท้องถิ่น ท้องที่ ทหาร พระสงฆ์ นักเรียน ร่วมกันปลูกป่า กระทิงแดงเข้าร่วมตามเงื่อนไขคืนพื้นที่ให้ใกล้เคียงสภาพเดิม (ในจุดที่กระทิงแดงปรับป่าเป็นเส้นทางลำเลียงเครื่องมือ อุปกรณ์) มียอดร่วมสมทบกล้าไม้จาก

หลายภาคส่วน ทั้งสภาองค์กรชุมชนในภาคอีสาน และภาคีต่างๆ กว่า 5,000 ต้น เงินบริจาค 7,200 บาท

(35) 29 กันยายน 2560 แกนนำบางคนนอนพัก บางคนไปนอบางคนไปเตรียมออกพรรษา และบางคนเตรียมงานกฐิน

(36) สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง วางแผนการสำรวจจับพิกัด GPS เพื่อทำแผนที่ GIS แผนที่การใช้ประโยชน์ และจะดำเนินการยกร่างธรรมนูญตำบล เพื่อผลักดันเข้าสู่ข้อบัญญัติของท้องถิ่น ในการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ป่าแห่งอื่นๆ ให้ครอบคลุมทั้งตำบล

(37) 5 ตุลาคม 2560 บริษัท กระจ่างแดง ออกแถลงการณ์ยกเลิกแผนการลงทุนที่ตำบลบ้านดง เตรียมย้ายฐานการผลิตไปประเทศเพื่อนบ้าน

บทบาทสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง

กับการปกป้องพื้นที่สาธารณะป่าห้วยเม็ก

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านดง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น แม้จะเป็นน้องใหม่จัดตั้งเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2559 แต่ก็สามารถใช้เครื่องมือนี้ ในการทวงคืนผืนป่าห้วยเม็กกลับมาให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 เป็นกฎหมายที่ทำให้สภาองค์กรชุมชน มีสถานะในทางกฎหมายรองรับ ให้ชุมชนมีภารกิจในการประสานงาน เสนอปัญหา และและนโยบายต่อหน่วยงานรัฐ และองค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นการรับรองสถานะให้สิทธิอำนาจแก่ชุมชน

กฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ เป็นกฎหมายรับรองให้เวทีการปรึกษาหารือของชุมชนมีสถานะที่ชัดเจน เป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย เป็นสภาที่มีภารกิจแต่ไม่มีอำนาจ มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเอง มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ สร้างระบบประชาธิปไตย และระบบธรรมาภิบาล และให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ตามความหลากหลายของวิถีชีวิตวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ที่มีอยู่ในชุมชน

นายชูชาติ ผิวสว่าง รองประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดขอนแก่น และประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล เปิดเผยว่า การใช้สภาองค์กรชุมชนเพื่อทวงคืนผืนป่าห้วยเม็กเป็นการขับเคลื่อนภายใต้กระบวนการของสภาองค์กรชุมชน ตั้งแต่ระดับตำบล สะท้อนภาพมาที่ระดับจังหวัด และสะท้อนขึ้นไปสู่สังคมในระดับชาติ เป็นการขยับตามมาตรา 21 ทางตำบลท้องถิ่นก็ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม และไปสู่ระดับจังหวัดเราก็เอาปัญหาของตำบลเสนอไปที่ระดับจังหวัด เพื่อส่งผ่านไปที่ระดับชาติ หมายความว่า เราได้ใช้กระบวนการของสภาองค์กรชุมชน ในการทวงคืนผืนป่าทั้ง มาตรา 21 มาตรา 27 และมาตรา 32 ได้อย่างสมบูรณ์

ข้อดีของการใช้สภาองค์กรชุมชน ก็คือ เป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง สื่อทุกแขนงไม่ว่าจะเป็นสื่อกระแสหลัก สื่อโซเชียลมีเดีย ทุกที่รู้จักคำว่าสภาองค์กรชุมชน การเคลื่อนครั้งนี้เราได้ใช้กระบวนการของสภาองค์กรชุมชนได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ส่งผลให้เกิด การรู้จักสภาองค์กรชุมชนมากขึ้น ชาวบ้านได้ผืนป่ากลับคืนมา และในทางสังคมก็ลุกขึ้นมาช่วย โดยเฉพาะสื่อที่มาช่วยจนเราได้รับความสำเร็จ ได้ที่สาธารณะ ได้ผืนป่ากลับคืนมา และยังได้สะท้อนในภาพกว้างถึงขบวนการตรวจสอบภาครัฐของภาคประชาชน ถือเป็นบทเรียนสำคัญที่น่าสนใจ

ภารกิจตามมาตรา 21 พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

มาตรา 21 ให้สภาองค์กรชุมชนตำบล มีภารกิจดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

(3) เผยแพร่ และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

(4) เสนอแนะปัญหา และแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) เสนอแนะปัญหา และแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนอันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(6) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือกันของประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงาน

ของรัฐ หรือเอกชนที่มีผล หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการ ต้องนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย

(7) ส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็ง และสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

(8) ประสานและร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลอื่น

(9) รายงานปัญหา และผลที่เกิดขึ้นในตำบลอันเนื่องจากการดำเนินงานใดๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐ โดยรายงานต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

(10) วางกติกาในการดำเนินกิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล

(11) จัดทำรายงานประจำปีของสภาองค์กรชุมชนตำบล รวมถึงสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตำบล เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทราบ

(12) เสนอรายชื่อผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อไปร่วมประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล จำนวนสองคน

มาตรา 27 ให้ที่ประชุมในระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชน ตำบล ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด

(2) เสนอแนะต่อผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนในเรื่องการจัดทำ บริการ สาธารณะ และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

(3) ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกัน ระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

(4) เสนอข้อคิดเห็นในเรื่องที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดปรึกษา

(5) เสนอรายชื่อผู้แทนระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชน ตำบลสองคน เพื่อไปร่วมประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชน ตำบล

มาตรา 32 ให้ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชน ตำบล ดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดมาตรการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดตั้ง และพัฒนาสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบลให้เกิดความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ เพื่อเสนอให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

(2) ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีผลต่อพื้นที่มากกว่าหนึ่งจังหวัดทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

(3) สรุปรูปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ

(2)

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาคอีสาน

สิริศักดิ์ สะดวก

ผู้ประสานงาน

เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน

คนทำงานในขบวนเครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน ได้มีการตั้งวงพูดคุยปรึกษาหารือกัน หลังจากที่ไม่ได้มีวงมานั่งพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันมานาน (ประมาณ 7-8 ปี) และในสถานการณ์ที่เครือข่ายพี่น้องได้มีการทำงานในพื้นที่ ซึ่งมีประเด็นการขับเคลื่อนงานด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ทางเครือข่ายฯ จึงเห็นร่วมกันว่าควรจะให้พี่น้องเครือข่ายฯ ในแต่ละพื้นที่ ได้มาร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนสถานการณ์การทำงานร่วมกัน เพื่อจะได้เห็นขบวนในการหนุนเสริมการทำงานร่วมกัน ในแต่ละประเด็นทำงานว่าจะร่วมกันได้อย่างไร พอจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

จากสถานการณ์ภายหลังจากที่เกิดรัฐประหาร และมีการจัดตั้งรัฐบาล คสช. เข้ามาบริหารงาน และพบว่าทำให้มีปัญหากเกิดขึ้นมากมาย จากประเด็นเรื่องคำสั่ง คำประกาศ และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็น เรื่องที่ดิน น้ำ ป่า เหมืองแร่ (ทอง/โปแตช) ปิโตเลียม โรงงานน้ำตาล โรงไฟฟ้า (ขยะ/ ชีวมวล) เชื้อน หรือเรื่องของการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษ ดังนั้น จึงคิดว่าใน

ส่วนของเครือข่ายพี่น้องคนทำงานที่ได้มีการขับเคลื่อนงาน ในแต่ละพื้นที่ตามประเด็นเนื้องานต่างๆ ควรจะได้มาเจอกัน ได้มาพูดคุย แลกเปลี่ยนสถานการณ์ร่วมกัน และได้มาแชร์ข้อมูลร่วมกัน โดยมีประเด็นพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันใน 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ 2) การวางแนวทางในการทำงานร่วมกัน จะทำอย่างไร? หนุนช่วยกันอย่างไร? และ 3) การเตรียมความพร้อมในการจัด “สมัชชาสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน”

สถานการณ์การตามประเด็นการทำงานในแต่ละพื้นที่

- กรณีป่าไม้ที่คืน

สถานการณ์เครือข่ายป่าไม้ที่ดินภาคอีสาน : ภายหลังจากที่ทางรัฐบาล คสช. เข้ามาบริหาร และได้มีการนำนโยบายทวงคืนผืนป่าเข้ามาแก้ไขปัญหาด้านป่าไม้ ที่ดิน ส่งผลให้พี่น้องที่อยู่อาศัย ทำกินในพื้นที่ป่าในหลายๆ พื้นที่ ถูกไล่อรอนสิทธิที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ทำกินของตนเอง โดยการถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทหาร ตำรวจ หรือแม้กระทั่งหน่วยงานท้องถิ่นใช้อำนาจในการข่มขู่ รุกรานให้เกิดความหวาดกลัวจนเกิดความรู้สึกไม่มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน เช่น พืชผลทางการเกษตรที่เพาะปลูกเอาไว้ในพื้นที่ ถูกตัดถอนทำลายจนได้รับความเสียหาย ประชาชนถูกขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ที่เคยอยู่อาศัยมานาน หรือแม้กระทั่งผู้นำ/กลุ่มแกนนำถูกข่มขู่ หรือถูกทำให้สูญหาย เป็นต้น ซึ่ง

รูปแบบในการแก้ไขปัญหาของพี่น้องเครือข่ายป่าไม้ที่ดินในภาคอีสาน ในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ก็จะเป็นลักษณะของการเจรจา แบบ ประคับประคอง หรือต่อรองกับภาครัฐ เพื่อขออยู่ในพื้นที่ต่อ ในขณะที่ ภาครัฐเองก็มีความพยายามที่จะแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พ.ร.บ. อุทยานฯ และ พ.ร.บ.คุ้มครองสัตว์ป่าทั้งฉบับ เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือ ในการจัดการกับพี่น้องที่อยู่อาศัย และทำกินในเขตพื้นที่ป่า เช่น การมี คำสั่งเพิ่มโทษให้สูงขึ้น ซึ่งสถานการณ์ ณ ปัจจุบัน พ.ร.บ. ทั้ง 2 ฉบับ ได้ผ่านการพิจารณา วาระ 3 แล้ว รอเพียงการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งในอนาคตมองว่าประเด็นเรื่องปัญหาป่าไม้ที่ดินจะมีปัญหา มากขึ้น ในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า ในเขตพื้นที่อีสานเหนือ จะมีพื้นที่ ใหม่ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบาย เรื่องป่าไม้ที่ดินของ รัฐบาล คสช. ผุดขึ้นมาเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์ปัญหาในพื้นที่จังหวัดเลย : ปัจจุบันปัญหาที่ กำลังประสบอยู่ และยังไม่สามารถที่จะจัดการได้ก็คือ 1) ปัญหาเรื่อง ช้างป่าที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อุทยานน้ำหนาว และภูหลวงที่ได้เดินทาง ออกจากป่า และรุกกล้าเข้าไปในเขตที่เป็นพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน และทำ ร้ายชาวบ้าน หรือบุกรุกทำลายพื้นที่ทำกิน ซึ่งปัจจุบันเองยังไม่รู้ว่า จะจัดการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ได้อย่างไร (ในพื้นที่มีช้างป่าประมาณ 186 เชือก แต่จะมีช้างอยู่ประมาณ 72 เชือกที่ออกเดินทางกลับไป-กลับมา ระหว่างพื้นที่ภูหลวง และน้ำหนาว) และ 2) ปัญหาเรื่องเรื่องฝุ่น ละเอียด ที่ส่วนใหญ่จะเกิดจากการเผาอ้อยก่อนการเก็บเกี่ยว ซึ่งได้ส่งผล

ต่อคุณภาพของอากาศในพื้นที่เมืองเลย ส่วนสถานการณ์เรื่องป่าไม้ที่ติดในพื้นที่ยังอยู่ในบรรยากาศในเรื่องของการต่อรองกัน

สถานการณ์เครือข่ายป่าชุมชน : พ.ร.บ.ป่าชุมชน ที่ผ่านออกมาฉบับล่าสุด อาจจะเรียกได้ว่าเป็นทั้งข่าวดี และข่าวร้าย สำหรับพี่น้องเครือข่ายป่าชุมชนที่ได้ร่วมกันต่อสู้มานาน ข่าวดี คือ ถ้ากระทำผิดจะไม่มีผลในเรื่องของกฎหมายอาญา แต่ก็สามารถที่จะถูกฟ้องในมาตรา 157 ได้ ข่าวร้าย คือ การรวมศูนย์อำนาจในการจัดการป่าเอาไว้ภาครัฐ (กรมป่าไม้) ชาวบ้านจะกลายเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ และภาระหน้าที่ทุกอย่างจะถูกโยนมาที่คณะกรรมการป่าชุมชน และคณะกรรมการฯ ก็จะต้องทำ เพราะถ้าไม่ทำ ก็จะต้องเจอปัญหาในหลายๆ เรื่อง การถูกกีดกันสิทธิในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชุมชน เช่น การตัดไม้ แต่ก่อนถ้าไม้ล้มชาวบ้านสามารถที่จะตัดได้เลย แต่ปัจจุบันต้องขออนุญาต หรือพื้นที่ป่าชุมชนบางแปลงอาจจะถูกยกเลิกเพื่อเปิดทางให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามาลงทุน หรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ เป็นต้น ซึ่งมีประเด็นที่เป็นความกังวลในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่คือ สิทธิ/อำนาจของภาคประชาชน ในการที่จะจัดการป่าชุมชนจะหายไป และจะถูกจำกัดสิทธิเป็นอย่างมากใน พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับใหม่ แต่เครือข่ายพี่น้องป่าชุมชนกลับไม่ค่อยจะมีเวที หรือวงพูดคุย แลกเปลี่ยนร่วมกันมากนัก

- กรณีเขื่อน (โขง เลข ๕ มูล)

สถานการณ์ภาพรวมทั่วไป : สถานการณ์การสร้างเขื่อนในลุ่มน้ำโขง ที่ผ่านมาจะเห็นว่า ประเทศสมาชิก LMC มีโครงการพัฒนาแม่น้ำโขงจากการก่อสร้างเขื่อนขึ้นหลายแห่ง ตั้งแต่จีนลงมาจนถึงกัมพูชา โดยประเทศจีนได้วางแผนการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่ในแม่น้ำโขงตอนบนจำนวน 8 แห่ง ซึ่งปัจจุบันสร้างเสร็จแล้ว 6 แห่ง และมีแผนที่จะสร้างเขื่อนเล็กๆ อีกประมาณ 14 แห่ง โดยมีรายละเอียดของเขื่อนต่างๆ แสดงดังตารางต่อไปนี้

ชื่อเขื่อน	ความสูง (เมตร)	กำลังการผลิตไฟฟ้า (เมกกะวัตต์)	ประชาชนที่จะถูกอพยพ (คน)	สถานภาพปัจจุบัน	ปีที่แล้วเสร็จ
มันวาน	126	1,500	3,513	แล้วเสร็จ	1996
ตาเฉาฉาน	110	1,350	6,054	แล้วเสร็จ	2003
เซียววาน	300	4,200	32,737	แล้วเสร็จ	2012
จิงฮอง	118	1,500	2,264	แล้วเสร็จ	2010
เนาซาตู	254	5,000	23,826	แล้วเสร็จ	2017
กอนเกาเคียว	130	750	?	?	?

ชื่อ เขื่อน	ความ สูง (เมตร)	กำลัง การผลิต ไฟฟ้า (เมกะวัตต์)	ประชาชน ที่จะถูก อพยพ (คน)	สถานภาพ ปัจจุบัน	ปีที่แล้ว เสร็จ
กันลัน บา	?	150	?	?	?
เมงซอง	?	600	?	?	?

ส่วนในเขตแม่น้ำโขงตอนล่าง ไหลผ่านประเทศลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม มีแผนที่จะก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ประมาณ 11 แห่ง ภายในปี 2573 โดยเขื่อนเหล่านี้จะผลิตพลังงานไฟฟ้าราว 65,000 เมกะวัตต์ หรือคิดเป็นราว 6-8% ของพลังงานที่คาดการณ์ในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีเขื่อนอีก 30 แห่งที่กำลังจะสร้างเหนือลำน้ำสาขา ซึ่งจะผลิตไฟฟ้าเพิ่มอีกราว 44,000 เมกะวัตต์ และคิดเป็นมูลค่าก่อสร้างรวมทั้งสิ้น 50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้ว 3 เขื่อนในเขตพื้นที่ประเทศลาว คือ 1) โครงการก่อสร้างเขื่อนไซยะบุรี มีกำลังการผลิต 1,260 เมกะวัตต์ เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2555 สร้างโดยทุนจากประเทศไทย 100% ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จรวมถึงผลิตไฟฟ้าเพื่อส่งขายให้แก่ไทยได้ภายในปี 2562 2) เขื่อนดอนสะโฮง ตั้งอยู่ในช่องแคบบริเวณสีพันดอนทางตอนใต้ของประเทศลาว มีกำลังการผลิต 260 เมกะวัตต์ เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2559 และ

3) เขื่อนปากเบึง ซึ่งอยู่เหนือหลวงพระบาง 174 กิโลเมตร มีกำลังการผลิต 912 เมกะวัตต์ และทางประเทศลาว มีแผนที่จะก่อสร้างเขื่อนเพิ่มอีกเป็นแห่งที่ 4 ในพื้นที่ปากเล ซึ่งการก่อสร้างเขื่อนที่จะเกิดขึ้นในประเทศลาวทั้ง 11 แห่ง จะมีประชาชนได้รับผลกระทบโดยตรง ที่ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัยกว่า 200,000 คน และประชาชนริมฝั่งแม่น้ำโขง อีกหลายล้านคนจะได้รับผลกระทบจากระดับน้ำที่เปลี่ยนแปลงไป รวมไปถึงถึงพันธุ์ปลา และระบบนิเวศที่อาจเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ซึ่งประเทศไทยมีพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบข้ามพรมแดน จากการสร้างเขื่อนในประเทศลาว มีประมาณ 7-8 จังหวัด

กรณีเขื่อนศรีสองรัก (ประจวบรายน้ำศรีสองรัก) : ในพื้นที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งมีแผนที่จะก่อสร้างตรงปลายแม่น้ำเลย ก่อนที่จะไหลลงแม่น้ำโขง 14 กิโลเมตร โดยที่ภาครัฐ (กรมชลประทาน) ได้ให้เหตุผลในการสร้างประจวบรายน้ำศรีสองรักว่า เพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยน้ำท่วมในพื้นที่ และมีการระบายน้ำได้รวดเร็วขึ้น หากแต่ชาวบ้านในพื้นที่เองกลับมองว่า ยิ่งจะเพิ่มปัญหาให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่นานมากขึ้น อีกทั้งยังกลัวว่าจะทำให้เกิดการล่มสลายของชาติพันธุ์ ซึ่งในพื้นที่ที่จะมีการสร้างเขื่อน จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน ดังนั้นชาวบ้านจึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มคัดค้านโครงการจัดสร้างประจวบรายน้ำศรีสองรักขึ้น ซึ่งประเด็นในการต่อสู้ของชาวบ้านนั้น ไม่ใช่เพราะต้องการที่จะได้ค่าชดเชย แต่เป็นการต่อสู้เพื่อไม่ให้มีการสร้างเขื่อนในพื้นที่ เมื่อได้รับแรงต้านจากคนในพื้นที่มาก ในปี 2560 จึงได้มีการเพิ่ม

คำว่า “เป็นโครงการในพระราชดำริ” ต่อท้าย ซึ่งวิธีการในการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่ ก็จะใช้วิธีการยื่นหนังสือคัดค้านไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีการยื่นหนังสือไปที่สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้หยุดโครงการเอาไว้ก่อน และให้ทำการศึกษาผลกระทบก่อนที่จะมีการจัดทำโครงการ แต่ทางภาครัฐก็ได้นำมาตรา 40 ของ คสช. เข้ามาบังคับใช้เพื่อไม่ต้องให้มีการจัดทำ EIA ซึ่งเมื่อเดือนตุลาคมปี 2561 โครงการได้ผ่านแล้ว และทางเจ้าหน้าที่ก็ได้มีการเข้าไปสร้างมวลชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเอง ด้วยการเข้าไปสร้างสะพานข้ามในพื้นที่ และบอกกับชาวบ้านว่า จะมีการจ่ายค่าชดเชยให้โดยเอาชาวบ้านไปเซ็นยินยอมก่อน แต่เงินยังไม่ได้ ซึ่งในพื้นที่จะมีชาวบ้านที่มีการถือครองที่ดินเป็นประเภทโฉนดที่ดินเพียงแค่ 6 ราย เท่านั้น นอกนั้นเป็นที่ดิน สปก.

กรณีเขื่อนปากชม หรือประตูระบายน้ำปากชม : ซึ่งสถานการณ์ ณ ปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะก่อสร้างได้ เพราะฝั่งไทยคัดค้านเอาไว้ และผู้ว่าราชการจังหวัด ได้มีการลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 ชุด เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ซึ่งถ้าหากทางชลประทานจะลงพื้นที่ จะต้องมีการแจ้งให้คณะกรรมการชุดนี้รับทราบ และมีส่วนร่วมด้วย โดยที่ผ่านมา มีการจัดประชุมของคณะทำงานเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ซึ่งสถานการณ์ในการสร้างประตูเปิด-ปิดน้ำ ณ ปัจจุบันจะเหลือเฉพาะพื้นที่จังหวัดเลย และปากน้ำสงคราม

เท่านั้น ที่ยังไม่ได้มีการสร้างประตูลระบายน้ำ นอกนั้นสร้างและปิดหมดแล้ว

กรณีเขื่อนยางนาดี : ชาวบ้านทั้ง 10 หมู่บ้าน ในพื้นที่ที่จะมีการสร้างเขื่อน ทุกคนเอาเขื่อนหมด ไม่มีใครคัดค้าน หรือต่อต้าน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่จะถูกน้ำท่วมตลอดในช่วงฤดูน้ำหลาก ในพื้นที่มีปัญหาน้ำท่วมทุกปี ถ้าหากจะมีการจัดหาที่ดินแปลงใหม่ และมีการจ่ายค่าชดเชยให้คนในพื้นที่ ชาวบ้านก็พร้อมที่จะอพยพออกไปทันที ไม่มีคนในพื้นที่คิดจะสู้เลย ทำให้คนทำงานไม่สามารถที่จะเข้าไปขับเคลื่อนต่อได้ เพราะทุกคนเอาเขื่อนหมด ซึ่งในการสร้างประตูลระบายน้ำในพื้นที่ต่างๆ นั้นปัญหาใหญ่ที่เป็นข้อกังวลของคนในพื้นที่ ณ ปัจจุบัน คือ ชาวบ้านยังไม่รู้ระดับน้ำที่แท้จริง ภาครัฐเคยรับปากว่าจะสร้าง Model ให้เห็นว่าถ้ามีการปล่อยน้ำไหลแล้วจะเป็นอย่างไร แต่ก็ยังไม่ได้ทำ

กรณีเขื่อนยโสธร-พนมไพร : หลังจากทีกลุ่มเครือข่ายพี่น้องได้มีการเรียกร้องให้ภาครัฐทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (เป็นการศึกษาภายหลังการสร้างเขื่อน) โดยเสนอให้ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เข้ามาเป็นหลักในการทำวิจัย ในประเด็นเรื่องแผนที่ และคุณภาพน้ำ และให้ทางมหาวิทยาลัยมหาสารคามเข้ามาทำการศึกษาทางสังคม ซึ่งทางกรมชลประทานก็ยอมรับ และอนุมัติงบประมาณในการทำการศึกษา โดยมีระยะเวลาในการศึกษาประมาณ 1 ปี ซึ่งผลการศึกษาน่าจะออกมาได้ประมาณเดือนสิงหาคม 2562

ส่วนขบวนการขับเคลื่อนของพี่น้องในพื้นที่ ยังคงมีการขับเคลื่อนการ
ทำกิจกรรมเรื่องการอนุรักษ์ฯ อย่างต่อเนื่อง

กรณีแก่งละว้า : สถานการณ์การแย่งชิงการใช้น้ำ ในพื้นที่แก่ง
ละว้าของตัวนิคมอุตสาหกรรมใหม่ กับชาวบ้านในพื้นที่ที่มีการต่อสู้กัน
มาได้ระยะหนึ่ง ซึ่งทางชุมชนได้มีการคัดค้าน และยืนยันที่จะไม่ให้ตัว
นิคมเข้ามาใช้น้ำในพื้นที่แก่งละว้า ทางนิคมฯ จึงใช้วิธีการไปซื้อที่ดิน
เพื่อทำแก้มลิง แล้วผันเอาน้ำจากแม่น้ำชี เข้าในเก็บไว้ใช้ในนิคมฯ แทน
ในขณะที่ภาครัฐเอง พยายามที่จะสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อ
รองรับการขยายตัวของพื้นที่เมือง และอุตสาหกรรม

กรณีหนองน้ำขุ่น : สถานการณ์ปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่
คือ ที่ดินทำกินที่เคยถูกเวนคืนในช่วงของการก่อสร้างเขื่อนอุบลรัตน์ ที่
คาดว่าจะเป็นที่ปลูกน้ำท่วม ไม่สามารถที่จะใช้ประโยชน์ได้ แต่
ภายหลังการสร้างเขื่อนแล้ว พื้นที่ดังกล่าวกลับไม่ได้ถูกน้ำท่วม และทาง
รัฐเองก็ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ ชาวบ้านจึงอยากจะได้ที่ดินคืนกลับมา
ใช้ประโยชน์เหมือนเดิม แต่ติดปัญหาตรงที่ไม่สามารถที่จะซื้อกลับคืน
มาได้ เนื่องจากที่ดินแปลงดังกล่าวไม่ใช่กรณีการเวนคืน แต่เป็น
ประเภทสัญญาเช่า ซึ่งตามกฎหมาย หรือตามระเบียบจึงไม่สามารถที่จะ
ให้ซื้อคืนกลับได้ สถานการณ์ ณ ปัจจุบัน คือ ทางกรมธนารักษ์
ยินยอมที่จะให้ชาวบ้านซื้อที่ดินกลับคืนมาใช้ประโยชน์ได้ แต่จะต้องรอ
ดูกฎหมายก่อนว่าจะมีช่องทางทำได้ในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งที่ผ่านมา
กรมธนารักษ์ได้มีการสอบถามไปที่กรมชลประทานว่า ถ้าหากจะซื้อ

ที่ดินคืนจะมีรายละเอียดอย่างไร ซึ่งผลจากการเจรจา ก็ได้ข้อสรุปว่า จะต้องมีการออกกฎระเบียบใหม่ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถที่จะซื้อที่ดิน กลับคืนมาได้ แต่ยังเป็นปัญหาที่มีข้อติดขัด คือ กรมธนารักษ์ขอนแก่น ต้องการจะขายที่ดินคืนให้กับชาวบ้าน แต่อยากจะให้ทำเป็นสัญญาเช่า ที่ดินแทน เพราะไม่อยากจะให้ที่ดินหลุดมือออกไป เพราะเกรงว่า อาจจะมีความยุ่งยาก ถ้าหากภาครัฐมีความต้องการที่จะใช้ประโยชน์ จากที่ดินในอนาคต

- กรณีเคมืองแร่

สถานการณ์ภาพรวมทั่วไป : ปัจจุบันพบว่า แหล่งแร่สำคัญ ของภาคอีสานในหลายๆ พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นแร่เหล็ก ทองแดง ทองคำ และโปแตช กำลังถูกรุกรานอย่างหนักทั้งจากภาครัฐ และเอกชน (นายทุน) ที่พยายามจะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยเฉพาะแร่ทองคำ ซึ่งปัจจุบันในพื้นที่ ภาคอีสานพบว่า มีพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการผลิตแร่ทองคำในหลายๆ พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ในเขตตอนเหนือของจังหวัดอุดรธานี ในเขตพื้นที่ อำเภอน้ำโสม อำเภอนายูง อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย และอำเภอ เมือง อำเภอเชียงคาน อำเภอปากชม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย นอกจากนี้ ได้ผืนดินอีสานยังถือเป็นแหล่งแร่โปแตชที่สำคัญ ซึ่งจาก ข้อมูลของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐาน และการเหมืองแร่ พบว่า มีมากถึง 407,000 ล้านตัน โดยปัจจุบันกำลังมีการดำเนินการขอสัมปทานบัตร

เหมืองแร่โปแตช ในเขตพื้นที่ 11 จังหวัดของภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัด นครราชสีมา ชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม นครพนม กาฬสินธุ์ บึงกาฬ ยโสธร สกลนคร อุดรธานี และหนองคาย รวมพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านไร่ และที่ผ่านมามีพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตไปแล้ว คือ เหมืองแร่โปแตชอาเซียน จังหวัดชัยภูมิ (มีกำลังการผลิต 1.1 ล้านตัน/ปี) และกำลังอยู่ในระหว่างการรออนุมัติอีกหลายพื้นที่ เช่น เหมืองแร่โปแตชอุดรธานี (มีกำลังการผลิต 2 ล้านตัน/ปี) และเหมืองแร่โปแตชสกลนคร (มีกำลังการผลิต 1 ล้านตัน/ปี)

สถานการณ์ในพื้นที่ : ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ พบว่าในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เหมืองแร่โปแตชอาเซียน ที่ขอสัมปทานโดยบริษัทโปแตชอาเซียน ได้รับอนุญาตไปแล้ว ซึ่งถือเป็นเหมืองแร่เริ่มต้นที่ภาครัฐ และนายทุนใช้เป็นหนุทดลอง ในการทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่โปแตชในพื้นที่ภาคอีสาน โดยพื้นที่หรือขอบเขตในการทำเหมืองเดิมจะอยู่เฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ แต่ต่อมา ได้มีการขอขยายพื้นที่ออกมาทางอำเภอด่านขุนทด และเชื่อมโยงมาที่นครราชสีมา เพิ่มอีก 2 แปลง นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการรออนุมัติ อีก 2 พื้นที่ คือ โครงการเหมืองแร่โปแตชสกลนคร ในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส ซึ่งจะเป็นการขอรับสัมปทานจากกลุ่มนายทุนจีน และโครงการเหมืองแร่โปแตชอุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีขบวนการต่อสู้มาอย่างยืดเยื้อยาวนาน ระหว่างชาวบ้านในพื้นที่ ที่มีจุดยืนไม่เอาเหมืองแร่โปแตช กับกลุ่มนายทุนและชาวบ้านที่เป็นมวลชนจัดตั้งของกลุ่ม

นายทุน ซึ่งรูปแบบในการแก้ไขปัญหาของพี่น้องเครือข่ายเหมืองแร่ภาคอีสานในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ก็จะเป็นลักษณะของการจัดเวทีประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในระดับพื้นที่ และการไปร่วมแลกเปลี่ยนกับพี่น้องในพื้นที่ อื่นๆ ที่กำลังประสบกับปัญหาเหมือนกัน เพื่อช่วยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ช่วยทำขบวนการจัดตั้งให้กับพื้นที่ใหม่ ให้สามารถช่วยกันชะลอไม่ให้ภาครัฐ และนายทุน สามารถที่จะดำเนินโครงการที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ได้

สถานการณ์ที่เป็นปัญหา/อุปสรรค และเป็นข้อกังวลต่อการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ : เป็นข้อกังวลเกี่ยวกับกฎหมาย พ.ร.บ.เหมืองแร่ ฉบับใหม่ที่นำมาบังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกฎหมายที่ถูกยกร่างและนำเสนอโดยภาครัฐ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมอย่างสิ้นเชิง และเนื้อหาโดยส่วนใหญ่พบว่า จะเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุน มากกว่าพี่น้องประชาชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ เป็นเจ้าของทรัพยากร และมีหลายๆ ประเด็นที่จะส่งผลกระทบในด้านลบ (ปัญหา/อุปสรรค) ต่อการขับเคลื่อนงานของพี่น้องเครือข่ายแร่ในหลายๆ ประเด็น เช่น 1) ทำให้ระบบการขอสัมปทานเหมืองแร่ มั่นมีความรวดเร็วขึ้นทั้งบนดิน และใต้ดิน (One Stop Service) ทำให้ลดขั้นตอน และระยะเวลาในการขอสัมปทานบัตรให้กับกลุ่มนายทุน ซึ่งก็จะมีผลต่อขบวนการทำงานจัดตั้งในพื้นที่ ที่อาจจะเตรียมความพร้อมไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น 2) กรณีที่มีการกำหนดให้ผู้ประกอบการ จะต้องมีการจ่ายเงินตลอดได้ถุน หรือเงินเยียวยาให้กับ

ชาวบ้านที่เป็นเจ้าของที่ดิน ส่งผลให้รัฐ และทุนทำงานมวลชนในพื้นที่ ได้ดี และได้รับการยอมรับมากขึ้น 3) ทำให้ชาวบ้านถูกสิทธิรอนสิทธิ และอำนาจในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือในพื้นที่ดินที่เป็นที่อยู่อาศัย หรือที่ทำกินของตนเอง(4) NGOs และพี่น้องในพื้นที่ที่มีจุดยืนไม่เอาเหมืองแร่ มีพื้นที่ในการเล่น หรือมีช่องทางในการต่อสู้บ่อยลง 5) ทำให้ประเด็นการต่อสู้ เรื่องการทำเหมืองแร่ที่กลุ่ม/เครือข่ายพี่น้องช่วยกันผลักดันร่วมกันมา และมีแนวโน้มว่าจะชนะ ยกตัวอย่าง ประเด็นการทำ Zoning พื้นที่เขตสัมปทานเหมืองแร่ ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่า ได้ถูกแก้มด้วยการแก้ไข พ.ร.บ.เหมืองแร่ใหม่ ให้มีช่องทางในการใช้พื้นที่เพิ่มมากขึ้น

ส่วนประเด็นที่เป็นข้อกังวลของคนทำงานในพื้นที่ ณ ปัจจุบัน คือ 1) รูปแบบ/วิธีการในการต่อสู้ รวมทั้งข้อมูล หรือองค์ความรู้แบบเก่า ที่เรามีความรู้ความเชี่ยวชาญ จะไม่สามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนในการต่อสู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป เพราะชุดข้อมูล หรือองค์ความรู้เรื่องแร่ในปัจจุบันเป็นชุดข้อมูล หรือองค์ความรู้ใหม่เกือบทั้งหมด ที่คนทำงานในพื้นที่อย่างพวกเราเอง ยังตามไม่ทัน หรือยังลงไม่ลึก 2) ขบวนการจัดทำ EIA หรือ EHIA เพื่อนำมายื่นในการขอสัมปทานบัตรในแต่ละพื้นที่ ซึ่งใน พ.ร.บ.แร่ ฉบับที่ถูกแก้ไขใหม่ ได้เปิดช่องเอาไว้ว่า ถ้าพื้นที่มีบริบทชุมชนเหมือนกัน/ใกล้เคียงกัน ก็สามารถที่จะใช้ EIA หรือ EHIA ร่วมกันได้เลย ไม่จำเป็นต้องไปทำทุกพื้นที่ เพื่อช่วยลดขั้นตอนในการขอสัมปทานบัตร ให้กับฝ่ายทุนได้เข้าถึงง่ายขึ้น

ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ขาดโอกาสในการจัดทำขบวนการจัดตั้งกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็งที่จะสามารถรับมือกับกลุ่มทุนได้ และ 3) ถ้ากลุ่มทุน หรือบริษัทที่เคยยื่นขอสัมปทานบัตรในช่วงที่มีการใช้ พ.ร.บ. แร่ฉบับเดิม เปลี่ยนมาเดินเรื่องขอสัมปทานบัตรใน พ.ร.บ. แร่ฉบับใหม่ จะสามารถเดินหน้าต่อได้ทันที ซึ่งโอกาสที่ชาวบ้านในพื้นที่จะยื้อเอาไว้ได้ก็จะมีน้อยลง หรือแทบจะไม่มีเลย เพราะฉะนั้น ทำอย่างไรถ้าเรารู้ข้อมูลแล้วว่ามีพื้นที่ไหนบ้างที่จะมีการสำรวจชัดเจนแล้ว เราจะเข้าไป Block ให้ได้ก่อนที่จะมีขั้นตอน หรือกระบวนการในการสำรวจเขต ซึ่งถ้าหากพื้นที่ที่สามารถที่จะ Block ไม่ให้กลุ่มนายทุนเข้ามาทำการสำรวจในพื้นที่ได้ ก็จะส่งผลให้ขบวนการขอยื่นสัมปทานบัตรเดินต่อไปไม่ได้ หรือได้ช้าลง

- กรณีโรงงานน้ำตาล โรงไฟฟ้าชีวมวล โรงไฟฟ้าขยะ:

สถานการณ์ภาพรวมทั่วไป : แผนการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่ภาคอีสาน พบว่า จะมีการเพิ่มพื้นที่ในนิคมอุตสาหกรรม จำนวน 12 แห่ง เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก และตะวันตกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง ซึ่งจะประกอบด้วยนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี อุดรธานี มุกดาหาร สกลนคร นครพนม และหนองคาย ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมที่จะย้ายฐานการลงทุนมายังภาคอีสาน หลักๆ ก็จะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร

ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมโรงงานน้ำตาล ที่โดยส่วนใหญ่แล้วก็มักจะพ่วงในเรื่องการสร้างโรงงานไฟฟ้าชีวมวล และโรงงานเอทานอลตามมาด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปัญหาคุณภาพในการใช้ชีวิต และปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตามมาในหลายๆ ประเด็น เช่น ปัญหาน้ำทิ้งน้ำเสียจากโรงงาน ปัญหาการแย่งชิงการใช้น้ำระหว่างกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มนายทุนอุตสาหกรรม ปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองจากการเผาไหม้ และปัญหาการส่งกลิ่นเหม็นที่เกิดจากกระบวนการผลิต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางด้านสุขภาพของประชาชน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่รอบบริเวณที่ตั้งโรงงาน ฯลฯ

โดยในพื้นที่อีสาน มีแผนการสร้างโรงงานน้ำตาล พ่วงโรงไฟฟ้าชีวมวลมากถึง 27 โรงงาน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก ที่คณะกรรมการอ้อย และน้ำตาลทราย ได้ออกใบอนุญาตให้ผู้ประกอบการโรงน้ำตาล ซึ่งผูกขาดด้วยผู้ประกอบการรายใหญ่ 6 กลุ่ม ให้สามารถที่จะตั้งโรงน้ำตาลใหม่ หรือย้าย-ขยายกำลังผลิตไปตั้งยังที่แห่งใหม่ ผนวกกับโรงงานที่ได้รับอนุญาตตามมติ ครม.ปี 2554 โดยในพื้นที่ภาคอีสานจะมีไบโอฮับ (BI O-Hub) เป็นศูนย์กลางในพื้นที่ฐานการผลิต โดยยุทธศาสตร์อ้อย และน้ำตาลทราย พ.ศ. 2558 - 2569 ได้วางเป้าหมายเพิ่มพื้นที่ปลูกอ้อย 5.47 ล้านไร่ เพิ่มผลผลิตเอทานอล 2.88 ล้านลิตร/วัน เพิ่มผลิตไฟฟ้าชีวมวล 2,458 เมกะวัตต์ และได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาศูนย์กลางอุตสาหกรรมชีวภาพ หรือ “ไบโอฮับ” เสนอให้ คสช. ใช้มาตรา 44 ยกเว้นบังคับใช้กฎกระทรวง ตาม พ.ร.บ.

การผังเมือง พ.ศ. 2518 ในโรงน้ำตาลทราย และโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์อื่นที่ใช้อ้อยเป็นวัตถุดิบ ที่ตั้งควบคู่กับโรงน้ำตาลให้สามารถก่อสร้างได้ในพื้นที่การเกษตร นอกจากนี้ มีการศึกษาและจัดทำรายงาน EIA ให้กลุ่มโรงงานที่ใช้วัตถุดิบตั้งต้นจากอ้อย เพื่อใช้ในการขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ขยายโรงงานของผู้ประกอบการ และปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทราย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมจากอ้อยและน้ำตาลทราย โดยมีแผนที่จะสร้างโรงน้ำตาล ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดในภาคอีสาน

สถานการณ์ในพื้นที่ : ปัจจุบันพบว่า มีพื้นที่หลายๆ จังหวัดที่ถูกรุกจากทุนอุตสาหกรรมน้ำตาล ซึ่งได้รับการหนุนเสริม และผลักดันจากภาครัฐผ่านการออกนโยบายต่างๆ เช่น นโยบายการลดพื้นที่เพาะปลูกข้าว ให้ปลูกพืชชนิดอื่นแทน ซึ่งการเข้ามาของอุตสาหกรรมน้ำตาล ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะปัญหาพื้นที่ป่าหัวไร่ปลายนา หรือพื้นที่ป่าสาธารณะที่ยังพอมีเหลืออยู่ในปัจจุบัน ได้ถูกบุกรุกทำลายเพื่อบุกเบิกพื้นที่สำหรับปลูกอ้อยส่งโรงงาน หรืออาจจะรวมถึง การปรับเปลี่ยนพื้นที่นา มาเป็นพื้นที่ปลูกอ้อยแทนในอนาคต

กรณีโรงงานน้ำตาลฟ่งโรงไฟฟ้าชีวมวล ในเขตพื้นที่อำเภอป่าสัก จังหวัดอำนาจเจริญ รอยต่อพื้นที่เขียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร สถานการณ์ปัจจุบันโรงงานน้ำตาลขนาด 20,000 ตันอ้อย/วัน หลังจากได้ใบอนุญาตก่อสร้าง ก็ได้ดำเนินการก่อสร้างแล้ว ส่วน

โรงไฟฟ้าชีวมวลขนาด 61 เมกะวัตต์ หลังจากได้ใบอนุญาตกำลังดำเนินการก่อสร้าง ส่วนชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์ลำน้ำเซบายเชียงเพ็ง ก็ยังคงเดินหน้าคัดค้าน และไม่ยอมรับกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น ปัจจุบันชาวบ้านได้เดินหน้าให้รัฐ ประกาศเป็นพื้นที่ปลอดภัยด้านดิน น้ำ ป่า อากาศ และคุณภาพชีวิตชุมชน

กรณีโรงงานอ้อยน้ำตาลฟวงโรงไฟฟ้าชีวมวลในเขตพื้นที่

อำเภอบ้านไผ่ : โครงการสร้างโรงงานน้ำตาลมิตรผลบ้านไผ่ มีพื้นที่ชุมชนโดยรอบโครงการอยู่ในเขต อำเภอบ้านไผ่ อำเภอชนบท และอำเภอโนนศิลา (ปัจจุบันได้มีการกว้านซื้อที่ดินในพื้นที่ไปแล้วกว่า 4,000 ไร่) ซึ่งจะมีจุดเริ่มต้นจาก การที่กลุ่มทุนมิตรผล และทุน ปตท. ได้เข้าไปจับมือกับ นโยบายสานพลังประชารัฐของทางรัฐบาล สถานการณ์ในพื้นที่ ณ ปัจจุบัน คือ มีการทำงานเพื่อช่วงชิงมวลชนของ ทั้ง 2 ฝ่าย ที่เป็นคู่ขัดแย้ง คือ ฝ่ายพี่น้องประชาชนที่มีจุดยืนไม่เอาโรงงานน้ำตาล กับฝ่ายทุนและรัฐ ที่มีจุดยืนให้มีโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ โดยที่ผ่านมา ทางโรงงานได้เข้ามาทำกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ในพื้นที่ เช่น พาชุมชนไปศึกษาดูงานในโรงงานน้ำตาลในเครือ เพื่อให้ชุมชนมีความมั่นใจ ในระบบการบริหารงานที่ได้มาตรฐานระดับโลก ทั้งการบริหารจัดการไร้อ้อย และโรงงานที่จะไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการน้ำที่จะไม่กระทบกับชุมชน

เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ผ่านมา ก็ได้มีกลุ่มมวลชนจัดตั้งของทางฝ่ายผู้ประกอบการ และรัฐ ที่เป็นพี่น้องชาวบ้านเมืองเพ็ญ

และชุมชนโดยรอบพื้นที่โครงการ ได้มายื่นหนังสือต่ออุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นการแสดงเจตจำนง และพลังของชาวอำเภอบ้านไผ่ อำเภอชนบท และอำเภอโนนศิลา ที่อยากได้โรงงานน้ำตาลมาช่วยสร้างความเจริญให้กับพื้นที่ชุมชนของตนเอง ในขณะที่เครือข่ายพี่น้องของเราเอง ที่ผ่านมามีการรวมกลุ่มกัน เข้ายื่นหนังสือคัดค้านการสร้างโรงงานในพื้นที่ด้วยเช่นกัน

ส่วนสถานการณ์ที่สร้างความอึดอัด ให้กับคนทำงานในพื้นที่คือ แกนนำที่เคยทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เคยร่วมต่อสู้ด้วยกันมาก่อน เข้าไปทำงานร่วมกับทางกลุ่มนายทุน หรือผู้ประกอบการ ซึ่งทางผู้ประกอบการได้ใช้กลุ่กลานมากดดันผู้ใหญ่ที่ร่วมต่อต้าน ให้เลิกต่อต้าน ไม่เช่นนั้น จะไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากกลุ่กลาน และโรงงานไม่มีความจริงใจ ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด ซึ่งที่ผ่านมารัฐและนายทุนจะให้ข้อมูลเพื่อหวังผลในเรื่องของการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีที่เป็นบวกในการทำอุตสาหกรรม เพื่อช่วยสร้างความชอบธรรมให้กับตนเอง คือ จะอธิบายการทำอุตสาหกรรมแบบเขียวๆ หรือแบบ Green ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลด้านเดียวกับชาวบ้านเท่านั้น

กรณีโรงไฟฟ้าขยะในเขตพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดหนองคาย : มีกำลังการผลิต 20 เมกกะวัตต์ ประเด็น คือ รัฐ และนายทุนกำลังพยายามที่จะผลักดันให้ผ่าน โดยมีความพยายามที่จะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นคนในพื้นที่ เพื่อจัดทำ EHIA ให้ผ่าน แต่ชาวบ้านกลุ่มที่คัดค้าน ก็ใช้วิธีการเข้าไปล้มเวที ซึ่งสถานการณ์ ณ ปัจจุบันก็คือ

ยังคงต้องต่อสู้กันต่อ และในส่วนของขบวนการจัดตั้งให้กับพี่น้องในพื้นที่ จะใช้วิธีการเรียนรู้ร่วมกับพี่น้องเหมือนแระโปรแตชอุดรธานีที่อยู่ใกล้กัน ส่วนในเรื่องของการต่อสู้ ได้มีการสร้างความร่วมมือกับกลุ่มพี่น้องที่คัดค้านการสร้างโรงงานยางพารา ซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำเดียวกันที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อผนึกกำลังต่อสู้คัดค้านร่วมกัน

ส่วนโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สถานการณ์ ณ ปัจจุบันคือยังไม่สามารถที่จะดำเนินการก่อสร้างได้ เพราะชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความตื่นตัวสูง ทั้งกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ช่างราชการ หรือพ่อค้าแม่ค้าในตลาด ไม่เอาโรงไฟฟ้าขยะ โดยมีกลุ่มครูออกมาเป็นแกนนำในการจัดตั้งมวลชนคัดค้าน ซึ่งประเด็นเรื่องของการสร้างโรงงานไฟฟ้าขยะส่วนใหญ่แล้ว คนชนชั้นกลางจะไม่เอา หรือแม้แต่กลุ่มชาวบ้านเองก็ไม่ได้ต้องการ เพราะทุกคนต่างก็ไม่อยากที่ได้ขยะจำนวนมาก มากองไว้ที่หน้าบ้านของตัวเอง แต่พื้นที่นี้สร้างไม่ได้ก็ไม่ใช่ว่าเขาจะถอยแล้วไม่สร้างเลย เพียงแต่ไปหาที่แห่งใหม่สร้าง ซึ่งถ้าจุดไหนคนในพื้นที่อ่อน/ไม่แข็ง หรือไม่สนใจ ก็จะสามารถสร้างได้ง่าย

สถานการณ์ปัญหาที่เป็นข้อกังวลของพื้นที่ : ในการออกใบอนุญาตให้โรงงานน้ำตาลฟ่องโรงไฟฟ้าชีวมวลในคราวเดียวกัน 27 โรงงาน และแผนพัฒนาไบโอดีเซล ซึ่งจะต้องมีผลผลิตจากการปลูกอ้อยหลายล้านไร่ในพื้นที่รัศมี 50 กิโลเมตรของแต่ละโรงงาน ซึ่งจะทำให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ขนาดใหญ่จากนโยบายรัฐ โดยที่ยังไม่ได้ ทำการศึกษาอย่างรอบคอบว่า อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ อาศัยใกล้กับพื้นที่ตั้งโรงงาน เช่น โรงงานแต่ละแห่ง ควรจะมีรัศมีใน การตั้งอยู่ห่างจากชุมชน ห่างจากพื้นที่แหล่งอาหาร แหล่งน้ำที่ใช้น้ำ อุปโภค - บริโภคของชุมชน และแหล่งที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ ที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพสูง มากน้อยแค่ไหน ชุมชนจึงจะไม่ได้ รับผลกระทบ หรือเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเพาะปลูกอ้อย หรือไม้ รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นผลดี และผลเสียอย่างรอบ ด้าน ให้แก่ประชาชนในแต่ละพื้นที่ ได้ทำความเข้าใจอย่างเพียงพอ แต่ ที่ผ่านมามาภาครัฐเองยังเพิกเฉยต่อการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

- **กรณีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**

สถานการณ์ภาพรวมทั่วไป : ในภาคอีสานจะมีพื้นที่ที่ถูก ประกาศ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ 1) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดมุกดาหาร มีพื้นที่ประมาณ 600,000 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ในเขต อำเภอมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และอำเภอดอนตาล โดยมี พื้นที่นำร่องเพื่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมประมาณ 3,000 ไร่ จัดตั้งขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาส และศักยภาพขยายการค้าไทย-ลาว และการเชื่อมต่อ ไปสู่เวียดนาม 2) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ รวมประมาณ 559,614 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอมือง อำเภอ สระใคร อำเภอโพธิ์พิสัย อำเภอท้อบ่อ และอำเภอศรีเชียงใหม่ (22

ตำบลใน 5 อำเภอ) ซึ่งจะมีการดำเนินกิจกรรมใน 3 ประเภท คือ ศูนย์กลางการค้าส่ง-ปลีก และสินค้าระหว่างประเทศ “ครัวไทยสู่อาเซียน” การคมนาคมขนส่งในและต่างประเทศ (โลจิสติกส์) และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

สรุปสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน

และประเด็นการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ร่วมกับ

ภายหลังจากที่รัฐบาล คสช.ได้เข้ามาบริหารประเทศ และได้มีการออกกฎหมายควบคุมการชุมนุมสาธารณะ การใช้มาตรา 44 การประกาศใช้นโยบายทางคืนผืนป่า การประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ด้านคมนาคม โดยไม่ต้องทำรายงาน EIA การแก้ไขผังเมือง เพื่อให้อุตสาหกรรมไปลงทุนในที่ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น และการแก้ไขกฎหมายต่างๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ หรืออำนวยความสะดวกให้กับภาครัฐ และนายทุนมากขึ้น ได้ส่งผลให้พลังอำนาจในการต่อรองของชุมชน หรือภาคประชาสังคมลดน้อยลงไป การที่จะทำหน้าที่ ในการปกป้องฐานทรัพยากรของตนเอง จึงค่อนข้างที่จะมีความยากลำบากมากขึ้น

ในสถานการณ์ ณ ปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่าขบวนการทำงานของพี่น้องประชาชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ ถูกรุกรานมากขึ้น ทั้งจากภาครัฐ และนายทุน ที่ได้จับมือกันไล่ต้อนให้ขบวนการประชาชน มีพื้นที่ในการเล่น หรือมีพื้นที่ในการต่อรองน้อยลง ซึ่งชุด

องค์ความรู้เดิมที่เราเคยนำมาต่อสู้ หรือนำมาใช้ต่อรอง เพื่อแก้ไข ปัญหาให้กับพี่น้องในพื้นที่อย่างได้ผลในอดีต (ใช้รัฐธรรมนูญปี 40) กลับพบว่า ไม่สามารถที่จะนำมาใช้ได้ สถานการณ์ปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญปี 50) **สรุปคือ สถานการณ์ปัญหาใหญ่ของขบวนการทำงานเครือข่ายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน ปัจจุบัน คือ การขาดชุดองค์ความรู้ ที่จะมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานที่มีประสิทธิภาพ (ชุดความรู้เก่านำมาใช้ไม่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน และชุดความรู้ใหม่ก็ยังไม่เพียงพอ) และปัญหาการขาดแคลนคนทำงาน หรืออาสาสมัคร ที่จะเข้าไปทำงานจัดตั้งให้เกิดกลุ่ม/เครือข่ายที่มีการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่**

เฉพาะนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่พวกเราจะต้องมาช่วยกันสร้างชุดความรู้ใหม่ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ เพื่อช่วยให้พี่น้องในพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาผลกระทบจากการโครงการ/แผนงานพัฒนาต่างๆ ให้สามารถที่จะยืด หรือยึด หรือหยุดโครงการ/แผนงานต่างๆ ของภาครัฐ และทุนที่จะเข้ามาดำเนินการในพื้นที่เอาไว้ได้ ดังนั้น ในช่วงยุคเปลี่ยนผ่านนี้ เรื่องข้อมูลจึงมีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเครือข่ายฯ จะต้องมีการมีข้อมูลใหม่เพื่อมาเติมเต็มให้กับคนทำงานด้วย รวมทั้งจะต้องมีการสร้างคนทำงานรุ่นใหม่ๆ ให้เข้ามาช่วยขับเคลื่อนงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่องด้วย

หมายเหตุ : สรุปสาระสำคัญการวิเคราะห์สถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาคอีสาน วันที่ 29-30 มีนาคม 2562 ณ สำนักงานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน (กป.อพช.) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

(3)

การขับเคลื่อนภาคประชาชน

เพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผูมิส่วนได้ส่วนเสีย

จากโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่

ชุมทางจิระ-ขอนแก่น ในเขตพื้นที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมือง เมืองพล

การดำเนินการโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ชุมชนทางจิระ-ขอนแก่น ในเขตพื้นที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ได้ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนรอบบริเวณการสร้างจุดตัดของโครงการ จำนวน 3 จุด ได้แก่ จุดตัดที่ 1 ทล. 2065 ถนนเมืองพล-แวงน้อย จุดตัดที่ 2 ทล. 2233 ถนนเมืองพล-แวงใหญ่ จุดตัดที่ 3 บ้านชัยประเสริฐ ซึ่งนอกจากจะประชาชนในอำเภอพลจะได้รับผลกระทบแล้ว ประชาชนที่สัญจรไปมาระหว่างอำเภอแวงน้อย และอำเภอแวงใหญ่ ยังได้รับผลกระทบด้วย

จากเส้นทางการขับเคลื่อน เพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ผ่านมา เป็นการออกมาปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน และเรียกร้องความมีมาตรฐาน ในการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ ซึ่งต้องมีธรรมาภิบาลในการบริหารและปกครอง ประชาชนได้ใช้ทุกช่องทางในการเรียกร้องตามระบบที่รัฐบาลกำหนดไว้แล้ว แต่ดูเหมือนประชาชน จะไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรจากภาครัฐ ในการ

แก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนนี้ และยังไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตั้งแต่แรกเริ่มทำโครงการ จนถึงช่วงระยะก่อสร้างในปัจจุบัน

ต่อเมื่อเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากรูปแบบการก่อสร้างตามแนวคิดของ รพท. และ สนข. ซึ่งประชาชนเคยออกมาเตือนก่อนหน้าแล้วว่า เป็นการออกแบบที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม รพท. ก็ไม่เคยรับฟังและตั้งตุงต้นก่อสร้างให้ได้ และเมื่อการก่อสร้างขึ้นมาเป็นรูปร่าง ทางกายภาพชัดเจน และเห็นชัดว่าไม่ถูกต้องเหมาะสม รพท. ก็สั่งทุบทิ้งทำลายสร้างความเสียหายต่องบประมาณแผ่นดิน ซึ่งพิสูจน์ได้จากกรณีทุบทำลายอุโมงค์ทางลอดที่คุดเคี้ยว บริเวณจุดตัดที่ 2 ทล.2233 ถนนเมืองพล-เวงใหญ่ และ รพท. ก็สั่งทุบทิ้ง ทำใหม่โดยไม่ใส่ใจ หรือติด

เมื่อถึงวันนี้ (26 ตุลาคม 2561) รฟท. ก็มีความเห็นตรงกับประชาชนแล้วว่าการแก้ไขปัญหาจุดตัด และการจราจรในเขตชุมชน ต้องทำการก่อสร้างเป็นทางรถไฟยกระดับ และต้องยกให้สูงเพื่อให้ได้ช่องลอดที่มีขนาดมาตรฐาน และต้องเพื่อการขยายผิวจราจรในทางกว้าง ต้องเพื่อความสูงช่องไว้ให้มากกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ เพื่อต้องมีการซ่อม หรือปรับผิวถนนใหม่ในอนาคต แต่ในทางตรงกันข้าม รฟท. กลับเร่งรีบที่จะสร้างสะพานเกือกม้าด้านทิศใต้ บริเวณจุดตัดที่ 1 ทล. 2065 ถนนเมืองพล-แวงน้อย ให้แล้วเสร็จให้จงได้ ซึ่งประชาชนได้ชี้แจงให้เห็นว่าการพยายามที่จะสร้างสะพานเกือกม้านี้ เป็นกลอุบายเพื่อสร้างเงื่อนไขอุปสรรคในการยกระดับทางรถไฟบริเวณจุดตัดที่ 1 นี้ขึ้นมาโดย รฟท.เอง ดังนี้

- จุดตัดที่ 1 ทล.2065 ถนนเมืองพล-แวงน้อย เมื่อวัดระยะจากจุดตัดไปตามทางรถไฟจนถึงจุดใต้สะพานเกือกม้าที่กำลังก่อสร้างอยู่ มีระยะทาง 480 เมตร
- มาตรฐานความลาดชันของรางรถไฟไม่เกิน 1% หากระยะทางราบมี 480 เมตร ก็จะมีระยะยกตัวของสันรางในทางตั้งไม่เกิน 4.80 เมตร ณ จุดตัดที่ 1 ทล.2065
- เมื่อคิดห้กลับกับความหนาของโครงสร้างสะพานทางรถไฟที่จุดข้ามถนน ซึ่งไม่ต่ำกว่า 2.50-3.00 เมตร จะเหลือช่องลอดเพียง 2.00-2.50 เมตรเท่านั้น

- ถ้าหากต้องการให้ได้ช่องลอมมีความสูงในแนวตั้ง 5.50-6.00 เมตร ก็ต้องขุดถนนลึกลงไป 2.00 – 3.00 เมตร เช่นเดียวกับ จุดตัดที่ 2 ทล.2233 ถนนเมืองพล-เวงใหญ่ และนั่นเป็นการ สร้างสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำ และสร้างหลุมดักน้ำบนถนน ก่อปัญหาใหม่ เพิ่มภาระบริหารจัดการให้ท้องถิ่นอีกมากมาย

ดังนั้น หาก รพท. มีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาคัดด้วยการยกระดับทางรถไฟ ให้ทางรถยนต์ลอดได้สะดวกตามที่นำเสนอในที่ประชุม นั้น รพท. ต้องสั่งให้หยุด หรือชะลอการก่อสร้างเกือบบริเวณ จุดตัดที่ 1 นี้ออกไปก่อน จนกว่าจะจัดทำแบบรายละเอียดมาชี้แจงให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจตรงกัน การก่อสร้างสะพานเกือบมานี้ได้ก่อสร้างไปเพียงเสา และคาน ค.ส.ล .ด้านข้างขนานทางรถไฟ แต่ยังไม่ได้ก่อสร้าง คานรับทางโค้งที่วางอยู่เหนือตำแหน่งรางรถไฟ ดังนั้นจึงสามารถหยุดได้ โดยไม่ต้องมีการทุบทำลายโครงสร้างที่สร้างไปแล้วแต่อย่างใด แต่หาก รพท. ยังดันทุรังที่จะสร้างสะพานเกือบมานี้ต่อไป ก็แสดงว่า รพท. ไม่มีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกับประชาชนอย่างแท้จริง การกล่าวอ้างว่า รพท. ต้องให้ผู้รับจ้างก่อสร้างสะพานเกือบมาให้เสร็จตามแบบในสัญญาก่อสร้างที่ทำไว้ รพท. ไม่มีอำนาจสั่งหยุดการก่อสร้าง นั้น ถือว่าเป็นคำกล่าวที่ 2 มาตราฐาน เมื่อเทียบกับการดำเนินกำรสั่งหยุดก่อสร้าง และทุบทำลายอุโมงค์ช่องลอดจุดตัดที่ 2 ทล. 2233 ถนนเมือง

พล-แวงใหญ่ ซึ่งในครั้งนั้น รฟท. อ้างว่าติดขัดเงื่อนไขใดก่อนการดำเนินการทุบสิ่งทึบทำลาย เครือข่ายประชาชนจึงขอให้ รฟท. ได้ประพทปฏิบัติโดยยึดหลักธรรมาภิบาลขององค์เป็นสำคัญ

ประชาชนไม่ได้ประท้วง และคัดค้านโครงการของรัฐแต่อย่างใด ประชาชนเพียงแต่เรียกร้องให้มีการแก้ไขความเดือดร้อน อันเนื่องมาจากรูปแบบการก่อสร้างที่ไม่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ประชาชนเข้าใจถึงจุดประสงค์ของโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ว่าเป็นการเสริมศักยภาพการขนส่งทางรางเพื่อการพัฒนาประเทศ แต่การส่งเสริมศักยภาพในระบบราง ต้องไม่ทำลายหรือลดศักยภาพระบบล้อ เพราะการคมนาคมที่ตื้นนั้นทุกระบบต้องสอดคล้องรองรับซึ่งกันและกัน อย่างเป็นระบบ เพื่อที่นำพาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศชาติได้อย่างมั่นคงยั่งยืนตลอดไป

สรุปเส้นทางการขับเคลื่อนภาคประชาชน เพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
13 พ.ย. 60 ถึง 21 มี.ค. 61	ประชาชนที่ได้รับ ความ เดือดร้อนเข้าร้องเรียนต่อ เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นมา โดยตลอด ส่วนใหญ่จะเป็น ปัญหา เรื่องการสัญจรในทาง เลี้ยวที่สะดวก ปลอดภัย และ ต้องการทราบแบบแปลนการ ก่อสร้าง พร้อมทั้งแผนการ จัดการจราจรทางเลี้ยวในช่วง การก่อสร้างในแต่ละช่วง รวมทั้งมีการแจ้งว่าการรถไป	ประชาชน ในเขตพื้นที่ อำเภอพล	- อำเภอได้แจ้งให้การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) แก้ไขปัญหานั้นๆ ตามที่ ประชาชนแจ้ง - รฟท. รับเรื่องไปเพื่อดำเนินการ สั่งการ ผู้รับเหมา

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	และผู้รับเหมายังไม่ดำเนินการตามข้อตกลง		
3 พ.ค. 61	ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการปิดทางข้ามทางรถไฟ ตามแผนงานของโครงการก่อสร้างทางรถไฟทางคู่ ต้องการทราบแปลนโครงการที่ชัดเจน เพราะในขณะนี้เริ่มมองเห็นรูปร่างทางกายภาพแล้วว่า รูปแบบการก่อสร้างเปลี่ยนแปลงจุดตัด และการจราจรทั้ง 3 จุด ในเขตพื้นที่	ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอพล	<ul style="list-style-type: none"> - อำเภอพลรับเรื่อง และแจ้ง รฟท. ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาประชุมครั้งต่อไป วันที่ 11 พ.ค. 61 - ผู้แทนการรถไฟที่เข้าประชุม รับไปประสานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบสภาพปัญหา

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>อำเภอจะสร้างปัญหาให้ประชาชน และอนาคตของบ้านเมืองไปอีกจนกัลปาวสาน</p>		
<p>11 พ.ค. 61</p>	<p>- อำเภอพลจัดประชุมพร้อมด้วยตัวแทนจาก รฟท. ที่ปรึกษาโครงการ ผู้รับจ้าง และประชาชน ผู้ได้รับความเดือดร้อนที่มีส่วนได้เสียจากโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ประมาณ 40 คน</p> <p>- ประชาชนชี้แจงถึงความ</p>	<p>ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอพล</p>	<p>- รฟท. รับปากว่าจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงระยะการก่อสร้างในพื้นที่</p> <p>- สำหรับสภาพปัญหาที่ประชาชนเป็นห่วงว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต อันเนื่องจากรูปแบบการก่อสร้างโครงการนั้น ผู้รับจ้างอ้างว่า ตนทำตามแบบ ทำตามสัญญาที่ทำไว้กับ รฟท.</p> <p>- รฟท. อ้างว่าไม่ได้เป็นผู้ออกแบบ แต่เป็น</p>

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>เดือดร้อนที่เกิดขึ้นใหม่ และความเดือดร้อนเดิมที่ไม่ได้รับการแก้ไข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนมองเห็นการก่อสร้างทางกายภาพ พร้อมกับชี้แจงถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตเมื่อโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จว่า จะก่อความเสียหายเป็นวงกว้างมากมายอย่างไร - ประชาชนทวงถามเพื่อให้การรถไฟเปิดเผยรูปแบบ และ 		<p>แบบที่ได้มาจากสำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) หากประชาชนเห็นว่ารูปแบบในการก่อสร้างไม่ถูกต้องเหมาะสม ประชาชนต้องไปร้องเรียนที่ สนข. เพราะสิ่งที่ประชาชนเป็นห่วงนั้นมันเกินอำนาจหน้าที่ของ รฟท. และเกินอำนาจหน้าที่ของอำเภอ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนซึ่งทำหนังสือร้องเรียนจึงขอยื่นผ่าน รฟท. ไปยัง สนข. แต่ผู้แทน รฟท. ไม่ยอมรับ หนังสือจากประชาชน ประชาชนจึงยื่นหนังสือผ่านอำเภอให้ดำเนินการต่อไป

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	แบบแปลนการก่อสร้างของโครงการให้ชัดเจน		
24 พ.ค. 61	เครือข่ายประชาชนอำเภอพล ได้ยื่นหนังสือเสนอข้อเรียกร้องให้ รพท. ปรับเปลี่ยนรูปแบบการก่อสร้างการเปลี่ยนแปลงจุดตัด และการจราจรในเขตพื้นที่อำเภอพล โดยยื่นหนังสือผ่านนายอำเภอพล และยื่นผ่านนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองพล	เครือข่ายประชาชน	อำเภอ และเทศบาลรับเรื่องและรับปากจะดำเนินการส่งต่อไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง
28 พ.ค. 61	ประชาชนเดินทางไปยื่นหนังสือ	เครือข่าย	- ศูนย์ดำรงธรรมรับเรื่องและจะส่งต่อ

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>ข้อเรียกร้องต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ผ่านศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดขอนแก่น และเดินทางไปยื่นหนังสือข้อเรียกร้องที่มณฑลทหารบกที่ 23 (มทบ. 23) จังหวัดขอนแก่น</p>	<p>ประชาชน 3 อำเภอ</p>	<p>- มทบ.23 รับเรื่อง และบอกให้ประชาชนรอให้การรถไฟสร้างให้เสร็จก่อน แล้วค่อยไปฟ้องศาลปกครองเอาภายหลัง เหมือนกรณีบ้านพักตุลาการป่าแห้ว จังหวัดเชียงใหม่</p>
<p>31 พ.ค. 61</p>	<p>อำเภอได้ทราบข่าวว่า ตัวแทนเครือข่ายประชาชน จะเดินทางไปยื่นหนังสือข้อเรียกร้องเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนและการขอให้แก้ไขรูปแบบการก่อสร้าง ต่อสำนักงาน</p>		<p>อำเภอได้รายงานให้จังหวัดทราบแล้ว (ตามวิทยุสื่อสารด่วนที่ ที่ ขก0018/10 ลงวันที่ 31 พ.ค.61) จึงมีคำสั่งห้ามไม่ให้ตัวแทนเครือข่ายออกเดินทางไป กทม.ในคืนวันที่ 31 พ.ค. 61 ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และปิดกั้นสิทธิ</p>

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	นายกรัฐมนตรี กระทรวง คมนาคม สภานิติบัญญัติ		ในการแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์ต่อ นายกรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นการปฏิบัติที่ขาดความเป็นธรรม มาภิบาล
1 มิ.ย. 61	- ประชาชนเดินทางไปยัง หนังสือเสนอข้อเรียกร้องต่อ นายกรัฐมนตรี ผ่านศูนย์รับ เรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล 1111 รัฐมนตรีว่าการกระทรวง คมนาคม ทำกระทรวงคมนาคม และประธานสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ที่อาคารรัฐสภา	เครือข่าย ประชาชน อำเภอพล แวงน้อย แวงใหญ่	หน่วยงานต่างๆ ลงรับหนังสือ และรับปาก จะนำเรียนผู้มีอำนาจหน้าที่ต่อไป

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>- เครือข่ายประชาชนมีข้อเรียกร้องให้ รพท. มีการปรับเปลี่ยนเป็น “ทางรถไฟยกระดับ” โดยมีรายละเอียด</p> <p>จุดที่ 1 ให้ยกระดับรางรถไฟข้ามจุดตัด ถนนเมืองพล-วางน้อย-ชัยภูมิ ความสูงไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นพื้นที่เพื่อสำหรับถนน 6 ช่องจราจร ไปจรดถนนมิตรภาพ</p> <p>จุดที่ 2 ให้ยกระดับรางรถไฟข้ามจุดตัด และขยายอุโมงค์ทาง</p>		

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>ลวดจุดตัด ถนนเมืองพล-วางใหญ่ เป็น 4 ช่องจราจร พร้อมทางเท้าตรงไป เชื่อมต่อถนนทางหลวง โดยไม่ต้องเป็นทางกลับรถ (U-Turn) ความสูงไม่น้อยกว่า 6 เมตร</p> <p>จุดที่ 3 ให้ทำทางลอดระหว่างชุมชนศรีเมือง-บ้านชัยประเสริฐ เป็น 2 ช่องจราจร พร้อมทางเดินเท้าความสูงไม่น้อยกว่า 3.50 เมตร</p>		
8 มิ.ย. 61	นายอำเภอพลจัดประชุมพร้อม	เครือข่าย	อำเภอ และ มทบ.23 และผู้ที่เกี่ยวข้อง

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	ด้วยผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 8 ตัวแทนจากการรถไฟที่ปรึกษาโรงการ และประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนที่มีส่วนได้เสียเสียจากโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ประมาณ 800 คน เพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนและขอเรียกร้องจากประชาชน	ประชาชน อำเภอพล แวงน้อย แวงใหญ่	รับจะเสนอต่อผู้มีอำนาจต่อไป
11 มิ.ย. 61	ประชาชนเดินทางไปยื่นหนังสือต่อ นายกรัฐมนตรีที่ จ. นครสวรรค์	เครือข่าย ประชาชน	นายกรัฐมนตรีรับหนังสือเองกับมือ ยื่นสำเนาผ่านศูนย์รับเรื่องร้องร้าวร้องทุกข์เคลื่อนที่ของนายกรัฐมนตรี้
12 มิ.ย. 61	ผู้ตร.สมศักดิ์ จังตระกุล ว่า	เครือข่าย	

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	ราชการจังหวัดขอนแก่น ลงพื้นที่รับฟังปัญหาและข้อเรียกร้องของประชาชน	ประชาชน	
14 มิ.ย. 61	นักเรียนมัธยมโรงเรียนเมืองพลพิทยาคม และครูอาจารย์ ประมาณ 250 คน ออกเดินรณรงค์ในเขตเทศบาล เรียกร้องให้ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่เข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่	นักเรียน โรงเรียน เมืองพล พิทยาคม	ประชาชนออกมาให้กำลังใจ และร่วมเดินรณรงค์ทั้งทั่วเขตเทศบาลเมือง เมืองพล
15 มิ.ย. 61	ประชาชนเดินทางไปยังหนังสือต่อแม่ทัพน้อยที่ 1 ที่	เครือข่าย ประชาชน	- เครือข่ายประชาชนนำเสนอปัญหาและทางออก

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>กองบัญชาการ กองทัพภาคที่ 1 กทม. และออกราชการสถานีประชาชน ร่วมกับผู้แทนการรถไฟ ที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส กทม.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แทนการรถไฟนำเสนอรูปแบบการก่อสร้างโครงการ - สรุปลงข้อหาข้อยุติร่วมกันยังไม่ได้
<p>30 มิ.ย. 61</p>	<p>ประชาชนเมืองพล เข้ายื่นหนังสือต่อพลเอกธารไชยยันต์ ศรีสุวรรณ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่วัดศรีสุธรรมบ้านหนองบัว-ชัยพัฒนา อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น</p>	<p>เครือข่ายประชาชน</p>	

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
13 ก.ค. 61	จากการเรียกร้องของประชาชน ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ได้ลงมาดูพื้นที่ เพื่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน อำเภอฟลจิ่งได้จัดประชุม พร้อมด้วยปลัดจังหวัดขอนแก่น ผู้แทนการรถไฟ ที่ปรึกษาโครงการ มีประชาชนเข้าร่วมประมาณ 1,000 คน		<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แทน รฟท.รับบันทึกการประชุมสรุปข้อเรียกร้องอีกครั้งจากประชาชน - ปลัดจังหวัดรับปากจะจัดประชุมรับฟังผลการดำเนินการของ รฟท. และเรียนเชิญผู้มีอำนาจระดับรัฐมนตรีลงมาตัดสินใจในการประชุมครั้งต่อไป วันที่ 16 ส.ค.61
17 ก.ค. 61	ตัวแทนเครือข่ายประชาชนเดินทางไปประชุมตามหนังสือเชิญของคณะอนุกรรมการด้านการคมนาคมทางบกและ		<ul style="list-style-type: none"> - ผู้แทน รฟท.นำเสนอแนวคิดใหม่เพื่อการแก้ไขปัญหาจุดตัดและการจราจร - ประชาชนชี้แจงความไม่ถูกต้องเหมาะสมในรูปแบบเดิม และรูปแบบใหม่

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	ทางร่าง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ห้องประชุมกรมการ อาคารรัฐสภา 2 กทม.		- คณะอนุกรรมการ รับเรื่องเพื่อนำไป พิจารณาในขั้นตอนต่อไป
20 ก.ค. 61	รพท. มีคำสั่งให้ผู้รับจ้าง ทบ ทำลายอุโมงค์ ทางลอดที่ ประชาชนเคยชี้ว่าแคบและคด เคี้ยวไม่ได้มาตรฐาน ณ จุดตัดที่ 2 ทล.2233 ถนนเมืองพล-แวง ใหญ่		ไม่มีหน่วยงานใดแจ้งจุดประสงค์ในการ ดำเนินการ
6 ส.ค. 61	ประชาชนจัดประชุมเสวนา ปัญหารถไฟทางคู่ หัวข้อ “ยก รางรถไฟ ใครได้-ใครเสีย” และ	สภาองค์กร ชุมชนเทศบาล เมือง เมืองพล	ประชาชนทั้งอำเภอพล แวงน้อย แวงใหญ่ พ่อค้าคหบดี ครู อาจารย์ ข้าราชการ เข้า ร่วมกว่า 800 คน

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	นิทรรศการผลกระทบจากโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่		
17 ส.ค. 61	เครือข่ายได้รับหนังสือจากอำเภอพล แจ้งเลื่อนการประชุมจากวันที่ 16 ส.ค. 61 ตามที่ปลัดจังหวัดนัดหมายไว้ว่าจะประชุมชี้แจงความคืบหน้า แต่เปลี่ยนให้ไปประชุมที่ตึกบัญชาการรถไฟ กทม. ในวันที่ 22 ส.ค. 61 แทน		
21 ส.ค. 61	เครือข่ายประชาชนเข้าพบนายอำเภอ เพื่อขอคำชี้แจง	สภาองค์กรชุมชนเทศบาล	นายอำเภอชี้แจงว่าเป็นหนังสือจากจังหวัดที่รับมาจาก รฟท.อีกที จึงสำเนาหนังสือ

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	ความสับสนในข้อความตามหนังสือเลื่อนประชุม	เมือง เมืองพล	เชิญประชุมต่อไปยังประชาชน
22 ส.ค. 61	เครือข่ายประชาชนเดินทางไปประชุมกับ รพท. ตามหนังสือเชิญ ณ ตึกบัญชาการ	สภาองค์กร ชุมชนเทศบาล เมือง เมืองพล	<p>- รพท. นำเสนอแบบแปลนใหม่เพื่อแก้ไขปัญหา โดยการขุดอุโมงค์ทางลอด เพื่อเป็นทางเดินเท้าและทางจักรยานเพิ่มให้อีก 3 จุด ซึ่งจะใช้งบประมาณเพิ่มอีก 36 ล้านบาท แต่ถ้าหากทำตามข้อเรียกร้องของประชาชนจะต้องใช้งบประมาณเพิ่มอีก 265 ล้านบาท</p> <p>- แต่เครือข่ายประชาชนชี้ว่า เป็นการสร้างปัญหาใหม่ขึ้นมามากกว่าการแก้ไขปัญหาเก่า และงบประมาณตามที่ รพท. คาดไว้</p>

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
			265 ล้านบาท ก็มากหากเทียบกับความเสียหายทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการที่รพท. สร้างทางรถไฟปิดกั้นเมือง
28 ส.ค. 61	เครือข่ายประชาชนเดินทางไปอาคารรัฐสภา เพื่อติดตามทวงถาม ความ คืบหน้า ในการดำเนินการของผู้ที่เกี่ยวข้อง	สภาองค์กร ชุมชนเทศบาล เมือง เมืองพล	เลขาฯ คณะอนุกรรมการ แจ้งให้ทราบ ว่า ขณะนี้คณะทำงานกำลังเร่งดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนอย่างเต็มที่
8 ก.ย. 61	ตัวแทนเครือข่ายเดินทางไปเข้าพบนายอาคม เต็มพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่า การกระทรวงคมนาคม เพื่อยื่นหนังสือทวง	สภาองค์กร ชุมชนเทศบาล เมือง เมืองพล	รัฐมนตรีรับเรื่อง เพื่อนำไปพิจารณาหาทางแก้ไข

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	ถาม ความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่โรงแรมโฆษะ จังหวัดขอนแก่น		
14 ก.ย. 61	อำเภอพล โรงเรียนเมืองพล พัทธาคม โรงเรียนพล และสภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมืองเมืองพล จัดถนรรงค์วิ่งเพื่อสุขภาพ ประจำปี 2561	สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมือง เมืองพล	ได้รับการสนับสนุนจากพี่น้องประชาชน อำเภอพล แวงน้อย แวงใหญ่ หนองสองห้อง บ้านไผ่ เข้าร่วมกิจกรรมกว่า 2,200 คน
17 ก.ย. 61	รพท. ส่งผู้รับจ้างให้ทำการแก้ไขจุดตัดที่ 2 ทล.2233 ถนนเมืองพล-แวงใหญ่ โดยการขุดพื้นผิว		ไม่มีการแจ้ง หรือคำชี้แจงใดจากทุกหน่วยงาน

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>ถนนที่ลึกลงไปกว่า 2.00 เมตร เพื่อลดระดับถนน ทล.2233 ลง ให้ใกล้เคียงกับระดับผิวถนน บริเวณท้องอุโมงค์ทางลอดใต้ ทางรถไฟ และก่อสร้างทำเป็น ถนนทาง 4 แยก ที่ปากอุโมงค์ แล้วทำเป็นวงเวียนกลาง 4 แยก</p>		
<p>18 ก.ย. 61</p>	<p>ประชาชนเรียกร้องศูนย์ดำรงธรรมอำเภอพล ถึงการปิดทางสัญจร โดยไม่ประกาศแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และไม่มีแผนรองรับใดๆ สร้างความ</p>	<p>สภาองค์กรชุมชนเทศบาลเมือง เมืองพล</p>	<p>อำเภอรับเรื่อง และเรียกประชุมเพื่อให้รพท.มาชี้แจงในวันที่ 26 ก.ย. 61</p>

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	เดือดร้อนในการสัญจรให้กับประชาชนเป็นอย่างยิ่ง		
25 ก.ย. 61	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงที่ 7 ขอนแก่น ลงพื้นที่สำรวจออกแบบแก้ปัญหาในพื้นที่ - รongเลขาธิการผู้ตรวจการแผ่นดิน ดุสภาพปัญหาในพื้นที่ - อ้าเภอจัดประชุมตามข้อเรียกร้องของเครือข่ายเกี่ยวกับการปิดทางสัญจร พร้อมกับผู้รับเหมา 		<ul style="list-style-type: none"> - รongเลขาธิการผู้ตรวจการแผ่นดิน ให้ประชาชนทำหนังสือร้องเรียนขึ้นไป - ผู้รับเหมารับปากจะเร่งดำเนินการโดยเร็ว

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
28 ก.ย. 61	คณะกรรมการการคมนาคม สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ลงพื้นที่ รับฟังข้อมูลข้อเท็จจริงจาก ประชาชน และเปิดประชุม พิจารณาประเด็นปัญหาและ แนวทางการแก้ไขปัญหาจุดตัด ทางรถไฟในเขตอำเภอพล ร่วมกับผู้แทนของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง จังหวัดขอนแก่น กระทรวงคมนาคม รฟท. กรม ทางหลวง สนข. เทศบาลเมือง เมืองพล	สภาองค์กร ชุมชนเทศบาล เมือง เมืองพล	<ul style="list-style-type: none"> - สนข.ชี้แจงความเป็นมาของโครงการว่า ผ่านการทำประชาพิจารณ์แล้วเมื่อปี 2555 - รฟท. ชี้แจงรูปแบบการก่อสร้างใหม่เพื่อ แก้ไขปัญหาด้วยการขุดอุโมงค์ช่องลอด เพิ่มอีก 3 จุด ให้เป็นทางคนเดินและทาง จักรยาน พร้อมทั้งทำวงเวียนในจุดทาง แยกต่างๆ ที่ รฟท. ตัดถนนใหม่ - ประชาชนชี้ว่าแนวคิดที่จะทำอุโมงค์ ฯ จุดใดๆ นั้น ล้วนเป็นการแก้ปัญหาเพียง เพื่อเพิ่มทางเท้าและทางจักรยาน ซึ่งใน แบบแปลนเดิมของ รฟท. และ สนข.

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
			<p>ไม่ได้มีการออกแบบและคำนึงถึงเรื่องนี้ไว้เลย และเมื่อดูจากวิธีคิดแก้ปัญหาในลักษณะนี้ ยังจะทำให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก เพราะการขุดอุโมงค์ลอดทางรถไฟเป็นการสร้างสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำที่อยู่ขนานสองข้างทางรถไฟ และยังเป็นการสร้างหลุมบ่อกักน้ำขนาดใหญ่ เพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ การบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่างๆ ให้ท้องถิ่นโดยไม่จำเป็น เครือข่ายจึงขอยื่นข้อเรียกร้องทั้ง 3 ข้อ เช่น เดิม และขอให้ทุกหน่วยชี้แจงรายละเอียดแบบแปลนก่อนทำการ</p>

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
			ก่อสร้างแก้ไขใดๆ อีก
2 ต.ค. 61	รพท. เร่งกตระดับถนนเมือง พล-วางน้อย และกตระดับท่อ ระบายน้ำไปอีก 1.00 เมตร		
5 ต.ค. 61	คณะกรรมการฯ เรียก ผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุมที่ห้อง กรรมการธิการ อาคารรัฐสภา 2		ไม่มีคำชี้แจงความคืบหน้าจากหน่วยงาน ใด
25 ต.ค. 61	- คณะอนุกรรมการจัดระบบ การจราจรทางบกจังหวัด ขอนแก่น (อจร.ขก.) มีหนังสือ เชิญเครือข่ายประชาชนร่วม		- เครือข่ายประชาชน เห็นว่า ออกแบบ ตามแนวคิดใหม่ของ รพท. นี้ เป็นการ สร้างสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำที่ใหญ่ยิ่ง กว่าคราวที่แล้ว และยังทำถนนที่เคยเรียบ

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>ประชุมกับ รฟท. เพื่อชี้แจงความคืบหน้าในการแก้ไขแบบแปลนการก่อสร้าง โดยที่ รฟท. มีความเห็นชอบที่จะสร้างทางรถไฟยกระดับเพื่อแก้ไขปัญหาจุดตัดที่ 1 ทล.2065 ถนนเมืองพล-แวงน้อย โดยจะยกระดับสันรางขึ้นอีก 4.80 เมตร กว้าง 4 ช่อง จราจร</p> <p>- ยกระดับสันรางบริเวณจุดตัดที่ 2 ทล. 2233 ถนนเมืองพลแวงใหญ่ ขึ้นอีก 1.40 เมตร</p>		<p>ให้กลายเป็นแอ่งอุโมงค์ ก่อปัญหาน้ำท่วมและเสี่ยงน้ำท่วมถนนตัดเส้นทางคมนาคมในฤดูน้ำหลาก</p> <p>- เครือข่ายประชาชนจึงไม่สามารถยอมรับแบบแปลนใหม่นี้ได้ และยังยืนยันข้อเรียกร้อง 3 ข้อ และชี้ให้เห็นว่า เมื่อ รฟท. มีความเห็นร่วมกับประชาชนแล้วว่าต้องยกระดับทางรถไฟขึ้น แต่อีกด้าน รฟท. กลับเร่งสร้างสะพานเกือกม้า ทั้งที่ทราบกันดีว่าสะพานเกือกม้า บริเวณจุดตัดที่ 2 นั้น จะเป็นอุปสรรค และสร้างข้อจำกัดในการยกระดับทางรถไฟให้สูงได้มาตรฐาน</p>

วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
	<p>เพื่อให้ได้ช่องลอดสูง 4.00 เมตร กว้าง 4 ช่องจราจร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่วนบริเวณชุมชนศรีเมือง กับ บ้านชัยประเสริฐ รพท. ไม่ยกระดับทางรถไฟ แต่ใช้วิธีขุดอุโมงค์ทำทางเดินเท้าลึกลงไป 5.25 เมตร - ประเด็นสำคัญ คือ รพท. ยืนยันที่จะทำสะพานเกือกม้า ทั้งด้านเหนือ และด้านใต้ของเมืองให้แล้วเสร็จ 		<p>แต่ รพท. ก็อ้างว่า ต้องสร้างสะพานเกือกม้าให้เสร็จตามแบบ ตามสัญญาก่อสร้าง รพท. ไม่มีอำนาจสั่งหยุดการก่อสร้างใดๆ</p>

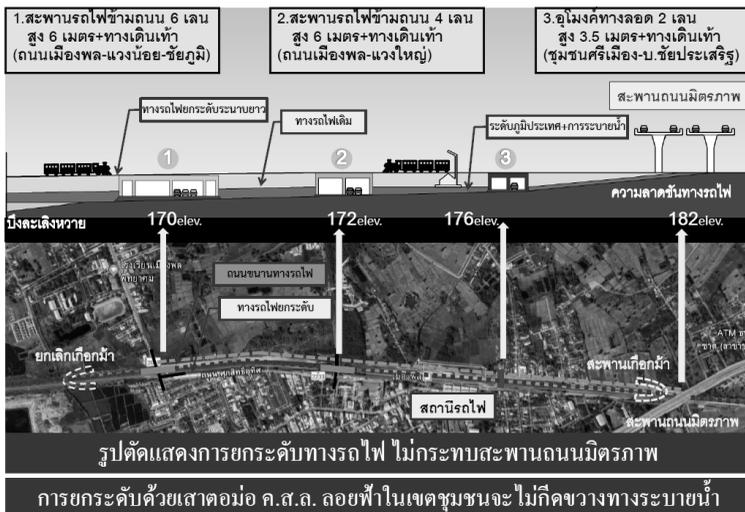
วัน/เดือน/ปี	เรื่อง	ผู้ร้องเรียน	ผลการดำเนินการ
26 ต.ค. 61	รพท. นำข้อเสนอใหม่ของ รพท. พร้อมทั้งข้อเรียกร้องของประชาชนไปเสนอต่อกระทรวงคมนาคม		ยังไม่มีหน่วยงานใดชี้แจงข้อสรุป
30 ต.ค. 61	รพท. นำข้อเสนอใหม่ของ รพท. พร้อมทั้งข้อเรียกร้องของประชาชนไปนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ		ยังไม่มีหน่วยงานใดชี้แจงข้อสรุป

เหตุผลในการขอไต่ถามระดับทางรถไฟในเขตพื้นที่อำเภอพล

1. การก่อสร้างตามแบบแปลนเดิมไม่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ปิดกั้นการพัฒนาบ้านเมือง
2. การทำประชาพิจารณ์ก่อนทำโครงการ ไม่ครบถ้วนทั้งด้าน ข้อมูล และกระบวนการทำตามระเบียบการทำประชาพิจารณ์
3. การก่อสร้างเปลี่ยนแปลงจุดตัดทั้ง 3 จุดจะก่อปัญหาด้าน ความสะดวก และปลอดภัยในการใช้ประโยชน์
4. แนวคิดในการเจาะอุโมงค์ทางลอดเพิ่มอีก 3 จุด เพื่อแก้ไขปัญหาเก่า จะสร้างปัญหาใหม่ คือ กีดขวางทางระบายน้ำ สาธารณะหลักของเมือง
5. การแก้ปัญหาจุดตัดทั้ง 3 จุดต้องมองภาพรวม

“ยกระดับทางรถไฟ” เพื่อแก้ไขปัญหาจุดตัดและการจราจรทั้ง 3 จุด และป้องกันน้ำท่วม

ทางรถไฟยกระดับ

สะพานทางรถไฟ 2 จุด

สูงไม่ต่ำกว่า 6 ม.

จุดที่ 1 ถนน 6 เลน

จุดที่ 2 ถนน 4 เลน

อุโมงค์ลอด 1 จุด

จุดที่ 3 ถนน 2 เลน

มีทางเดินเท้าทุกจุด

“ยกระดับทางรถไฟ” จุดตัดที่ 1,2 ทำสะพานทางรถไฟ / จุดตัดที่ 3 ทำช่องลอด

ต้องยกระดับทางรถไฟด้วยเสาตอม่อ ค.ส.ล. ในเขตชุมชน ยกด้วยคันดินนอกเขต

การลงทุนเพิ่มหลักร้อยล้าน
เพื่ออนาคตเมือง
สังคม, เศรษฐกิจ, การเมือง
ความเจริญรุ่งเรืองอย่าง
ยั่งยืน ถือว่าคุ้มค่า

รูปแบบความเหมาะสมในแต่ละสิ่งแวดล้อม

การยกระดับลอยฟ้า ไม่กีดขวางทางน้ำ สร้างประโยชน์ในพื้นที่ สร้างอนาคตเมือง

แนวคิดการแก้ไขปัญหา ความจำเป็นที่ต้องยกระดับทางรถไฟ

1. เพื่อแก้ปัญหาจุดตัด และการจราจรทั้ง 3 จุด
2. เพื่อการก่อสร้างส่วนต่างๆ ในโครงการฯ จะได้ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในการระบายน้ำของเมือง
3. เพื่อขยายและพัฒนาเมืองด้านตะวันตก
4. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการขนส่งทั้งทางรถยนต์ และรถไฟไปพร้อมๆ กันอย่างยิ่งยวด
5. เพื่อความสะดวกตามวิถีชีวิตของประชาชน
6. เพื่อความปลอดภัยในการสัญจรผ่านจุดตัดทั้ง 3 จุด ของประชาชนทั่วไป และนักเรียนจำนวนมาก
7. เพื่ออนาคตลูกหลาน

จากกรณีศึกษาข้างต้น หลายกรณีได้นำเครื่องมือ “**พ.ร.บ. สภากองค์กรชุมชน**” มาเป็นองค์ประกอบหนึ่งสำหรับการพัฒนาและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ที่เป็นประเด็นปัญหาร่วมของขบวนการองค์กรชุมชน ดังนั้น “**ขบวนการสภากองค์กรชุมชน**” ซึ่งถือว่าเป็น “**พื้นที่กึ่งกลาง**” ที่คนในชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าถึง เป็นเจ้าของ และใช้พื้นที่กึ่งกลางเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเรื่องราวทุนทางสังคมที่ดีของชุมชน นำเสนอปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขร่วมกันได้อย่างเต็มที่ รวมไปถึงการเชื่อมโยง “**ตุ้มโฮม**” พี่น้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกัน ก้าวข้ามขอบเขตภารกิจของหน่วยงาน

ก้าวข้ามตำแหน่งหน้าที่ ก้าวข้ามทัศนคติที่เป็นปัจจัยลบที่บั่นทอนกำลัง
ของกันและกัน หากแต่หันหน้าเข้าหากัน วางเป้าหมายร่วม กำหนด
ทางเดินร่วม กำหนดอนาคตร่วมเพื่อชุมชนท้องถิ่น เพื่อสังคม เพื่อ
ลูกหลานที่จะเป็น “คนในอนาคต” และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา
ประเทศให้มั่นคง ยั่งยืน

**// การต่อสู้เรียกร้องของประชาชน
เป็นผลพวงมาจาก การจัดความสัมพันธ์ระหว่าง
การพัฒนาจากนโยบายรัฐ
ที่ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากร
ได้อย่างเป็นธรรม //**

บุษเกติ ด้วง

พอช. - CODI

สนับสนุนการจัดพิมพ์

สำนักเชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชนและประชาสังคม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

912 ซอยนวมินทร์ 45-47 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 0 2378 8300-9 โทรสาร 0 2378 8411

Home page : www.codi.or.th E-mail : codi@codi.or.th